LITURGHIER

ÎNTRU SLAVA SFINTEI ŞI CELEI DE O FIINŢĂ, DE VIAŢĂ FĂCĂTOAREI ŞI NEDESPĂRŢITEI TREIMI

LITURGHIER

CUPRINZÂND

VECERNIA, UTRENIA,
DUMNEZEIEŞTILE LITURGHII
ALE SFINŢILOR: IOAN GURĂ DE AUR,
VASILE CEL MARE, GRIGORIE DIALOGUL
(A DARURILOR MAI ÎNAINTE SFINŢITE),
RÂNDUIALA SFINTEI ÎMPĂRTĂŞIRI ŞI ALTE
RUGĂCIUNI DE TREBUINŢĂ

TIPĂRIT CU APROBAREA SFÂNTULUI SINOD
ŞI CU BINECUVÂNTAREA
PREAFERICITULUI PĂRINTE

DANIEL

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC
ŞI DE MISIUNE ORTODOXĂ
BUCUREŞTI – 2012

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Liturghier / lucrare publicată cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. - Bucureşti : Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, 2012
ISBN 978-973-616-190-2
I. Daniel, patriarh al Bisericii Ortodoxe Române
264-17:281.95

© 2012
EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC
ŞI DE MISIUNE ORTODOXĂ

ISBN 978-973-616-190-2

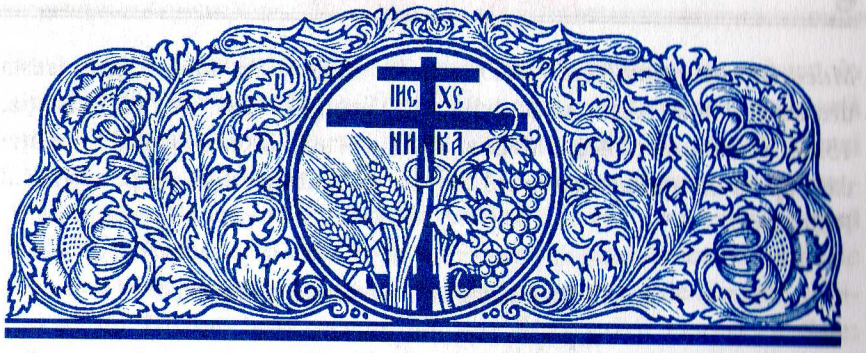

Cuvânt înainte

Sfânta Liturghie – izvor de viaţă sfântă şi lumină veşnică

Prima carte tipărită pe teritoriul României a fost un *Liturghier*, în anul 1508, realizată prin strădania Ieromonahului Macarie. O simplă întâmplare ? Nu, ci o necesitate misionară, pentru că nu se poate săvârşi Liturghia fără *Liturghier* şi fără Evanghelie. Preotul trebuie să aibă *Liturghierul* în faţă când săvârşeşte Liturghia, chiar dacă ar cunoaşte pe de rost slujba Sfintei Liturghii, întrucât aceasta nu este o lucrare individuală, ci este o lucrare a întregii Biserici, a poporului dreptcredincios în faţa lui Dumnezeu şi lucrarea lui Dumnezeu pentru popor.

Cu doar 17 ani înaintea apariţiei *Liturghierului* de la Târgovişte, a fost tipărită pentru prima dată în lume o carte de cult ortodoxă, şi anume un *Octoih,* în 1491, la Cracovia, după care urmează încă două cărţi: un *Ceaslov,* în 1493, la Veneţia, şi un *Octoih,* în 1494, la Cetinye (Macedonia).

În ceea ce priveşte tipărirea *Liturghierului*, putem considera ca o binecuvântare faptul că *Liturghierul tipărit la Târgovişte de Ieromonahul*

Macarie este primul Liturghier ortodox tipărit din lume. După acesta urmează și alte ediții: sârbo-bulgară (Veneția, 1519), greacă (Veneția, 1526), ruteano-ucraineană (Vilna, 1583) și rusă (Moscova, 1602 – ediție care apare cu aproape un secol mai târziu față de ediția de pe teritoriul României).

1. Sfânta Liturghie - izvor de sfințire a poporului dreptcredincios

Cuvântul *Liturghie* în limba greacă înseamnă *lucrare publică* și provine din alte două cuvinte, „laos" și „ergon". „Laos" înseamnă popor, iar „ergon" înseamnă „lucrare". Deci Liturghia este lucrarea poporului dreptcredincios pentru a preamări pe Dumnezeu, dar și lucrarea lui Dumnezeu pentru a sfinți poporul dreptcredincios. Înainte de începerea Sfintei Liturghii, diaconul zice: *"Vremea este să facem Domnului"*, dar același verset (Ps. 118, 126) se poate traduce *„vremea este ca Domnul să lucreze"*, ca Domnul să lucreze pentru noi. Este deci posibilă o dublă traducere, ceea ce înseamnă un dublu conținut duhovnicesc al Sfintei Liturghii, ca lucrare publică, și anume, lucrarea poporului pentru preamărirea lui Dumnezeu și lucrarea lui Dumnezeu pentru sfințirea poporului. În acest înțeles, la sfârșitul Sfintei Liturghiei se arată că Dumnezeu este Sfințitorul poporului: *„Tu ești sfințirea noastră"*, iar rostul Liturghiei este sfințirea poporului dreptcredincios de către Dumnezeu, Care este prezent și lucrează în timpul Sfintei Liturghii. Așadar, înțelegem că săvârșitorul principal al Sfintei Liturghii este Însuși Domnul nostru Iisus Hristos: *„Tu ești Cel ce aduci și Te aduci, Cel ce primești și Cel ce Te împarți (dăruiești)"*- după cum se spune în rugăciunea aducerii darurilor la Sfântul Altar. De aceea, conținutul duhovnicesc al Liturghiei poate fi rezumat astfel: *„Hristos în mijlocul nostru"*. Dar nu numai după prefacerea Darurilor în Trupul și Sângele Domnului, ci în întreaga Sfântă Liturghie, de la început până la sfârșit, este Hristos prezent în mijlocul nostru, după cum a făgăduit El însuși: *„Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor" (Matei 18, 20)*. Deci

Hristos este prezent în mijlocul poporului dreptcredincios adunat în numele Lui. El este prezent între noi, în mod tainic, nevăzut. Iar această prezență harică a lui Hristos, nevăzută, dar reală, în timpul Sfintei Liturghii, este mărturisită iconic, vizual, prin icoane și prin acte sau gesturi liturgice ale arhiereului sau ale preotului; și este proclamată verbal prin citirea Evangheliei, prin cuvinte de cerere și binecuvântare rostite de arhiereul care prezidează Sfânta Liturghie, de preoți și de diaconi, slujitori ai lui Hristos în și pentru Biserica Sa, potrivit cuvintelor Sale: *„Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi"* (Ioan 20, 21; 13, 20; Matei 10, 40) și *„Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă"* (Luca 10, 16). Această prezență harică a lui Hristos – Arhiereul veșnic în Sfânta Liturghie a Bisericii se intensifică în dăruirea Lui către Biserică și culminează în sfințirea Darurilor și împărtășirea clerului și credincioșilor cu Trupul și Sângele Său. Astfel, Euharistia este cea mai solemnă și cea mai intensă comuniune a Bisericii cu Hristos, El fiind Capul și Mirele Bisericii, iar Biserica fiind Trupul Său tainic. Prin împărtășirea euharistică Hristos nu mai este prezent doar în mijlocul nostru sau între noi, ci înlăuntrul nostru, în noi. El devine Viața vieții noastre (cf. Ioan 6, 56-57).

Sfânta Liturghie este, așadar, cea mai necesară, mai prețioasă, mai benefică și mai sfântă lucrare a Bisericii, ca lucrare a poporului pentru Dumnezeu și lucrare a lui Dumnezeu pentru popor, dar și pentru întreg universul creat de Dumnezeu.

2. Sfânta Liturghie - izvor de viață veșnică

Prin Sfânta Liturghie se realizează cea mai vie legătură duhovnicească a lui Hristos cu Biserica Sa, cea mai bogată comunicare și cea mai intensă comuniune dintre Hristos – Capul Bisericii și Biserica Sa, care este Trupul Său tainic, templu al Sfântului Duh, casă și popor al lui Dumnezeu – Tatăl, prin care se dăruiește Bisericii Sale viață veșnică, după cum ne arată Mântuitorul Iisus Hristos, în Evanghelia după Sfântul Evanghelist Ioan: *„Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi"(Ioan 6, 54)*.

Când în timpul Sfintei și Dumnezeieștii Liturghii ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului, ni se spune de către preot că ne împărtășim *„pentru iertarea păcatelor și viața de veci”*, iar strana cântă în timpul împărtășirii credincioșilor: *„Trupul lui Hristos primiți, și din izvorul cel fără de moarte gustați”*. Unirea duhovnicească a lui Hristos cu Biserica Sa și a Bisericii Sale cu Hristos are ca scop iertarea păcatelor și sfințirea oamenilor pentru a dobândi mântuirea și viața veșnică. De aceea, suntem chemați în timpul Sfintei și Dumnezeieștii Liturghii ca *”toată viața noastră, lui Hristos Dumnezeu să o dăm”*.

Deci, Sfânta Liturghie nu e un simplu ritual, o simplă tradiție formală, ci ea este însăși viața Bisericii în legătura ei vie cu Hristos Domnul, Care a spus: *„Iată, Eu Sunt cu voi în toate zilele până la sfârșitul veacului”(Matei 28, 20)*. Sfânta Liturghie confirmă deci prezența iubitoare, sfințitoare și mântuitoare a Lui Hristos în viața Bisericii. Hristos Domnul este prin harul Său prezent în toată lumea, dar în modul cel mai intens, mai intim și mai activ este El prezent acolo unde e chemat mai des și iubit mai mult, adică în Biserica Sa, și mai ales în Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii Sale, *„pe care a câștigat-o cu însuși Sângele Său”* (Fapte 20, 28).

În Sfânta Liturghie se mulțumește lui Dumnezeu *„pentru binefacerile pe care le știm și pe care nu le știm, pentru binefacerile Tale cele arătate și cele nearătate ce ni s-au făcut nouă”*.

Folosul Sfintei Liturghii și al Sfintei Împărtășanii pentru viața creștinilor este mare, fiind exprimat chiar în rugăciunile Sfintei Liturghii: *„trezirea (sau trezvia) sufletului, iertarea păcatelor, împărtășirea cu Sfântul Duh, primirea Împărăției cerurilor, îndrăznirea către Dumnezeu”* (Rugăciune după sfințirea Darurilor), *„sfințirea sufletelor și trupurilor, tămăduirea sufletului și a trupului, izgonirea a tot potrivnicului, luminarea ochilor inimii, împăcarea sufletești puteri, ajutor spre credință neînfruntată, dragoste nefățarnică, desăvârșirea înțelepciunii, paza poruncilor dumnezeiești, adăugirea dumnezeiescului har, dobândirea Împărăției lui Dumnezeu”* (Rugăciunea întâi de mulțumire, după Dumnezeiasca Împărtășanie, a Sfântului Vasile cel Mare), *spre bucurie, spre sănătate și spre veselie”* (Rugăciunea a patra de mulțumire a Sfântului Chiril al Alexandriei).

Sfânta Liturghie cuprinde în rugăciunile sale viii și morții, pe cei prezenți și pe cei ce nu pot participa la ea din motive întemeiate, ea cuprinde Biserica întreagă de la o margine la alta a pământului și întreg universul. Ea se săvârșește pentru sănătatea și mântuirea oamenilor, pentru îmbelșugarea roadelor pământului și pentru vremuri pașnice, fiindcă prin ea se arată iubirea atotmilostivă și atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu pentru *„lumea pe care a făcut-o dreapta Sa”*.

3. Sfânta Liturghie - izvor de cultură creștină

Primele cărți tipărite la români s-au scris și tipărit în tinda Bisericii. Artele și toată cultura poporului român au izvorât din cult, încât se poate spune că sufletul culturii românești este cultul ortodox. Cultul înseamnă cultivarea relației oamenilor cu Dumnezeu Creatorul, iar cultura înseamnă cultivarea relației oamenilor cu lumea, cu creația lui Dumnezeu. Când noi mulțumim Creatorului pentru creație, o facem pentru că suntem ființe inteligente și liturgice sau euharistice, adică recunoscătoare sau mulțumitoare. Cuvântul grecesc *euharistie* înseamnă recunoștință sau mulțumire. Când arătăm recunoștință față de Dumnezeu, pentru că ne-a adus de la neființă la ființă, adică la existență, pentru că folosim aerul Lui, apa Lui și soarele Lui, create nu de noi, ci create de El pentru noi, atunci creștem în iubire, cultivăm relația noastră cu Dumnezeu Creatorul și sfințim creația Lui, continuând lucrarea Lui împreună cu El. De aceea se spune în popor că *„omul sfințește locul”*. Da, sfințește locul dacă se sfințește mai întâi pe sine în relația sa cu Cel Unul Sfânt, cu Dumnezeu, cu Preasfânta Treime și cu Sfinții lui Dumnezeu prezenți și lucrători în Sfânta Biserică și în lume.

Liturghia a fost izvorul culturii românești, pentru că mai întâi *„sufletul culturii este cultura sufletului”*. Din iubirea și recunoștința oamenilor credincioși față de Hristos s-a dezvoltat și cultura dărniciei față de Biserica lui Hristos, Cel ce prin lucrarea Bisericii Sale ne iartă păcatele (cf. Ioan 20, 22-23), ne botează copiii, ne binecuvântează nunta, ne

binecuvântează casele, ne sfințește toată viața. Din mulțumirea adusă lui Dumnezeu și din darurile oferite Bisericii s-a născut arta religioasă sau sacră, și anume muzica, poezia și literatura religioasă, miniatura, caligrafia, tiparul bisericesc, arhitectura și sculptura bisericească, iconografia, broderia și altele. Toate acestea au inspirat și luminat apoi cultura poporului român: școala, limba, literatura, arta, folclorul, onomastica, toponimia, sărbătorile legale, cultul eroilor, stema țării, imnul național, dar mai ales jertfelnicia și răbdarea românilor cu speranța biruinței asupra răului, ca tărie a legăturii dintre Crucea și Învierea lui Hristos arătată în viața poporului credincios.

4. Sfânta Liturghie - izvor de dărnicie sau filantropie creștină

După ce creștinii ortodocși români și-au înfrumusețat sufletele ascultând Evanghelia iubirii milostive a lui Hristos, privind icoanele sfinților iubitori de Dumnezeu și de oameni, văzând veșmintele luminoase ca semne ale luminii din Împărăția Cerurilor, plini de pace sufletească și de iubire sfântă revărsată din iubirea jertfelnică a Lui Hristos pe care au primit-o în Sfânta Liturghie, ei ajută pe cei săraci, flămânzi, goi, orfani, bolnavi, străini, pe cei necăjiți și întristați, singuri și uitați de oameni, pentru că *filantropia Bisericii se naște din Liturghia Bisericii*, adică lucrarea socială a Bisericii izvorăște din viața spirituală a ei și se exprimă în milostenie personală sau în instituții filantropice: cămine pentru copii, case pentru bătrâni, unități medicale, cantine pentru săraci ș.a.. Astfel Taina Sfântului Altar se unește cu Taina Fratelui care are nevoie de iubirea milostivă a celui darnic (cf. Matei 25, 31-40).

5. Sfânta Liturghie - izvor de continuitate și unitate românească

Pe teritoriul țării noastre, de la creștinarea strămoșilor prin predica Sfântului Apostol Andrei până azi, niciodată nu s-a întrerupt săvârșirea Sfintei Liturghii. Chiar dacă Sfânta Liturghie a fost săvârșită sau celebrată în peșteră, în munți, în văi adânci, în locuri ascunse, când năvăleau popoarele migratoare, totuși ea nu a încetat niciodată. Oricât ar fi fost românii ortodocși de prigoniți și asupriți de stăpânitori de altă credință sau de promotori de ideologii străine și atee, Sfânta Jertfă Euharistică a Sfintei Liturghii a continuat să fie celebrată în popor, pentru că prin ea se primește puterea jertfelnică de a fi credincioși lui Hristos și de a rămâne uniți cu El în istorie și în eternitate.

Pomenirea eroilor și a morților din neam în neam, din generație în generație, a inspirat și susținut o *cultură a continuității românești creștine*, iar circulația cărților de cult în limba română în toate provinciile românești a contribuit la dezvoltarea *conștiinței unității naționale*, încât putem spune că Liturghia a format și salvat România creștină.

6. Sfânta Liturghie - izvor de comuniune ortodoxă universală

În orice loc și în orice neam sau popor s-ar săvârși Sfânta Liturghie nu este niciodată doar o lucrare locală, etnică sau națională, ci totdeauna ea este și universală, întrucât *în Sfânta Liturghie se manifestă credința și unitatea Bisericii Ortodoxe sobornicești*, plenare și universale, din toate timpurile și din toate locurile, „*credința dată o dată pentru totdeauna sfinților*" (Iuda 1, 3). De aceea, începând cu Proscomidia, unde sunt pomenite cele 9 cete de sfinți, clerul și conducătorii mireni, viii și morții, și până la sfârșitul Liturghiei, totul este deodată local și universal, pământesc și ceresc, temporal și veșnic. În mod deosebit comuniunea Bisericilor Ortodoxe Autocefale la nivel universal se vede în pomenirea întâistătătorilor acestor Biserici în timpul Sfintei Liturghii prezidată de unul dintre aceștia.

7. Liturghierul prezent: o ediție îmbunătățită

Ediția de față a *Liturghierului* este una mai precisă și mai bogată în nuanțarea sensurilor teologice ale textului liturgic, ținând seama de practica liturgică de la catedralele chiriarhale, mănăstiri, parohii și școli teo-

logice, dar și de noile ediții grecești ale Patriarhiei Ecumenice și ale Bisericii Greciei. (A se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul acestei cărți - pp. 597-611). S-au evitat atât arhaismele greu de înțeles azi, cât și neologismele greu de asimilat în cult.

Mulțumim Preasfințitului Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop vicar patriarhal, și P.Cuv. Protos. Chiril Lovin, precum și tuturor celor ce au contribuit la pregătirea acestei ediții a *Liturghierului.*

Întrucât Sfânta Liturghie este inima vieții spirituale a Bisericii, trebuie ca textul ei să fie cât mai corect din punct de vedere dogmatic și liturgic. Pe de altă parte, îndreptările făcute trebuie asimilate treptat, nu brusc, deoarece slujitorii Sfintelor Altare și credincioșii s-au obișnuit cu unele formulări devenite tradiționale. Din acest motiv, îndreptările propuse în această ediție a *Liturghierului* sunt menționate în paranteză sau în note de subsol. Totuși, cel mai folositor pentru noi toți este să participăm la viața liturgică a Bisericii, cu multă smerenie, evlavie și dragoste de Dumnezeu, spre a dobândi pacea, bucuria și mântuirea sufletului în lumina sfințitoare a Preasfintei Treimi, Izvorul vieții și al fericirii veșnice.

† **DANIEL**

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

RÂNDUIALA PRIVEGHERII

Noaptea ridicați mâinile voastre
spre cele sfinte și binecuvântați pe Domnul
(*Psalm* 133, 2)

PRIVEGHEREA DE TOATĂ NOAPTEA
cum se face în ajunul sărbătorilor mari, după tipicul urmat în sfintele mănăstiri

RÂNDUIALA CEASULUI AL NOUĂLEA

Sâmbătă, înainte de apusul soarelui, merge paracliserul la cel mai mare şi face metanie, însemnând cu venirea sa vremea toacei. Şi, luând binecuvântare, iese şi toacă în toaca cea mică. Apoi, adunându-se fraţii în pronaosul bisericii, preotul face început: **Binecuvântat este Dumnezeul nostru...,** iar citeţul cel rânduit zice: **Amin. Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie;** apoi: **Împărate ceresc..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...** şi, după aceea, preotul zice ecfonisul: **Că a Ta este împărăţia...** Iar citeţul citeşte Ceasul al nouălea, după obicei. Apoi, după sfârşitul acestuia şi, după otpust, intră în naos şi stă la locul său.

RÂNDUIALA VECERNIEI MICI

Dacă se citeşte Ceasul al nouălea în naos, atunci la sfârşitul lui nu se face otpust, ci preotul începe îndată, zicând: **Binecuvântat este Dumnezeul nostru...** şi cetețul zice: **Amin. Veniți să ne închinăm...,** (de trei ori) şi psalmul Vecerniei, lin şi cu glas blând. După psalm: **Slavă..., Şi acum..., Aliluia** (de trei ori). Preotul nu zice ectenie, ci cetețul zice: **Doamne, miluieşte,** (de trei ori). **Slavă..., Şi acum...** şi îndată: **Doamne, strigat-am...** şi se pun 4 stihiri. Se cântă 3 stihiri ale învierii de la glasul de rând (zicând pe cea dintâi de două ori). **Slavă..., Şi acum...** a Născătoarei de Dumnezeu, apoi: **Lumină lină...** Prochimenul: **Domnul a împărățit...,** cu stihurile cuvenite. Apoi: **Învredniceşte-ne, Doamne...** Şi îndată se cântă Stihoavna: o stihiră a învierii şi alte stihiri podobnice ale Născătoarei de Dumnezeu, cu stihurile lor. **Slavă... Şi acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu. Apoi: **Acum slobozeşte..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime...** După **Tatăl nostru...,** troparul învierii. **Slavă..., Şi acum...,** al Născătoarei de Dumnezeu. După aceasta, preotul zice ectenia: **Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule...** Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori): **Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, [pentru (Înalt-) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul nostru) (N)]....** strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori); **Încă ne rugăm pentru...** (aici se vor face pomeniri după îndrumările Sfântului Sinod), strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori). **Încă ne rugăm pentru toți frații noştri...** Strana: **Doamne, miluieşte...** (de trei ori). Ecfonis. Apoi: **Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule...** şi otpustul cel mic.

Şi, intrând în trapeză, se zice: **Mânca-vor săracii..., Slavă..., Şi acum..., Doamne, miluieşte** (de trei ori). **Binecuvintează.** Şi, binecuvântând preotul masa, mâncăm puțin, ca să nu ne îngreunăm la Priveghere. Iar după mâncare: **Făcutu-s-a pântecele tău masă sfântă.... Darurilor Tale fă-ne pe noi vrednici...** Apoi: **Cuvine-se cu adevărat...** şi **Veselitu-ne-ai pe noi, Doamne...** Şi, după sfârşitul acestora: **Slavă..., Şi acum.... Doamne, miluieşte** (de trei ori). Preotul binecuvintează: **Cu noi este Dumnezeu...** Şi mergem la chilii, aşteptând vremea toacei.

RÂNDUIALA VECERNIEI MARI CU LITIA

La puțină vreme după apusul soarelui, merge paracliserul şi face metanie la cel mai mare; apoi iese şi loveşte rar în clopotul cel mare (sau în toaca cea mare), zicând cu glas lin: **Fericiți cei fără prihană...** (psalmul 118) sau **psalmul 50**. Şi, după aceea, intră şi aprinde candelele şi pregăteşte cădelnița. Apoi, iarăşi iese, toacă de trei ori şi trage toate clopotele, după care, întorcându-se în biserică, aprinde o făclie în sfeşnic şi-l pune în fața Uşilor Împărăteşti. După ce frații s-au adunat în biserică, preotul care este de rând şi diaconul merg să ia binecuvântare de la cel mai mare, dacă este acolo, iar dacă nu va fi acolo, fac metanie înaintea stranei lui şi merg şi se închină înaintea icoanei lui Hristos de trei ori şi o sărută. Asemenea fac şi la icoana Maicii Domnului, apoi se închină înaintea tâmplei celei mari o dată şi fac câte o plecăciune spre strane şi spre toți frații prezenți. Şi, intrând în Sfântul Altar, preotul îmbracă epitrahilul şi felonul (în mănăstiri, doar mantia şi epitrahilul), sărutând Sfânta Cruce ce este deasupra lui, şi, luând cădelnița şi stând înaintea Sfintei Mese, pune tămâie, zicând rugăciunea tămâii, în taină; şi aşa cădeşte Sfânta Masă împrejur, în chipul crucii, şi tot Altarul şi deschide Uşile Împărăteşti. Diaconul îmbracă şi el stiharul şi orarul, iese din Sfântul Altar şi, luând sfeşnicul ce stă în fața Uşilor Împărăteşti şi ținându-l în mâini, cu făclia aprinsă, merge în mijlocul bisericii şi, stând cu fața spre răsărit, zice cu glas mare: Sculați-vă! (Dacă nu este diacon, atunci zice paracliserul aceste cuvinte şi merge înaintea preotului cu sfeşnicul). Şi toți se scoală. Şi, ieşind preotul printre Uşile Împărăteşti, face cruce cu cădelnița înaintea Uşilor Împărăteşti, cădind drept şi de-a curmezişul; apoi merge şi cădeşte, după rânduială, sfintele icoane cele din dreapta şi cele din stânga; după aceasta, pe cel mai mare şi amândouă stranele, după rânduială, iar diaconul (în lipsa lui paracliserul) merge cu sfeşnicul (lumânarea aprinsă) înaintea lui. Şi, când preotul face cruce cu cădelnița, se înclină puțin şi, odată cu dânsul, şi diaconul (paracliserul). Şi ies în pronaosul bisericii şi preotul cădeşte, după rânduială, fiind acolo şi frați, şi iarăşi întorcându-se în biserică şi stând în mijloc, sub policandru, însemnează cu cădelnița în chipul crucii, căutând spre Răsărit, şi

zice cu glas mare: **Doamne, binecuvintează!** Şi îndată cădeşte icoana Mântuitorului Hristos, icoana Născătoarei de Dumnezeu şi pe cel mai mare, apoi, intrând împreună cu diaconul în Sfântul Altar şi stând înaintea Sfintei Mese, însemnează cu cădelnița cruciş (de trei ori), zicând cu glas mare: **Slavă Sfintei şi Celei de o fiinţă şi de viaţă făcătoarei şi nedespărţitei Treimi, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor,** iar diaconul închide Uşile Împărăteşti. Preotul dezbracă felonul şi rămâne împreună cu diaconul în Sfântul Altar (ori dezbracă amândoi veşmintele şi ies la stranele din naos, pentru a cânta împreună cu ceilalți). Şi cel mai mare sau ecleziarhul zice: **Amin. Veniţi să ne închinăm împăratului nostru Dumnezeu...,** încet, cu glas lin. Apoi, a doua oară, puțin mai sus: **Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos, Împăratul nostru Dumnezeu;** iar a treia oară, cu glas şi mai înalt, aşa: **Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Însuşi Hristos, Împăratul şi Dumnezeul nostru**. Şi îndată începe cel mai mare sau ecleziarhul **psalmul 103 (Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul...),** rar şi cu glas dulce şi citeşte primele 28 de versete, până la **Deschizând Tu mâna Ta...** Iar de aici cântă, adăugând după fiecare verset stihul: **Binecuvântat eşti, Doamne...** şi celelalte, precum se arată în cărțile de cântări (*Idiomelar* sau *Catavasier - Octoih mic*), până la sfârşitul psalmului. Iar când începe a se cânta: **Toate cu înţelepciune le-ai făcut... şi Slavă Ţie, Doamne, Cel ce ai făcut toate...,** atunci preotul iese înaintea Uşilor Împărăteşti cu epitrahilul şi, stând cu capul descoperit, citeşte rugăciunile Vecerniei. Iar după sfârşitul psalmului, dacă este şi diacon, preotul intră în Altar pe uşa dinspre miazăzi, iar diaconul iese pe uşa dinspre miazănoapte, îmbrăcat în veşminte, şi vine în mijlocul bisericii, unde, făcând o închinăciune, zice ectenia mare: **Cu pace Domnului să ne rugăm...** După ectenie, preotul zice ecfonisul: **Că Ţie se cuvine...** Apoi, se cântă din Psaltire, pe glasul al optulea, Catisma întâi: **Fericit bărbatul...,** antifonul întâi, iar al doilea şi al treilea antifon se cântă pe glasul zilei. Şi, după sfârşitul fiecărui antifon, ectenia mică şi ecfonis. După întâiul antifon, ecfonis: **Că a Ta este stăpânirea...,** după al doilea: **Că bun şi iubitor de oameni...** şi, cântându-se şi al treilea antifon, diaconul zice ectenia, iar preotul

ecfonisul: **Că Tu eşti Dumnezeul nostru...**[1]. Şi, după sfârşitul catismei, canonarhul face metanie şi spune glasul Octoihului sau al Mineiului. Apoi se cântă: **Doamne, strigat-am...,** pe glasul de rând al Octoihului. Iar preotul stă la locul său cel obişnuit şi, când începe a se cânta: **Să se îndrepteze..., ca tămâia...,** atunci diaconul, sau în lipsa lui preotul, cădeşte, după obicei, şi, întorcându-se, pune cădelnița la locul ei, înclinându-se către cel mai mare. Se cântă stihirile pe 10, începând cu stihul: **Scoate din temniță sufletul meu...** şi anume: trei stihiri ale învierii, de la glasul de rând; patru ale lui Anatolie şi trei ale sfântului din Minei. **Slavă...,** a sfântului, **Şi acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu, după glasul arătat în cărțile de slujbă. Iar, când se zice stihul: **Că la Domnul este mila...,** preotul vine la cel mai mare, face metanie şi, intrând în Sfântul Altar, îmbracă felonul, iar strana cântă: **Slavă...** Şi îndată fac vohod, deschizând Uşile Împărăteşti, mergându-le înainte paracliserii cu două sfeşnice, având lumânările aprinse, iar diaconul ținând cădelnița şi după dânsul preotul. Şi stă preotul în mijlocul bisericii, în dreptul Uşilor Împărăteşti, iar diaconul de-a dreapta preotului, puțin mai deoparte, şi, plecându-se, ținând orarul cu trei degete ale mâinii drepte, zice încet, numai cât să audă preotul: **Domnului să ne rugăm.** Iar preotul zice în taină cu capul plecat rugăciunea: **Seara şi dimineaţa şi la amiază...;** apoi, ridicându-se, diaconul arată către răsărit cu orarul, ținându-l cu trei degete ale mâinii drepte, şi zice către preot: **Binecuvintează, părinte, sfânta intrare.** Iar preotul binecuvintează spre răsărit, zicând: **Binecuvântată este intrarea sfinților Tăi...** Apoi diaconul merge şi cădeşte sfintele icoane, pe cel mai mare şi stranele, după obicei. Şi, sfârşindu-se stihira, diaconul merge în faţa Uşilor Împărăteşti şi, cădind cruciş, zice cu glas tare: **Înţelepciune, drepți!** Şi se cântă: **Lumină lină...,** iar paracliserul, luând sfeşnicele, merge la Uşile Împărăteşti şi diaconul trece în dreptul icoanei Mântuitorului şi ajută la cântare. Când se ajunge la cuvintele: **...lăudăm pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh...,** diaconul cădeşte de trei ori spre

1. **În bisericile de enorie, după ectenia mare se cântă numai stihurile din Catisma întâi, însemnate în vechile ediții ale *Psaltirii* cu cruce (sau cele scrise în *Catavasierul* mai nou la rânduiala Vecerniei), după care diaconul zice ectenia mică şi apoi se cântă *Doamne, strigat-am...***

răsărit, iar preotul se închină de trei ori spre răsărit şi se pleacă la dreapta şi la stânga, mergând spre Sfântul Altar. Diaconul, de la locul lui, îl cădeşte. Preotul, intrând în Sfântul Altar, vine în faţa Sfintei Mese, se închină şi trece apoi în spatele Sfintei Mese, plecându-se spre Tronul cel de sus. Intră apoi şi diaconul, cădind Sfânta Masă, proscomidiarul şi pe paracliser, căruia îi dă şi cădelniţa. După ce se sfârşeşte **Lumină lină...,** zice diaconul: **Să luăm aminte**. Preotul: **Pace tuturor**. Şi iarăşi diaconul: **Înţelepciune, să luăm aminte**. Iar canonarhul, făcând metanie la cel mai mare, zice prochimenul zilei, Sâmbătă seara, pe glasul al şaselea: **Domnul a împărăţit, întru podoabă S-a îmbrăcat.** Stih: **Îmbrăcatu-S-a Domnul întru putere şi S-a încins.** Stih: **Pentru că a întărit lumea, care nu se va clinti.** Stih: **Casei Tale se cuvine sfinţenie, Doamne întru lungime de zile.** Şi iarăşi: **Domnul a împărăţit...** Iar, în celelalte zile, prochimenul zilei care este, precum se arată la rânduiala Vecerniei, din *Ceaslov* şi din *Catavasier*. Iar canonarhul, având mâinile sale strânse la piept, stă în mijlocul bisericii, aşteptând sfârşitul prochimenului. Apoi, făcând închinăciune, se duce la locul său. Sfârşindu-se cântarea prochimenului, la sărbătorile praznicelor şi ale sfinţilor, se citesc paremiile rânduite. Dacă nu sunt paremii (sâmbătă seara), Uşile Împărăteşti se închid când se cântă prochimenul ultima oară, iar dacă sunt paremii, Uşile Împărăteşti se închid în timpul citirii paremiei a treia. După aceasta, iese diaconul şi, stând la locul obişnuit, în mijlocul bisericii, zice ectenia: **Să zicem toţi din tot sufletul...** Şi preotul, ecfonisul: **Că milostiv şi iubitor de oameni...** şi, după ecfonis, zice cel mai mare sau citeţul cel rânduit: **Învredniceşte-ne, Doamne...** Şi iarăşi diaconul: **Să plinim rugăciunea noastră...,** iar preotul rosteşte ecfonisul: **Că bun şi iubitor de oameni...,** apoi: **Pace tuturor.** Şi diaconul: **Capetele noastre Domnului să le plecăm**. Şi preotul zice în taină rugăciunea plecării capetelor. Apoi ecfonisul: **Fie stăpânirea împărăţiei Tale...** După aceasta, preotul şi diaconul ies pe uşa dinspre miazănoapte, mergând înaintea lor paracliserii cu două sfeşnice; diaconul ţine cădelniţa, iar cântăreţii merg în urma lor şi cântă stihirile Litiei; şi ies în pronaosul bisericii. Acolo, diaconul cădeşte sfintele icoane, pe cel mai mare şi stranele, după rânduială şi stă fiecare la locul său; şi, după sfârşitul stihirilor, **Slavă..., Şi acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu, diaconul zice, în auzul tuturor, ectenia: **Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău...,** până la sfârşit. Strana: **Doamne, miluieşte** (de 12 ori). Diaconul: **Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, [pentru (Înalt-) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul nostru) (N)]...,** strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori). **Încă ne rugăm pentru...** (aici se vor face pomeniri după îndrumările Sfântului Sinod), strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori). Iar la mănăstiri se adaugă şi această cerere: **Încă ne rugăm pentru Preacuviosul părintele nostru stareţ (N), dimpreună cu toţi părinţii şi fraţii acestei sfinte mănăstiri...,** strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori), Diaconul: **Încă ne rugăm, ca să se păzească acest sfânt locaş...,** strana: **Doamne, miluieşte** (de 40 de ori) Diaconul: **Încă ne rugăm, ca să audă Domnul Dumnezeu glasul...,** strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori). După aceasta, preotul zice: **Auzi-ne pe noi, Dumnezeule...,** strana: **Amin.**

Preotul: **Pace tuturor.** Diaconul: **Capetele noastre Domnului să le plecăm.** Şi, plecându-şi toţi capetele, preotul zice cu glas tare: **Stăpâne, Mult-milostive...** şi, după plinirea rugăciunii, strana zice: **Amin;** până se săvârşesc acestea în pronaos, paracliserul, sau alt frate, pune o masă în mijlocul bisericii şi pe ea 5 pâini (artose), un vas cu grâu, spre strana dreaptă un vas cu untdelemn, iar spre strana stângă un vas cu vin. Şi, intrând în naos, se cântă stihirile Stihoavnei, care sunt la rând, cu stihirile lor.

Iar citeţii merg cu sfeşnicele şi le pun pe amândouă în partea de răsărit a mesei, care este pusă în mijlocul bisericii. Şi, după sfârşitul Stihoavnei, zice cel mai mare: **Acum slobozeşte...** şi citeţul: **Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru..., Că a Ta este împărăţia...** şi se cântă troparul pe glasul al cincilea: **Născătoare de Dumnezeu, Fecioară...** (de trei ori). Atunci preotul, luând cădelniţa, cădeşte împrejur, de trei ori, masa, pe care stau cele 5 pâini. După a treia înconjurare şi cădire a mesei, preotul cădeşte, în continuare, icoanele împărăteşti, iconostasul, tronul arhieresc, apoi clerul şi pe credincioşi, încheind în faţa mesei cu artosele. Şi, ridicând o pâine, însemnează cu ea peste celelalte pâini şi zice cu glas tare rugăciunea: **Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru...,** iar când zice:

Însuți binecuvintează pâinile acestea..., arată cu dreapta spre pâini; asemenea spre grâu, spre vin și spre untdelemn, când zice: **grâul, vinul și untdelemnul...** și le binecuvintează pe fiecare. Sfârșindu-se rugăciunea aceasta, se cântă: **Fie numele Domnului...** de trei ori (prima dată se cântă de către sobor, iar a doua și a treia oară de cele două strane), pe glasul al optulea; apoi strana dreaptă cântă: **Slavă...,** iar strana stângă: **Și acum...,** și cititul rânduit citește psalmul 33: **Bine voi cuvânta pe Domnul...,** până la **Bogații au sărăcit...** Acest stih se cântă pe glasul al șaptelea, de trei ori (o dată de către sobor și de două ori de către strane). În timpul cântării stihului a treia oară, preotul și diaconul merg și stau înaintea Ușilor Împărătești, căutând spre apus. Și după sfârșitul psalmului, diaconul zice: **Domnului să ne rugăm.** Strana: **Doamne, miluiește.** Iar preotul: **Binecuvântarea Domnului să fie peste voi...** și cititul: **Amin,** și se face citire sau se începe citirea celor șase psalmi ai Utreniei, continuându-se astfel slujba Privegherii.

Dacă nu se continuă Privegherea, acum se face otpustul: **Slavă Ție, Hristoase...,** și se rostește: **Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri....**

Se cuvine a ști că, din Duminica Sfintelor Paști până la Duminica Tuturor Sfinților, după binecuvântarea pâinilor, se citesc Faptele Sfinților Apostoli; iar în celelalte duminici, peste tot anul, se citesc cele șapte Epistole sobornicești ale Sfinților Apostoli, cele paisprezece Epistole ale Sfântului Apostol Pavel și Apocalipsa Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan[2].

Iar seara, după luarea pâinii și după gustarea vinului ce s-a binecuvântat la Litie, cu rugăciunea preotului, din acel ceas nicicum să nu îndrăznească cineva a gusta ceva, pentru a se putea împărtăși cu Sfintele și Preacuratele lui Hristos Taine.

Iar o împărțire ca aceasta a pâinii și gustare de vin o facem din ziua întâi a lunii septembrie, până în ziua de 25 a lunii martie. Iar la Privegherile cele de vară, pâinile cele binecuvântate le împărțim la trapeză și le mâncăm mai înainte de gustare.

---

2. În bisericile de enorie și chiar la mănăstiri, în timpul mai nou, nu se mai fac citirile din Faptele și din Epistolele Sfinților Apostoli, ci îndată după ce preotul zice, la sfârșitul Litiei: *Binecuvântarea Domnului să fie peste voi,* la strană: *Amin. Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu...* și celelalte.

RÂNDUIALA UTRENIEI

După terminarea Litiei, iese paracliserul, toacă și trage toate clopotele.

Și, sculându-se toți frații, cel mai mare zice: **Amin. Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu...** (de trei ori). **Doamne, buzele mele vei deschide...** (de două ori). Și se citesc cei șase psalmi, cu glas blând și lin, în timp ce preotul citește, în Altar, primele șase rugăciuni ale dimineții din Liturghier. După primii trei psalmi: **Slavă..., Și acum..., Aliluia** (de trei ori), **Doamne, miluiește** (de trei ori), **Slavă..., Și acum...,** se citesc, în continuare, ceilalți trei psalmi. Acum, preotul, având epitrahilul pe grumaz, iese pe ușa de miazănoapte și citește celelalte șase rugăciuni ale Utreniei, stând înaintea Ușilor Împărătești, cu capul descoperit. Iar după sfârșitul celor șase psalmi: **Slavă..., Și acum...,** Aliluia (de trei ori). Și, dacă este diacon, preotul intră în Altar; iar diaconul, ieșind din Altar, vine în mijlocul bisericii, la locul obișnuit, și zice ectenia mare: **Cu pace, Domnului să ne rugăm.** Și, după ecfonis, merge și intră în Sfântul Altar. Iar canonarhul de rând, care a rostit și prochimenul de seară, făcând metanie la cel mai mare, începe să cânte **Dumnezeu este Domnul...** cu stihurile lui, pe glasul de rând. Și se cântă troparul învierii (de două ori). **Slavă...,** al sfântului, **Și acum...,** al Născătoarei de Dumnezeu (al Învierii), după glasul troparului sfântului, dacă are, iar dacă nu: **Slavă..., Și acum...,** al Născătoarei de Dumnezeu, după glasul de rând. Și îndată strana zice: **Doamne, miluiește** (de trei ori), **Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh,** iar cititul: **Și acum...,** apoi citește prima Catismă rânduită (Duminică - Catisma a doua: **Mărturisi-mă-voi Ție, Doamne...).** Și, după sfârșitul fiecărei catisme, diaconul iese înaintea Ușilor Împărătești și zice ectenia mică, iar preotul ecfonisul. Și se cântă sedelnele învierii, stihira cea dintâi fără stih; **Slavă...,** a doua stihiră, **Și acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu. Și, după aceasta, se citește tâlcuirea Evangheliei. Apoi catisma a doua și, după ectenie, sedealna a doua, zicând stihira întâi fără stih; apoi **Slavă...,** a doua stihiră, **Și acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu și citirea. Apoi duminica se cântă: **Fericiți cei fără prihană...,** pe glasul al 5-lea, la care preotul, purtând epitrahil și felon, cădește, însoțit de diacon. Și, după: **Fericiți cei fără prihană...,** nu se

zice: **Slavă..., Şi acum...,** ci îndată troparele: **Soborul îngeresc...,** ectenie mică, Ipacoi al glasului de rând şi citirea; apoi antifoanele glasului, în timpul cărora iese paracliserul şi loveşte în toacă. Iar la sărbătorile praznicelor şi ale sfinţilor care nu cad duminica, în loc de **Binecuvântările Învierii,** cântăm Polieleul rânduit şi Mărimurile sărbătorii din *Catavasier* sau *Psaltire,* ectenie mică, al treilea rând de Sedelne şi Antifonul întâi al glasului al 4-lea **(Din tinereţile mele...).** Apoi diaconul, deschizând Uşile Împărăteşti, zice: **Înţelepciune. Să luăm aminte.** Şi canonarhul zice prochimenul glasului sau al sărbătorii. După aceasta, diaconul zice: **Domnului să ne rugăm;** preotul: **Că sfânt eşti Dumnezeul nostru...,** strana: **Amin.** Şi diaconul: **Toată suflarea să laude pe Domnul.** Stih: **Lăudaţi pe Dumnezeu întru sfinţii Lui; lăudaţi-L pe El întru tăria puterii Lui** şi celelalte stihuri. Iar diaconul, cu faţa spre credincioşi, dintre Uşile Împărăteşti, zice: **Şi pentru ca să ne învrednicim noi a asculta Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeul nostru să-L rugăm.** Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori). Diaconul: **Înţelepciune! Drepţi! Să ascultăm Sfânta Evanghelie.** Preotul: **Pace tuturor!** şi strana: **Şi duhului tău.** După aceasta, preotul numeşte Evanghelistul de la care este Evanghelia. Strana: **Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie.** Diaconul: **Să luăm aminte!** Şi preotul citeşte Evanghelia învierii de rând. Dacă este spre duminică, preotul citeşte Evanghelia stând în latura de miazănoapte a Sfintei Mese, iar dacă este praznic sau sfânt cu polieleu, o citeşte dintre Uşile Împărăteşti. După Evanghelie, strana iarăşi zice: **Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie.** După aceasta, duminica se zice: **Învierea lui Hristos văzând... şi psalmul 50.** Citindu-se acestea, preotul iese printre Uşile Împărăteşti cu Evanghelia, ţinând-o la pieptul său, iar înaintea lui, de amândouă laturile, merg paracliserii cu două sfeşnice cu făclii aprinse; şi, venind în mijlocul bisericii, o pune pe analogul cel pregătit şi aşează sfeşnicele de amândouă părţile analogului. Şi merge cel mai mare, între preotul slujitor şi diacon, fac două închinăciuni, sărută Evanghelia şi iarăşi fac o închinăciune (închinăciunile nu se fac până la pământ, ci mici, plecându-şi capul până ce vor ajunge cu mâinile la pământ, pentru că, în duminici, în sărbătorile împărăteşti, în toate cele 50 de zile după Paşti şi în cele 12 zile dintre Naşterea şi Botezul Domnului nu se fac închinăciuni cu genunchii până la pământ adică metanii mari).

Apoi, închinându-se puţin spre strana stângă şi spre strana dreaptă, cel mai mare se duce la locul său, iar preotul şi diaconul merg în Sfântul Altar. Apoi merg toţi fraţii, doi câte doi, după rânduială, făcând şi ei asemenea, mai întâi două închinăciuni, sărută Sfânta Evanghelie şi iarăşi o închinăciune; apoi pleacă toţi capetele spre strana dreaptă şi spre strana stângă. Şi după ce sărută toţi Sfânta Evanghelie, terminându-se de citit psalmul 50, se cântă: **Slavă... Pentru rugăciunile Apostolilor..., Şi acum..., Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu...,** apoi **Miluieşte-mă, Dumnezeule...** şi stihira învierii, pe glasul al şaselea: **Înviind Iisus din mormânt...** Iar după sărutarea Sfintei Evanghelii, (de obicei, la **Sfinte Dumnezeule...** de la Doxologie), preotul iese din Sfântul Altar, printre Uşile Împărăteşti, merge în mijlocul bisericii, face o închinăciune în faţa Sfintei Evanghelii, o ridică şi vine cu ea în faţa Uşilor Împărăteşti, binecuvintează cu Sfânta Evanghelie spre fraţi, în semnul Sfintei Cruci, şi intră în Altar unde o aşează pe Sfânta Masă. La praznice şi la sărbătorile sfinţilor, după citirea Evangheliei, aceasta nu se scoate în mijlocul bisericii pentru sărutare, ci preotul o aşează la locul ei pe Sfânta Masă, şi nici nu se cântă **Învierea lui Hristos...,** ci se citeşte îndată psalmul 50. Apoi, se cântă **Slavă..., Pentru rugăciunile..., Şi acum..., Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu...,** stihul **Miluieşte-mă, Dumnezeule...** şi stihira sărbătorii. Apoi, diaconul, în faţa icoanei Mântuitorului, zice ectenia: **Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău...** strana: **Doamne, miluieşte** (de 12 ori), iar preotul, zice ecfonisul: **Cu mila şi cu îndurările...** Şi, după **Amin,** se începe cântarea (citirea) Canoanelor; duminica, irmosul canonului învierii. Din canonul învierii se cântă patru stihiri, cu irmosul; de la canonul Crucii – Învierii, trei; de la canonul Născătoarei de Dumnezeu, trei şi din canonul de la *Minei,* patru. La troparul cel dintâi al învierii, se zice stihul: **Slavă, Doamne, Sfintei învierii Tale;** iar la celelalte tropare, se zic stihurile din *Psaltire:* **Să cântăm Domnului...** (sunt scrise în *Psaltire*, la Cântările lui Moise). Iar la praznicele şi la sărbătorile sfinţilor se cântă canoanele arătate în cărţile de slujbă, după rânduiala lor, sau Catavasiile de rând. După Cântarea a treia, diaconul zice ectenia mică, iar preotul, ecfonisul, din Sfântul Altar: **Că Tu eşti Dumnezeul nostru...** Urmează apoi condacul şi sedealna sfântului din *Minei* şi citire. După Cântarea a şasea, dia-

conul zice ectenia mică, înaintea Uşilor Împărăteşti, sau, în lipsa lui, preotul, din Sfântul Altar, şi ecfonisul: **Că Tu eşti împăratul păcii...** Apoi condacul învierii (sau al sărbătorii) şi icosul. Şi se citeşte sinaxarul.

Se cuvine a şti şi aceasta că, totdeauna, după sfârşitul Cântării a 8-a, când va începe Cântarea a noua, toţi fac închinăciuni, grăind: **Să lăudăm, bine să cuvântăm...,** apoi irmosul de la Cântarea a opta şi catavasia. Iar diaconul, după sfârşitul Cântării a 8-a, cădind Sfânta Masă, zice cu glas tare: **Pe Născătoarea de Dumnezeu şi Maica luminii, întru cântări cinstind-o, să o mărim**. Duminica şi la sărbătorile sfinţilor se cântă cu glas înalt: **Măreşte sufletul meu pe Domnul...** şi celelalte stihuri, iar după fiecare stih: **Ceea ce eşti mai cinstită...** şi se face şi câte o închinăciune mică după fiecare cântare. Iar la praznice, se cântă stihirile de la Cântarea a noua a Canonului sărbătorii, cu stihurile arătate acolo. Iar diaconul sau preotul cădeşte Sfântul Altar, toată biserica şi pe fraţi. După Cântarea a noua, se întoarce şi, dând cădelniţa, zice ectenia mică, din faţa Uşilor Împărăteşti, iar preotul, din Sfântul Altar, zice ecfonisul: **Că pe Tine Te laudă toate puterile cereşti...** Apoi diaconul zice: **Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru...,** iar strana cântă aceeaşi cântare, pe glasul al 2-lea, cu aceste stihuri rostite de diacon: Stih 1: **Că Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru.** Stih 2: **Peste tot poporul Dumnezeul nostru.** Preotul stă la locul său obişnuit, în Sfântul Altar. După aceasta, duminica se cântă luminânda învierii (o dată); apoi **Slavă...,** a sfântului, dacă are, **Şi acum...,** a Născătoarei (a învierii). Iar la praznice şi la sărbătorile sfinţilor, nu cântăm **Sfânt este Domnul...** şi stihurile arătate, ci, îndată după ectenie, luminânda sărbătorii, arătată în cărţile de slujbă. La Laude: **Toată suflarea...,** pe glasul de rând (duminica) sau pe cel al stihirilor de la Laude (la Praznice, Sfinţi cu polieleu sau la Sfinţi cu doxologie mare); duminica se pun 8 stihiri şi se cântă 4 stihiri ale Învierii şi 4 ale lui Anatolie din *Octoih*. Iar, după ce se zic toate stihirile, se cântă **Slavă...,** stihira Evangheliei de rând, **Şi acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu. **Preabinecuvântată eşti...** (aceasta se cântă pe glasul de la **Slavă...,** a Laudelor). Iar la praznice şi la sărbătorile sfinţilor, se cântă stihirile arătate în cărţile de slujbă. După aceasta, diaconul, dacă este, iar dacă nu este, preotul, deschizând Uşile

Împărăteşti, zice: **Slavă Ţie, Celui ce ne-ai arătat nouă lumina!** Şi strana cântă Doxologia mare. Apoi duminica, troparul învierii, unul din cele două: pe glasul al 4-lea: **Astăzi mântuirea a toată lumea...** (în duminicile în care sunt de rând primele patru glasuri), sau pe glasul al 8-lea: **Înviat-ai din mormânt...** (în duminicile în care se cântă glasurile 5-8). Iar la praznicele şi la sărbătorile sfinţilor, troparul sărbătorii. Apoi, preotul sau diaconul în mijlocul bisericii, zice ectenia: **Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule...** şi ecfonisul: **Că milostiv...** După aceasta: **Să plinim rugăciunea noastră...** şi ecfonisul: **Că Dumnezeul milei...** Preotul: **Pace tuturor!,** strana: **Şi duhului tău.** Diaconul: **Capetele noastre Domnului să le plecăm.** Preotul rosteşte rugăciunea în taină, apoi ecfonisul: **Că al Tău este a ne milui...** După aceasta: **Înţelepciune,** strana: **Binecuvintează.** Preotul: **Cel ce este binecuvântat...,** strana: **Amin. Întăreşte, Dumnezeule...** După aceasta, preotul: **Preasfântă Născătoare de Dumnezeu...,** strana: **Ceea ce eşti mai cinstită...,** şi celelalte, după obicei, şi otpustul. Iar strana: **Amin**. Apoi se face ieşire în pronaosul bisericii, cântând stihira samoglasnică, a hramului, după obicei, şi învăţătura lui Teodor Studitul. Şi, după citire, troparul Sfântului Teodor, pe glasul al 8-lea: **Al Ortodoxiei îndreptătorule...** şi Ceasul întâi. La Ceasul întâi: Troparul Învierii, **Slavă...,** al sfântului, dacă are, iar dacă nu, **Şi acum...,** al Născătoarei, de la Ceas. După **Tatăl nostru...,** condacul învierii (sau al sărbătorii) şi apolisul. La Liturghie: Fericirile *Octoihului,* pe opt, dacă nu are şi sfântul zilei. Dacă la *Minei* se menţionează a se cânta şi ale sfântului, atunci se pun 6 din *Octoih* şi 4 din *Minei* (la praznicele împărăteşti, la sărbătorile sfinţilor cu polieleu sau a sfinţilor cu doxologie mare, se procedează după învăţătura de acolo). După vohod, troparul învierii, apoi al hramului şi al sfântului de rând şi al altui sfânt, dacă are; condacul învierii şi al hramului: **Slavă...,** al sfântului, dacă are; **Şi acum...,** al hramului Născătoarei de Dumnezeu. Iar unde nu este hramul Născătoarei de Dumnezeu, **Şi acum...,** condacul: **Ceea ce eşti ocrotitoare creştinilor...** (sau, **Apărătoare Doamnă**). Iar troparul şi condacul hramului lui Hristos, duminica, la Liturghie, nu se zice, peste tot anul, pentru că se cântă al învierii. Prochimenul, Apostolul şi Evanghelia duminicii şi ale sfântului, dacă are. Chinonicul: **Lăudaţi pe Domnul din ceruri...** şi al sfântului, dacă are.

Se cuvine a şti că, la cântarea Privegherii de toată noaptea, când se face polieleu şi se cântă psalmii: **Lăudaţi numele Domnului...** şi: **Mărturisiţi-vă Domnului...,** atunci se pune analogul în mijlocul bisericii şi pe el se aşează icoana praznicului dintr-acea zi sau a Născătoarei de Dumnezeu sau a sfântului ori a sfintei. Cel mai mare se îmbracă în felon şi toţi preoţii în feloane, după obicei, şi, ieşind din Altar printre Uşile Împărăteşti, stau doi câte doi împrejurul analogului. Şi se împart lumânări, întâi celui mai mare, apoi preoţilor şi celor ce stau în sfânta biserică. După împărţirea lumânărilor, cel mai mare ia cădelniţa şi, mergând diaconul înaintea lui cu o făclie aprinsă, cădeşte icoana de pe analog, de jur împrejur şi, mergând în Altar, cădeşte Sfânta Masă, tot Altarul şi în biserică toate sfintele icoane, apoi pe preoţii care stau împrejur şi pe cântăreţii din partea dreaptă şi din stânga; după aceasta şi pe tot poporul şi iarăşi Uşile Împărăteşti, şi numai cele două icoane, a Mântuitorului Hristos şi a Născătoarei de Dumnezeu, şi analogul. În acest timp, se cântă Mărimurile, cu stihurile din psalmii cei aleşi. După această obişnuită cântare, diaconul zice ectenia mică şi se cântă al treilea rând de Sedelne. Şi, intrând toţi în Sfântul Altar, preoţii se dezbracă de sfintele veşminte; numai preotul de rând rămâne îmbrăcat, pentru citirea Evangheliei.

Se cuvine a şti şi că, duminica, la Utrenie, când se cântă catisma a XVII-a, fără polieleu, **Fericiţi cei fără prihană...** şi după ea: **Soborul îngeresc...,** şi într-alte zile, când se cântă: **Mărimu-Te pe Tine...,** fără Priveghere, atunci nu se deschid Uşile Împărăteşti, ci preotul cu diaconul se îmbracă cu sfintele veşminte şi diaconul ia o făclie aprinsă, iar preotul cădelniţa şi cădeşte Sfânta Masă şi tot Altarul, apoi ies amândoi pe uşa dinspre miazănoapte şi preotul cădeşte Uşile Împărăteşti, sfintele icoane şi analogul cu icoana sărbătorii, apoi pe cel mai mare şi toată biserica, după obicei, şi iarăşi intră pe uşa dinspre miazăzi în Sfântul Altar.

RÂNDUIALA LAUDELOR BISERICEŞTI

Doamne, Dumnezeul mântuirii mele,
ziua şi noaptea am strigat înaintea Ta,
să ajungă înaintea Ta rugăciunea mea.
(*Psalm* 87, 1-2)

CEASUL AL NOUĂLEA

La vremea rânduită pentru slujba de seară, intrând preotul în sfânta biserică, cu culionul pe cap, zice întru sine:

Intra-voi în casa Ta, închina-mă-voi în biserica Ta cea sfântă, întru frica Ta. Doamne, povățuiește-mă întru dreptatea Ta, iar pentru vrăjmașii mei, îndreptează înaintea mea calea Ta.

Merge întâi şi face o plecăciune înaintea tronului arhieresc, apoi, ajungând în mijlocul bisericii, face trei închinăciuni spre răsărit, zicând încet de fiecare dată:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul, şi mă miluieşte!

Intrând apoi în Sfântul Altar, pe uşa dinspre miazăzi, şi venind în fața Sfintei Mese, se închină de două ori, îşi descoperă capul şi sărută Sfânta Masă; mai face o închinăciune, după care, luând epitrahilul, îl binecuvintează, după rânduială, şi îl pune pe grumaz,

punându-şi după aceasta iarăşi culionul pe cap. După aceea, iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, venind înaintea Uşilor Împărăteşti, cu faţa spre răsărit, face o închinăciune şi zice:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Citeţul: **Amin. Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie.**

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care pretutindeni eşti şi toate le plineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi Te sălăşluieşte întru noi şi ne curăţeşte pe noi de toată întinăciunea şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi (de trei ori).

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluieşte-ne pe noi. Doamne, curăţeşte păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău.

Doamne, miluieşte (de trei ori). Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi. Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean.

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Citeţul: **Amin. Doamne, miluieşte (de 12 ori).**

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Veniţi să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu!

Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos, Împăratul nostru Dumnezeu!

Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Însuşi Hristos, Împăratul şi Dumnezeul nostru!

Preotul se închină de trei ori, în faţa Uşilor Împărăteşti, după care intră în Altar, pe uşa dinspre miazăzi, iar la strană se citesc psalmii Ceasului al nouălea şi celelalte, precum arată rânduiala din *Ceaslov*. După ce se rosteşte la strană: **Întru numele Domnului, binecuvinteză, părinte!**, preotul, din sfântul altar, zice ecfonisul: **Dumnezeule, milostiveşte-te spre noi şi ne binecuvintează, luminează faţa ta spre noi şi ne miluieşte,** după care, la strană, se citeşte rugăciunea Marelui Vasile, de la sfârşitul Ceasului: **Stăpâne, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru...,** iar, în acest timp, preotul se pregăteşte pentru slujba Vecerniei. Lăsând, deci, epitrahilul pe Sfânta Masă, iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, venind în mijlocul bisericii, se pleacă spre tronul arhieresc, fără a se închina, iar dacă este arhiereu, îi sărută mâna, apoi în mijlocul bisericii se închină de trei ori spre răsărit, intrând din nou în Sfântul Altar. De este diacon, odată cu preotul iese şi acesta, dar pe uşa de miazăzi, şi merg amândoi împreună la scaunul arhieresc pentru plecăciune, apoi, venind în mijlocul bisericii, la dreapta preotului, se închină. Intrând apoi în Altar, preotul pe uşa de miazăzi, iar diaconul pe uşa de miazănoapte, preotul îşi pune epitrahilul şi aşteaptă să se termine la strană citirea rugăciunii: **Stăpâne, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru....** Iar diaconul, după ce intră în altar pe uşa dinspre miazănoapte, vine către preot cu stiharul şi orarul, cerând, după rânduială, binecuvântarea, pentru a se îmbrăca*.

* Fiindcă apolisul Ceasului al nouălea nu se face decât atunci când acesta se citeşte în pronaos, cum este obiceiul la mănăstiri, după rugăciunea de la sfârşitul Ceasului, preotul începe îndată Vecernia (şi, dacă se face slujbă cu Priveghere, aceasta începe cu Vecernia mare, precum s-a arătat la învăţătura de la începutul cărţii, despre rânduiala Privegherii de toată noaptea, iar Ceasul al nouălea nu se mai pune, fiind obiceiul la mănăstiri să se citească împreună cu Vecernia mică, înainte).

VECERNIA DE SÂMBĂTĂ SEARA ŞI A SĂRBĂTORILOR

(FĂRĂ PRIVEGHERE)

Deschizând dvera Uşilor Împărăteşti şi stând în faţa Sfintei Mese, cu culionul pe cap şi cu epitrahilul pe grumaz, preotul zice:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Şi îndată la strană se zice*:

Veniţi să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu!

Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos, Împăratul nostru Dumnezeu!

Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Însuşi Hristos, Împăratul şi Dumnezeul nostru! Şi citeşte psalmul 103: **Binecuvintează, suflete al meu...**

---

* Dacă nu s-a făcut înainte Ceasul al nouălea, se spun întâi rugăciunile începătoare, Doamne miluieşte (de 12 ori), Slavă..., Şi acum..., apoi se zice: Veniţi să ne închinăm....

În acest timp, preotul, luând *Liturghierul,* iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, stând înaintea Uşilor Împărăteşti, cu capul descoperit, citeşte în taină rugăciunile Vecerniei:

Rugăciunea întâi

Doamne, îndurate şi milostive, îndelung-răbdătorule şi mult-milostive, ascultă rugăciunea noastră şi ia aminte la glasul cererii noastre. Fă cu noi semn spre bine; îndreptează-ne pe calea Ta, ca să umblăm întru adevărul Tău; veseleşte inimile noastre, ca să ne temem de numele Tău cel sfânt, pentru că mare eşti Tu şi lucruri minunate faci. Tu singur eşti Dumnezeu şi nu este asemenea Ţie între dumnezei, Doamne, puternic întru milă şi bun întru tărie, spre a ajuta şi a mângâia şi a mântui pe toţi cei ce nădăjduiesc în numele Tău cel sfânt. Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a doua

Doamne, nu cu mânia Ta să ne mustri, nici cu urgia Ta să ne certi, ci fă cu noi după mila Ta, Doctorule şi Tămăduitorule al sufletelor noastre; îndreptează-ne la limanul voii Tale, luminează ochii inimilor noastre spre cunoaşterea adevărului Tău şi ne dăruieşte cealaltă vreme a zilei de acum şi toată vremea vieţii noastre în pace şi fără de păcat a o petrece, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi ale tuturor sfin-

ților. Că a Ta este stăpânirea și a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a treia

Doamne, Dumnezeul nostru, adu-Ți aminte de noi, păcătoșii și netrebnicii robii Tăi, când chemăm numele Tău cel sfânt, și să nu ne lași pe noi rușinați în așteptarea milei Tale, ci ne dăruiește, Doamne, împlinirea tuturor cererilor celor spre mântuire. Și ne învrednicește să Te iubim și să ne temem de Tine, din toată inima noastră, și să facem întru toate voia Ta. Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a patra

Cel ce, cu cântări fără de tăcere și cu doxologii fără de încetare, ești lăudat de Sfintele Puteri, umple gura noastră de lauda Ta, ca să dăm slavă numelui Tău celui sfânt; și ne dă parte și moștenire cu toți cei ce se tem de Tine întru adevăr și păzesc poruncile Tale, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților Tăi. Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a cincea

Doamne, Doamne, Cel ce cu palma Ta cea preacurată cuprinzi toate, Care îndelung rabzi pentru noi toți și-Ți pare rău de răutățile noastre, adu-Ți aminte de îndurările Tale și de mila Ta. Cercetează-ne pe noi întru bunătatea Ta și, cu harul Tău, dă-ne ca și în cealaltă vreme a zilei de acum să scăpăm de meșteșugirile vicleanului, cele de multe feluri, și păzește fără de bântuială viața noastră, cu harul Preasfântului Tău Duh. Cu mila și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a șasea

Dumnezeule cel mare și minunat, Care, cu bunătatea cea nespusă și cu purtarea de grijă cea multă, chiverniseşti toate și ne-ai dăruit bunătățile Tale cele din lume și ne-ai chezășuit împărăția cea făgăduită, prin bunătățile cele dăruite nouă; Cel ce ne-ai ajutat, și în partea cea trecută a zilei, să ne abatem de la tot răul, dăruiește-ne ca și pe cea rămasă să o săvârșim fără de prihană înaintea sfintei Tale slave, ca să Te lăudăm pe Tine, Dumnezeul nostru, Cel singur bun și de oameni iubitor. Că Tu ești Dumnezeul nostru și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a şaptea

Dumnezeule cel mare şi preaînalt, Cel ce singur ai nemurire şi locuieşti întru lumina cea neapropiată; Care ai făcut toată zidirea cu înțelepciune; Cel ce ai despărțit lumina de întuneric şi ai pus soarele spre stăpânirea zilei, iar luna şi stelele spre stăpânirea nopții; Care ne-ai învrednicit pe noi, păcătoşii, şi în ceasul de acum să întâmpinăm fața Ta cu mărturisire şi să-Ți aducem laudă de seară; Însuți, Iubitorule de oameni, îndreptează rugăciunea noastră ca tămâia înaintea Ta şi o primeşte ca pe o mireasmă cu bun miros. Seara de acum şi noaptea ce vine, liniştite ni le dăruieşte; îmbracă-ne cu armele luminii; izbăveşte-ne de frica nopții şi de tot lucrul ce se petrece în întuneric. Şi ne dăruieşte somnul, pe care l-ai dat spre odihna neputinței noastre, ferit de toată nălucirea diavolească. Aşa, Stăpâne a toate, Dătătorule de bunătăți, dă-ne ca, şi în aşternuturile noastre umilindu-ne, să pomenim noaptea numele Tău şi, cu gândul la poruncile Tale luminându-ne, să ne sculăm întru bucurie sufletească, spre lauda bunătății Tale, aducând rugăciuni şi cereri milostivirii Tale pentru păcatele noastre şi ale întregului Tău popor, pe care, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, întru milă îl cercetează. Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preotul îşi acoperă capul şi aşteaptă până se sfârşeşte de citit la strană obişnuitul psalm 103; zice apoi ectenia mare, stând în fața Uşilor Împărăteşti. Iar, dacă este diacon, la sfârşitul psalmului 103, acesta iese din Sfântul Altar, pe uşa dinspre miazănoapte, vine în stânga preotului şi, când cititul rosteşte: **Slavă..., Şi acum...,** după psalm, amândoi se închină de trei ori în fața Uşilor Împărăteşti şi apoi se înclină, fără închinăciune, unul către altul. Preotul intră în Sfântul Altar pe uşa dinspre miazăzi, iar diaconul merge în mijlocul naosului, sub policandru, face închinăciune şi zice:

Ectenia mare

Cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Pentru pacea de sus şi pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici şi pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta şi pentru cei ce cu credință, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru: (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pentru cinstita preoțime şi cea întru Hristos diaconime, pentru tot clerul şi poporul, Domnului să ne rugăm*.

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru mai marii oraşelor şi ai satelor şi iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, Domnului să ne rugăm.

---

* În mănăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniți starețul (stareța) sau egumenul (egumena) cu obştea monahală, după rânduială.

Pentru sfânt locaşul acesta, ţara aceasta, pentru toate oraşele şi satele şi pentru cei ce cu credinţă locuiesc într-însele, Domnului să ne rugăm.

Pentru buna întocmire a văzduhului, pentru îmbelşugarea roadelor pământului şi pentru vremuri paşnice, Domnului să ne rugăm.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiţi şi pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuinţe, care sunt tipărite la sfârşitul cărţii, paginile 433 - 482).

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: Preasfântă Născătoare ...

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ţie, Doamne.

Preotul rosteşte ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Dacă ectenia a zis-o preotul, el intră acum în Altar, pe uşa dinspre miazăzi.

Apoi se închide dvera*, rămânând astfel până la sfârşitul catismei din *Psaltire.* Dacă este sâmbătă seara, se pune catisma întâi toată şi, după fiecare Slavă..., sau stare, diaconul zice ectenia mică, din faţa Uşilor Împărăteşti, iar, în lipsa diaconului, o zice preotul, din Altar:

Iară şi iară cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: Preasfântă Născătoare...

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ţie, Doamne.

Preotul, rosteşte ecfonisul:

Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

După a doua Slavă..., ecfonisul:

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

După a treia Slavă..., ecfonisul:

Că Tu eşti Dumnezeul nostru şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

* Amintim aici, ca practică alternativă, rânduiala din Tipicul cel Mare, potrivit căreia, la Vecernie şi Utrenie, dvera rămâne deschisă pe toată durata slujbei.

Strana: Amin.

Când este însă sărbătoarea unui sfânt cu polieleu sau slujbă cu Priveghere, se cântă **Fericit bărbatul...**, apoi ectenia mică şi ecfonisul: **Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia...** Apoi, la strană, se cântă: **Doamne, strigat-am...**; în Altar se pregăteşte cădelniţa, iar preotul binecuvintează tămâia, zicând rugăciunea: **Tămâie Îţi aducem Ţie...**; când se cântă: **Ca tămâia înaintea Ta...**, diaconul, sau, în lipsa lui, preotul, face cădirea mare, începând cu Sfântul Altar, iese pe uşa dinspre miazănoapte şi cădeşte sfintele icoane, toată biserica şi pe credincioşii din ea. Apoi, la strană se continuă cu stihirile şi **Slavă..., Şi acum...**, pe glasul ce va fi la *Octoih* sau la *Minei.*

Vohodul

Dacă este sâmbătă seara sau spre altă sărbătoare, se face Vohod sau Intrare mică. Pentru aceasta, când se zice stihul: **Că s-a întărit mila Lui...**, preotul îmbracă felonul, apoi, când începe cântarea **Slavă...**, se deschid Uşile Împărăteşti, iar când se cântă stihira **Şi acum...** (Dogmatica), preotul, cu capul descoperit şi diaconul cu cădelniţa (în lipsa acestuia, purtând-o însuşi preotul) se închină împreună în faţa Sfintei Mese, de trei ori, apoi ocolesc Sfânta Masă pe partea dreaptă şi, mergând înainte paracliserul cu sfeşnicul sau cu făclia aprinsă, ies din Altar, pe uşa dinspre miazănoapte până în mijlocul bisericii, oprindu-se cu faţa spre răsărit. Când se face slujbă în sobor, iese în frunte diaconul cu cădelniţa, iar preoţii îl urmează în ordine, începând cu cel mai mic şi încheind cu protosul; înainte de plecarea din Altar, preoţii, începând cu ultimii din sobor, vin, doi câte doi, înaintea Sfintei Mese, se închină o dată, fără să sărute ceva, se pleacă spre protos şi ies din Sfântul Altar, ocolind Sfânta Masă pe dreapta; în naos, protosul se aşează în mijloc, sub policandru, iar ceilalţi îl încadrează, aşa cum au stat şi în Altar. Diaconul zice în şoaptă: **Domnului să ne rugăm. Doamne, miluieşte,** şi, plecându-se amândoi, preotul rosteşte în taină:

Rugăciunea intrării

Seara şi dimineaţa şi la amiază Te lăudăm, Te binecuvântăm, îţi mulţumim şi ne rugăm Ţie, Stăpâne al tuturor, Iubitorule de oameni, Doamne: Îndreptează rugăciunea noastră ca tămâia înaintea Ta şi nu pleca inimile noastre spre cuvinte sau cugete viclene, ci ne izbăveşte de toţi cei ce vânează sufletele noastre. Că spre Tine sunt, Doamne, Doamne, ochii noştri, şi întru Tine am nădăjduit; să nu ne ruşinezi pe noi, Dumnezeul nostru.

Apoi, ridicându-se preotul (dacă este fără diacon, mută cădelniţa în mâna stângă şi), închinându-se, zice tot încet

Ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Diaconul, în taină:

Binecuvintează, părinte, sfânta intrare.

Iar preotul, binecuvântând spre răsărit, zice încet:

Binecuvântată este intrarea sfinţilor Tăi, Doamne, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Diaconul cere apoi binecuvântarea preotului pentru cădire.

Diaconul sau, în lipsa lui, preotul face apoi cădirea mică, adică fără a trece în pronaosul bisericii şi, venind înapoi, în faţa Uşilor Împărăteşti, zice cu glas tare, după ce s-a sfârşit stihira **Şi acum...**, cădind cruciş:

Înţelepciune! Drepţi!

Iar soborul slujitorilor, ori strana, cântă:

Lumină lină a sfintei slave a Tatălui ceresc, Celui fără de moarte, a sfântului, fericitului, Iisuse Hristoase! Venind la apusul soarelui, văzând lumina cea de seară, lăudăm pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Dumnezeu. Vrednic eşti, în toată vremea, a fi lăudat de glasuri cuvioase, Fiul lui Dumnezeu, Cel ce dai viaţă; pentru aceasta lumea Te slăveşte.

Când se face slujba în sobor, este obiceiul ca sfinţiţii slujitori să cânte ei înşişi **Lumină lină...**, şi, când cântarea a ajuns la: **...lăudăm pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Dumnezeu...** diaconul sau preotul, care are cădelniţa, tămâiază de trei ori dintre Uşile Împărăteşti Sfânta Masă şi intră în Altar tămâind. Atunci, ultimii doi preoţi, înaintând puţin către Altar, fac o închinăciune, se întorc cu faţa către protos, făcând o plecăciune, după care merg în Sfântul Altar, intrând pe Uşile Împărăteşti şi trecând spre tronul cel sus în partea opusă (dacă în biserică au stat la dreapta protosului, vor trece în stânga Sfintei Mese).

SE CUVINE A ŞTI CĂ: dacă soborul este alcătuit numai din preoţi, cădelniţa o poartă protosul, care iese din Altar înaintea celorlalţi slujitori, după ce mai întâi s-au închinat toţi înaintea Sfintei Mese, de trei ori. Protosul este urmat de ceilalţi slujitori, care merg după dânsul, în ordine descrescândă, conform rangului sau vechimii în preoţie; în naos, ei se aşază sub policandru, de-a dreapta şi de-a stânga protosului, aşa cum stau în Sfântul Altar. Protosul binecuvintează intrarea, face cădirea mică şi, ajungând pe solee, rosteşte, din faţa Uşilor Împărăteşti: **Înţelepciune! Drepţi!** cădind la cuvintele: **...lăudăm pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh...,** şi intrând în Sfântul Altar urmat de ceilalţi slujitori, în ordinea în care au ieşit, trecând printre Uşile Împărăteşti şi aşezându-se la locul lor, în spatele Sfintei Mese.

Şi, după ce au intrat în Altar, diaconul zice cu faţa spre popor:

Să luăm aminte!

Preotul protos:

Pace tuturor.

Citeţul: **Şi duhului tău.**

Diaconul:

Înţelepciune! Să luăm aminte!

Citeţul cântă prochimenul zilei.

Dacă este o sărbătoare cu paremii, îndată după prochimen, diaconul (preotul) zice: **Înţelepciune!** Citeţul: **De la Facere citire** (ori altă carte). Diaconul (preotul): **Să luăm aminte!** Şi se citesc paremiile.

Dacă nu sunt paremii, se închid Uşile Împărăteşti când se cântă prochimenul ultima dată, iar dacă sunt, se închid la sfârşitul ultimei paremii. Apoi preotul se pleacă spre Tronul cel de sus şi merge la locul său, înaintea Sfintei Mese şi, dacă nu este diacon, zice ectenia. Iar dacă este diacon, acesta iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, stând în mijlocul bisericii, zice:

Ectenia întreită (a cererii stăruitoare)

Să zicem toţi, din tot sufletul şi din tot cugetul nostru, să zicem.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Doamne Atotstăpânitorule, Dumnezeul părinţilor noştri, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori).

Preotul sau diaconul:

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea şi mântuirea lui*.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai-marii oraşelor şi ai satelor şi pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea şi pentru mântuirea lor.

---

* În mănăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniţi starеţul (starеţa) sau egumenul (egumena) cu obştea monahală, după rânduială.

Încă ne rugăm pentru fraţii noştri: ieromonahi, preoţi, ierodiaconi, diaconi, monahi şi monahii şi pentru toţi cei întru Hristos fraţi ai noştri.

Încă ne rugăm pentru fericiţii şi pururea pomeniţii ctitori ai acestei sfinte biserici (mănăstiri) şi pentru toţi cei mai înainte adormiţi părinţi şi fraţi ai noştri, dreptslăvitori creştini, care odihnesc aici şi pretutindeni.

Încă ne rugăm pentru mila, viaţa, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea şi iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu enoriaşi *(închinători)*, ctitori şi binefăcători ai acestui sfânt locaş.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuinţe, care sunt tipărite la sfârşitul cărţii acesteia, paginile 433 - 482).

Încă ne rugăm pentru cei ce aduc daruri şi fac bine în sfântă şi întru tot cinstită biserica aceasta, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei ce cântă şi pentru poporul care stă înainte şi aşteaptă de la Tine mare şi bogată milă.

Preotul zice ecfonisul:

Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin. Apoi:

Învredniceşte-ne, Doamne, în seara aceasta...

Apoi diaconul sau, în lipsa lui, preotul în Altar, zice:

Ectenia cererilor

Să plinim rugăciunea noastră cea de seară Domnului.

Strana: Doamne, miluieşte.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Seara toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: Dă, Doamne.

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor)*, păzitor al sufletelor şi al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă şi iertare de păcatele şi de greşelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune şi de folos sufletelor noastre şi pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieţii noastre, în pace şi întru pocăinţă a o săvârşi, de la Domnul să cerem.

Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos, să cerem.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ţie, Doamne.

Preotul zice ecfonisul:

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul:

Pace tuturor.

Strana: Şi duhului tău.

Diaconul, iar, în lipsa lui, preotul:

Capetele noastre, Domnului să le plecăm.

Strana: Ţie, Doamne.

Iar preotul, având capul descoperit, citeşte în taină:

Rugăciunea plecării capetelor

Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai plecat cerurile şi Te-ai pogorât pentru mântuirea neamului omenesc, caută spre robii Tăi şi spre moştenirea Ta. Că Ţie, Judecătorul cel înfricoşător şi iubitor de oameni, şi-au plecat capetele şi şi-au supus grumajii robii Tăi, nu de la oameni aşteptând ajutorul, ci nădăjduind în mila Ta şi dorind după mântuirea Ta. Pe aceştia păzeşte-i în toată vremea, şi în seara de acum şi în noaptea ce vine, de tot vrăjmaşul şi de toată lucrarea cea potrivnică a diavolului, de cugete deşarte şi de relele aduceri aminte.

Şi, acoperindu-şi capul, zice ecfonisul cu glas tare:

Fie stăpânirea împărăţiei Tale binecuvântată şi preaslăvită, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

(Când Vecernia mare se săvârşeşte în cadrul Privegherii, atunci se pune aici rânduiala Litiei. Dacă nu se face Litie, urmează mai departe slujba Vecerniei, aşa cum se arată aici).

Stranele: stihirile Stihoavnei, Slavă..., Şi acum..., de la *Octoih* (Duminica) sau de la *Minei* (în celelalte sărbători). Apoi:

Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feţei tuturor popoarelor; lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă poporului Tău, Israel.

Apoi: Sfinte Dumnezeule... (de trei ori), Slavă..., Şi acum..., Preasfântă Treime..., Doamne, miluieşte (de trei ori), Slavă..., Şi acum..., Tatăl nostru...

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin. Apoi troparele după rânduială.

Sfârşindu-se acestea, diaconul (preotul) deschide Uşile Împărăteşti şi zice, cu faţa spre apus:

Înţelepciune!

Strana: Binecuvintează.

Preotul, venind între Uşile Împărăteşti, cu faţa spre apus, zice:

Cel ce este binecuvântat, Hristos, Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin. Întăreşte, Dumnezeule, sfânta şi dreapta credinţă a dreptslăvitorilor creştini şi Sfântă Biserica Ta o păzeşte în veacul veacului.

Preotul, plecându-se către icoana Maicii Domnului, zice:

Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Strana: **Ceea ce eşti mai cinstită decât heruvimii şi mai slăvită, fără de asemănare, decât serafimii, care, fără stricăciune, pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim.**

Preotul, plecându-se către icoana Mântuitorului:

Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Strana: **Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. Doamne, miluieşte** (de trei ori). **Părinte, binecuvintează.**

Preotul face apolisul duminicii:

Cel ce a înviat din morţi, Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli, ale Sfântului (N), (al cărui hram îl poartă biserica), ale Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârşim, ale Sfinţilor şi dreptilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Strana: **Amin.**

Iar la sărbătorile din celelalte zile de peste săptămână, se zice pentru fiecare din ele apolisul de la Vecernia zilei, aşa cum se arată mai departe, în Liturghier, la învăţătura pentru otpusturi. În acelaşi loc se găsesc, de asemenea, şi Otpusturile la praznicele împărăteşti şi pentru zilele din săptămâna Sfintelor Pătimiri (paginile 375-383).

Preotul se întoarce apoi cu faţa spre răsărit şi zice:

Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi.

Strana: **Amin.**

Preotul, intrând în Altar, închide Uşile Împărăteşti, iar de nu este slujbă cu Priveghere, închide şi dvera.

Apoi citeşte cu umilinţă Canonul Sfintei Împărtăşiri, pentru Liturghia de a doua zi.

Rânduiala Vecerniei
în zilele de rând de peste săptămână

În celelalte zile, de rând, de peste săptămână, când nu este vreun praznic, nici sărbătoarea unui sfânt cu polieleu, Vecernia se săvârşeşte de către preot, purtând numai epitrahilul. Uşile Împărăteşti rămân închise pe toată durata slujbei. Rânduiala este următoarea:

Se face începutul şi urmează toate fără diacon, ca la Vecernia de sâmbătă seara, până la **Slavă...**, de la **Doamne, strigat-am...**, adică: psalmul 103 şi rugăciunile Vecerniei, ectenia mare, catisma de rând, toată, fără întrerupere şi, numai la sfârşitul ei, ectenia mică şi ecfonisul: **Că a Ta este stăpânirea...** Apoi: **Doamne, strigat-am...**, cu stihirile, fără vohod, **Lumină lină...** (citit) şi Prochimenul zilei sau **Aliluia.** Nu se zice ectenia: **Să zicem toţi...**, ci îndată: **Învredniceşte-ne, Doamne...** Apoi ectenia: **Să plinim rugăciunea noastră cea de seară...**, pe care preotul o zice în faţa Uşilor Împărăteşti, cu capul acoperit. Apoi stihirile Stihoavnei. După aceea: **Acum slobozeşte..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...** şi troparele după rânduiala tipicului. După care, ectenia, afară din Altar, din faţa Uşilor Împărăteşti: **Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule...** Iar după ecfonis, închizând dvera Uşilor Împărăteşti, preotul zice: **Înţelepciune!**

Strana: **Binecuvintează.** Preotul: **Cel ce este binecuvântat...** Strana: **Întăreşte, Dumnezeule, sfânta şi dreapta credinţă a dreptslăvitorilor creştini...** Preotul: **Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.** Strana: **Ceea ce eşti mai cinstită...** Preotul: **Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.** Strana: **Slavă..., Şi acum...** Preotul zice apolisul zilei de rând, începând cu: **Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu...,** pomenind şi sfântul zilei care se prăznuieşte şi încheie cu: **Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri...,** dacă nu se citeşte îndată Pavecernița.

La Vecernia din zilele Sfântului şi Marelui Post, se ţine seamă şi de cele ce se arată în *Ceaslov* că se cuvine a se zice şi a se face, în acest timp al anului bisericesc.

LITIA

În cadrul slujbei Vecerniei, după ce s-a zis ecfonisul: **Fie stăpânirea împărăţiei Tale...,** la strană se cântă stihirile de la Litie. La **Slavă...,** ieşim în pronaosul bisericii şi săvârşim Litia. Uşile Împărăteşti fiind închise, preotul şi diaconul cu cădelniţa, având capul acoperit, ies împreună din Altar pe uşa dinspre miazănoapte, purtându-se înaintea lor două sfeşnice, şi, ajungând în pronaos*, tămâiază după obicei. Şi, după ce s-a cântat: **Slavă...** de la Minei, pe glasul cuvenit, **Şi acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu, diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul rosteşte ectenia aceasta:

Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta, cercetează lumea Ta cu milă şi cu îndurări, înalţă fruntea dreptslăvitorilor creştini şi trimite peste noi milele Tale cele bogate; pentru rugăciunile Preacuratei

* După obiceiul îndătinat în bisericile de mir, toată rânduiala Litiei se săvârşeşte în mijlocul bisericii, înainte de Stihoavnă. Deci, ieşind preotul şi diaconul din Sfântul Altar, pe uşa dinspre miazănoapte, Uşile Împărăteşti rămânând închise, merg în faţa mesei pe care se află artosele şi celelalte, iar, după ce se cântă **Şi acum...,** de la Litie, încep ectenia.

Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria; cu puterea Cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci; cu ocrotirile cinstitelor şi cereştilor netrupeşti Puteri; pentru rugăciunile cinstitului şi slăvitului Prooroc, Înaintemergătorul şi Botezătorul Ioan; ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli; ale celor între Sfinţi Părinţii noştri, mari dascăli ai lumii şi Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu şi Ioan Gură de Aur; ale Sfinţilor Atanasie, Chiril şi Ioan cel Milostiv, patriarhii Alexandriei, şi ale Sfântului Nifon, patriarhul Constantinopolului; ale celor între sfinţi Părinţii noştri, Nicolae al Mirelor Lichiei şi Spiridon al Trimitundei, făcătorii de minuni; Calinic de la Cernica, Iosif cel Nou, Iorest şi Sava, Antim Ivireanul, Iosif Mărturisitorul, Ghelasie şi Leontie şi ale tuturor sfinţilor ierarhi; ale Sfinţilor şi slăviţilor mari Mucenici: Gheorghe, purtătorul de biruinţă, Dimitrie, izvorâtorul de mir, Teodor Tiron, Teodor Stratilat şi Ioan cel Nou de la Suceava; ale Sfântului sfinţit Mucenic Haralambie; ale Sfinţilor Mucenici Nichita Romanul, Serghie şi Vah, Ioan Valahul şi Oprea; ale Sfinţilor Mărturisitori Ioan şi Moise; ale Sfinţilor martiri Brâncoveni: Constantin voievod cu cei patru fii ai săi, Constantin, Ştefan, Radu şi Matei, şi sfetnicul Ianache; ale Sfintelor Mucenițe Filoteia şi Tatiana şi ale tuturor sfinţilor buni biruitori mucenici şi

mucenițe; ale Sfinţilor Voievozi Ştefan cel Mare şi Neagoe Basarab; ale Sfinţilor Cuvioşi şi de Dumnezeu purtători Părinţi ai noştri: Grigorie Decapolitul, Nicodim cel Sfinţit, Dimitrie cel Nou, Daniil Sihastrul, Vasile de la Poiana Mărului, Paisie şi Ioan Iacob de la Neamţ şi ale tuturor sfinţilor cuvioşi părinţi; ale Sfintelor Cuvioase Maici Parascheva de la Iaşi şi Teodora de la Sihla şi ale tuturor sfintelor cuvioase maici; ale Sfinţilor (N), a căror pomenire săvârşim; ale Sfinţilor şi dreptilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru rugăciunile tuturor Sfinţilor, rugămu-ne, mult-milostive Doamne, auzi-ne pe noi, păcătoşii, care ne rugăm Ţie, şi ne miluieşte pe noi.

Dacă doreşte, în locul rugăciunii de mai sus, preotul poate rosti rugăciunea de mai jos, care cuprinde mai mulţi sfinţi români:

Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta; cercetează lumea Ta cu milă şi cu îndurări; înalţă fruntea dreptslăvitorilor creştini şi trimite peste noi milele Tale cele bogate; pentru rugăciunile Preacuratei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria; cu puterea Cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci; cu ocrotirile cinstitelor şi cereştilor netrupeşti Puteri; pentru rugăciunile cinstitului şi slăvitului Prooroc, Înaintemergătorul şi Botezătorul Ioan; ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru

tot lăudaților Apostoli; ale Sfântului Apostol Andrei, cel întâi chemat, ocrotitorul României; ale celor între Sfinți Părinții noștri, mari dascăli ai lumii și Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul și Ioan Gură de Aur; ale Sfinților Ierarhi Atanasie, Chiril și Ioan cel Milostiv, patriarhii Alexandriei; ale Sfinților Nifon și Atanasie Patelarie, patriarhii Constantinopolului; ale celor între sfinți Părinții noștri: Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, Spiridon al Trimitundei și Nectarie de la Eghina, făcătorii de minuni; Bretanion, Teotim și Efrem, episcopii Tomisului; Irineu de Sirmium și Niceta de Remesiana; Iachint de la Vicina, Antim Ivireanul și Grigorie Dascălul, mitropoliții Țării Românești; Varlaam, Dosoftei și Teodosie de la Brazi, mitropoliții Moldovei; Iosif cel Nou de la Partoș mitropolitul Banatului; Ghelasie de la Râmeț; Ilie Iorest, Sava Brancovici, Simion Ștefan și Andrei Șaguna, mitropoliții Transilvaniei; Petru Movilă, mitropolitul Kievului; Leontie de la Rădăuți, Ioan de la Râșca și Secu și Pahomie de la Gledin, episcopii Romanului; Calinic de la Cernica, episcopul Râmnicului și ale tuturor sfinților ierarhi; ale Sfântului Întâi Mucenic și Arhidiacon Ștefan; ale Sfinților și slăviților mari Mucenici: Gheorghe, purtătorul de biruință, Dimitrie, izvorâtorul de mir, Teodor Tiron, Teodor Stratilat, Mina și Ioan cel Nou de la Suceava; ale Sfinților sfințiți Mucenici Haralambie și Elefterie; ale Sfinților Mucenici: Epictet și Astion de la Halmiris; Nichita și Sava de la Buzău; Zotic, Atal, Camasie și Filip de la Niculițel; Emilian, Dasie, Nicandru, Marcian, Iuliu Veteranul, Pasicrat, Valentin și Isihie de la Durostorum; Chiril, Chindeu și Tasie de la Cernavodă; Macrobie, Gordian, Helie, Lucian și Valerian de la Tomis; Anastasia, Claudiu, Castor, Sempronian și Nicostrat de la Sirmium; Donat și Silvan diaconii, Romul preotul și Venust din Cibales; Maxim, Cvintilian și Dadas din Ozovia; Ermil, Stratonic, Montanus preotul și Maxima din Singidunum, Hermes și Lup; Serghie și Vah, Ioan Valahul și Oprea din Sălișstea Sibiului; ale Sfinților martiri Brâncoveni: Constantin voievod cu cei patru fii ai săi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei, și sfetnicul Ianache; ale Sfinților Mărturisitori Ioan din Galeș, Moise din Sibiel, Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigorie din Zagra, Vasile din Telciu; ale Sfintelor Mucenițe Filoteia de la Curtea de Argeș și Tatiana de la Craiova și ale tuturor sfinților buni biruitori mucenici și mucenițe; ale Sfinților Voievozi Ștefan cel Mare al Moldovei și Neagoe Basarab al Țării Românești; ale Sfinților Cuvioși și de Dumnezeu purtători Părinți ai noștri: Ioan Casian, Gherman și Dionisie Exiguul,

cei din Dobrogea, Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureştilor, Grigorie Decapolitul de la Bistriţa Vâlcii, Nicodim cel Sfinţit de la Tismana, Daniil Sihastrul de la Voroneţ, Ioan de la Prislop, Simeon şi Amfilohie de la Pângăraţi, Iosif şi Chiriac de la Bisericani, Rafael şi Partenie de la Agapia Veche, Chiriac de la Tazlău, Visarion Sarai şi Sofronie de la Alba-Iulia, Antonie de la Iezerul-Vâlcii, Paisie şi Ioan Iacob de la Neamţ, Vasile de la Poiana Mărului, Onufrie de la Vorona, Antipa de la Calapodeşti, Gheorghe de la Cernica şi Căldăruşani, Iosif de la Văratec, Ioanichie cel Nou de la Muscel, Irodion de la Lainici şi ale tuturor sfinţilor cuvioşi părinţi; ale Sfintelor Cuvioase Maici Parascheva de la Iaşi şi Teodora de la Sihla şi ale tuturor sfintelor cuvioase maici; ale Sfinţilor (N), a căror pomenire săvârşim; ale Sfinţilor şi dreptilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru rugăciunile tuturor Sfinţilor, rugămu-ne, mult-milostive Doamne, auzi-ne pe noi, păcătoşii, care ne rugăm Ţie, şi ne miluieşte pe noi.

Strana: Doamne, miluieşte (de 12 ori).*

Diaconul:

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt)

* Acolo unde sunt două strane, se cântă alternativ.

Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)] şi pentru toţi fraţii noştri cei întru Hristos*.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai-marii oraşelor şi ai satelor şi pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea şi pentru mântuirea lor.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).

Încă ne rugăm pentru tot sufletul creştinesc cel necăjit şi întristat, care are trebuinţă de mila şi ajutorul lui Dumnezeu; pentru apărarea ţării acesteia şi a celor ce vieţuiesc în ea; pentru pacea şi buna aşezare a întregii lumi; pentru buna stare *(statornicie)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici; pentru mântuirea şi ajutorul celor care, cu osârdie şi cu frică de Dumnezeu, se ostenesc şi slujesc, părinţi şi fraţi ai noştri; pentru cei trimişi; pentru cei ce sunt în călătorie; pentru tămăduirea celor ce zac în boli; pentru odihna, uşurarea, iertarea păcatelor şi fericita pomenire a tuturor celor care mai înainte s-au mutat, întru dreapta credinţă, părinţi şi fraţi ai noştri dreptslăvitori creştini, care odihnesc aici şi pretutindeni; pentru izbăvirea celor robiţi; pentru fraţii noştri care sunt în slujbe şi pentru cei ce slujesc şi au slujit în sfânt locaşul acesta, să zicem.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).

Încă ne rugăm pentru ca să se păzească sfânt locaşul acesta, ţara aceasta şi toate oraşele şi satele: de boală, de foamete, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de

* În mănăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniţi starețul (starețа) sau egumenul (egumena) cu obştea monahală, după rânduială.

năvălirea altor neamuri asupra noastră şi de războiul cel dintre noi; şi pentru ca milostiv, blând şi lesne iertător să ne fie nouă bunul şi iubitorul de oameni Dumnezeul nostru, să îndepărteze şi să împrăştie toată mânia care se porneşte asupra noastră, să ne izbăvească pe noi de mustrarea Lui cea dreaptă, care este asupra noastră, şi să ne miluiască pe noi.

Strana: Doamne, miluieşte (de 40 de ori).

Încă ne rugăm şi pentru ca Domnul Dumnezeu să audă glasul rugăciunii noastre, a păcătoşilor, şi să ne miluiască pe noi.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).

[Dacă doreşte să pomenească pe cei vii, se adaugă cererea:

Încă ne rugăm pentru mila, viaţa, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea şi iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu (N) şi pentru ca să li se ierte lor toată greşeala cea de voie şi cea fără de voie.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).]

Preotul zice:

Auzi-ne pe noi, Dumnezeule, Mântuitorul nostru, nădejdea tuturor marginilor pământului şi a celor ce sunt pe mare departe, şi, milostive Stăpâne, milostiv fii nouă faţă de păcatele noastre şi ne miluieşte pe noi.

Ecfonisul:

Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul:

Pace tuturor.

Strana: Şi duhului tău.

Diaconul:

Capetele noastre, Domnului să le plecăm.

Strana: Ţie, Doamne.

Şi, plecând toţi capetele, preotul, descoperindu-şi capul, se roagă cu glas tare:

Stăpâne mult-milostive, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria; cu puterea Cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci; cu ocrotirile cinstitelor şi cereştilor netrupeşti puteri; pentru rugăciunile cinstitului şi slăvitului Prooroc, Înaintemergătorul şi Botezătorul Ioan; ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli; ale sfinţilor şi slăviţilor buni biruitori mucenici; ale sfinţilor cuvioşi şi de Dumnezeu purtători Părinţi ai noştri; ale Sfinţilor (N), a căror pomenire săvârşim; ale Sfinţilor şi dreptilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru ale tuturor sfinţilor Tăi, bine-primită fă rugăciunea noastră (Strana: Amin); dăruieşte iertare greşelilor noastre (Strana: Amin); acoperă-ne cu acoperământul aripilor Tale (Strana: Amin); depărtează de la noi pe tot vrăjmaşul şi po-

trivnicul; împacă viața noastră; Doamne, miluiește-ne pe noi și lumea Ta și mântuiește sufletele noastre, ca un bun și iubitor de oameni.

Strana: Amin. Și se încep cântările Stihoavnei. Dacă Litia s-a făcut în pronaos (ca la mănăstiri), protosul își acoperă capul și merge împreună cu ceilalți slujitori în mijlocul bisericii, oprindu-se înaintea mesei pe care au fost așezate cinci artose sau pâini (spre răsărit), patru așezate în formă de cruce, iar a cincea deasupra; un vas cu grâu (spre apus), altul, cu puțin vin (în stânga) și altul, cu untdelemn (în dreapta), sfeșnicele așezându-se în partea de răsărit a mesei.

După: Slavă..., Și acum..., de la Stihoavnă, se zice:

Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne... Sfinte Dumnezeule... (de trei ori), Slavă..., Și acum..., Preasfântă Treime..., Doamne, miluiește (de trei ori), Slavă..., Și acum..., Tatăl nostru...

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul, luând cădelnița, binecuvintează tămâia și, după ce strana a zis Amin, cădește masa (de trei ori) împrejur, pe cele patru laturi, fără a se pleca, iar diaconul, dacă este, merge înainte cu lumânarea aprinsă, stând în fața preotului, de cealaltă parte. După ce cădește a treia oară în partea de nord, preotul trece în fața catapetesmei, cădind icoanele împărătești și de aici continuă, în naos, cădirea mică, rămânând în fața mesei, pe care o cădește, apoi pe diacon, căruia îi dă cădelnița; iar acesta îl cădește pe preot.

Când se cădește masa împrejur, dacă este sâmbătă seara, se cântă de fiecare dată troparul, pe glasul al 5-lea:

Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te, ceea ce ești plină de har, Marie, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău, că ai născut pe Mântuitorul sufletelor noastre.

Iar dacă este sărbătoarea unui sfânt cu polieleu, se cântă mai întâi troparul sfântului (de două ori) și apoi **Născătoare de Dumnezeu, Fecioară...** Când este praznic, se cântă numai troparul praznicului (de trei ori). Apoi preotul, dând cădelnița, ia un artos și însemnează cu el, cruciș, peste celelalte artose. Îl așează apoi la loc, își descoperă capul și zice rugăciunea ce urmează mai jos. Iar când ajunge la cuvintele: **Însuți binecuvintează...**, atunci, cu mâna dreaptă, binecuvintează cele puse înainte, în chipul crucii, adică pâinea, grâul, vinul și untdelemnul.

Diaconul:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Preotul:

Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ai binecuvântat cele cinci pâini în pustie și ai săturat cu ele cinci mii de bărbați, Însuți binecuvintează și pâinile acestea, grâul, vinul și untdelemnul și le înmulțește în sfânt locașul acesta, în orașul (satul sau mănăstirea) acesta, în țara aceasta și în toată lumea Ta, iar pe credincioșii Tăi robi, care vor gusta din ele, îi sfințește; că Tu ești Cel ce binecuvintezi și sfințești toate, Hristoase Dumnezeul nostru, și Ție slavă înălțăm, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de viață Făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

După aceasta preotul își acoperă capul.

Strana: **Amin.** Apoi: **Fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până în veac (de trei ori).**

Şi se cântă: Bogaţii au sărăcit şi au flămânzit; iar cei ce-L caută pe Domnul nu se vor lipsi de tot binele. Şi, după ce se cântă stihul acesta (de trei ori: o dată de preot şi diacon, iar la strane de două ori), protosul şi ceilalţi slujitori vin înaintea Uşilor Împărăteşti şi, stând cu faţa spre credincioşi,

Diaconul zice:

Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

Preotul:

Binecuvântarea Domnului să fie peste voi, cu al Său har şi cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Dacă se face Priveghere, se continuă cu rânduiala Utreniei, începându-se citirea celor şase psalmi. Dacă slujba Utreniei se săvârşeşte a doua zi dimineaţa, atunci preotul face apolisul: Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie. Strana: Slavă..., Şi acum..., Doamne, miluieşte (de trei ori). Părinte, binecuvintează.

Preotul face apolisul (a se vedea paginile 375-383):

Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinţilor slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli, ale Sfântului (N), (al cărui hram îl poartă biserica), ale Sfântului (N), a cărui pomenire săvârşim, ale Sfinţilor şi dreptilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Strana: Amin. Preotul:

Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi.

Strana: Amin.

Preotul, apoi, miruieşte pe credincioşi, cărora li se împart artosele tăiate şi stropite cu vin.

ÎNVĂŢĂTURĂ:

Se cuvine a şti că:

Pâinile, grâul, vinul şi untdelemnul care se folosesc la Litie nu se pot binecuvânta a doua oară. Ele se vor folosi, după cum urmează:

- Pâinile care s-au binecuvântat la Litie se vor tăia în bucăţi şi se vor împărţi credincioşilor prezenţi, care pot să le consume, fie în biserică, după slujba Litiei, fie acasă, mai înainte de alte bucate.

- Grâul se va semăna sau se va consuma fiert.

- Vinul se va consuma cu bună cucernicie, fiind binecuvântat.

- Untdelemnul se pune în candela de la tetrapod, unde stă sfânta icoană spre sărutare şi din care se miruieşte cu el poporul sau se consumă ca aliment binecuvântat.

Nu este îngăduită folosirea pâinii şi a vinului binecuvântate la Litie ca Daruri pentru Sfânta Liturghie euharistică.

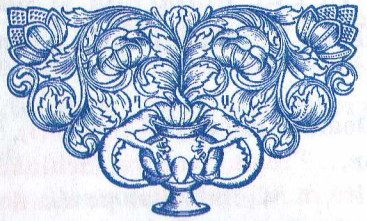

RÂNDUIALA PAVECERNIȚEI

1. Pavecernița Mică

Preotul dă binecuvântarea din fața Ușilor Împărătești, având epitrahilul pe grumaz:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin. Slavă Ție..., Împărate ceresc..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...**

Preotul: **Că a Ta este împărăția și puterea și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.**

Strana: **Amin. Doamne miluiește** (de 12 ori), **Slavă..., Și acum..., Veniți să ne închinăm...** Preotul face trei închinăciuni înaintea Ușilor Împărătești, apoi intră în Sfântul Altar pe ușa de miazăzi.

La strană se citește Pavecernița Mică, iar după rugăciunea **Tatăl nostru...** preotul va rosti ecfonisul: **Că a Ta este împărăția...** La

cuvintele: **Întru numele Domnului, binecuvintează, părinte!**, preotul va rosti ecfonisul: **Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi!**

În Postul Mare, dacă este o zi în care se fac metanii, se zice, în locul ecfonisului de mai sus, acesta: **Dumnezeule, milostivește-te spre noi...**, apoi se zice rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, cu metanii (a se vedea mai jos, la Pavecernița Mare).

Apoi, la strană se citesc rugăciunile: **Nepătată, neîntinată...**, **Și ne dă nouă, Stăpâne...** și Troparele de umilință. La sfârșitul acestora preotul rostește ectenia întreită specială (dacă s-a zis rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, nu se mai pune ectenia, ci se face îndată otpustul: **Slavă Ție...**).

Preotul, în fața Ușilor Împărătești, cu fața către răsărit, zice ectenia:

Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Strana: **Doamne, miluiește** (de 3 ori).

Preotul: **Încă ne rugăm pentru ca să se păzească sfânt locașul acesta, țara aceasta și toate orașele și satele: de boală, de foamete, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de năvălirea altor neamuri asupra noastră și de războiul cel dintre noi și pentru ca milostiv, blând și lesne iertător să fie nouă bunul și iubitorul de oameni Dumnezeul nostru, să îndepărteze și să împrăștie toată mânia care se pornește asupra noastră, să ne izbăvească pe noi de mustrarea Lui cea dreaptă, care este asupra noastră, și să ne miluiască pe noi.**

Strana: **Doamne, miluiește** (de 40 de ori).

Preotul: **Auzi-ne pe noi, Dumnezeule, Mântuitorul nostru, nădejdea tuturor marginilor pământului și a celor ce**

sunt pe mare departe şi, milostive Stăpâne, milostiv fii nouă faţă de păcatele noastre şi ne miluieşte pe noi. Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul: Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Strana: Slavă..., Şi acum..., Doamne, miluieşte (de 3 ori), Părinte, binecuvintează! Iar preotul, întorcându-se cu faţa către credincioşi, zice otpustul cel mic:

Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale preacuvioşilor şi de Dumnezeu purtătorilor noştri Părinţi şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Strana: Amin.

După aceea, se pleacă spre străini şi îşi cere obişnuita iertare, zicând: Binecuvântaţi şi mă iertaţi pe mine, păcătosul! Apoi îi binecuvântează pe cei de faţă, zicând: Dumnezeu să vă ierte şi să vă miluiască. Apoi, preotul se întoarce către răsărit şi zice ectenia aceasta:

Să ne rugăm pentru pacea lumii... (a se vedea la sfârşitul Miezonopticii, pagina 74)

2. Pavecernița Mare

Preotul dă binecuvântarea din faţa Uşilor Împărăteşti, precum s-a arătat mai sus, la Pavecernița Mică. De fiecare dată, după rugăciunea Tatăl nostru... preotul va rosti ecfonisul: Că a Ta este împărăţia..., iar la cuvintele: Întru numele Domnului, binecuvintează, părinte!, preotul va rosti, la primele două stări ale Pavecerniței Mari, ecfonisul:

Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi!

La starea a treia a Pavecerniței, la cuvintele: Întru numele Domnului, binecuvintează, părinte!, preotul, ieşind înaintea Uşilor Împărăteşti, va zice ecfonisul:

Dumnezeule, milostiveşte-te spre noi şi ne binecuvintează, luminează faţa Ta spre noi şi ne miluieşte! Apoi va zice Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, în trei stări, cu trei metanii mari:

Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânie şi al grăirii în deşert, nu mi-l da mie (o metanie).

Iar duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-l mie, slugii Tale (o metanie).

Aşa, Doamne, Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în vecii vecilor. Amin (o metanie).

Şi, după rugăciunea aceasta, se zic aceste patru stihuri, iarăşi în trei stări, cu 12 închinăciuni:

Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului (o închinăciune).

Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine păcătosul (o închinăciune).

Cel ce m-ai zidit, Dumnezeule, mântuieşte-mă (o închinăciune).

Fără de număr am greşit, Doamne, iartă-mă (o închinăciune).

Apoi, iarăşi rugăciunea Sfântului Efrem Sirul toată, cu o metanie mare la sfârşit: Doamne şi Stăpânul vieţii mele...

Preotul intră din nou în Sfântul Altar. La strană se zice: Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...

Preotul: Că a Ta este împărăţia...

Strana: Amin. Apoi se citesc rugăciunile: Nepătată, neîntinată..., Şi ne dă nouă, Stăpâne..., Preaslăvită pururea Fecioară..., Nădejdea mea este Tatăl..., Toată nădejdea mea...

În prima săptămână a Postului Mare, după rugăciunile amintite, preotul, purtând felon, deschide Uşile Împărăteşti şi zice:

Şi pentru ca să ne învrednicim noi a asculta Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeul nostru să-L rugăm.

Strana: Doamne miluieşte (de 3 ori).

Preotul: **Înțelepciune! Drepți! Să ascultăm Sfânta Evanghelie! Pace tuturor!**

Strana: Şi duhului tău.

Preotul: **Din Sfânta Evanghelie...citire.**

Preotul citeşte Evanghelia rânduită.

Apoi aşează Evanghelia pe Sfânta Masă şi urmează cele de mai jos, cu diferența că va purta felonul şi va intra pe Uşile Împărăteşti, pe care le va închide la sfârşit.

Preotul iese pe solee şi spune: **Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ție.**

Strana: Slavă..., Şi acum..., Doamne, miluieşte (de 3 ori), Părinte, binecuvintează! Iar preotul îngenunchează cu fața spre credincioşi apoi, descoperindu-şi capul, rosteşte rugăciunea:

Stăpâne Mult-Milostive, Doamne Iisuse Hristoase... (caută la sfârşitul Litiei, pagina 61).

După aceea, ridicându-se, se pleacă spre străni şi îşi cere obişnuita iertare, zicând: Binecuvântați şi mă iertați pe mine, păcătosul! Apoi îi binecuvântează pe cei de față, zicând: Dumnezeu să vă ierte şi să vă miluiască. Preotul se întoarce către răsărit şi zice ectenia aceasta:

Să ne rugăm pentru pacea lumii... (a se vedea la sfârşitul Miezonopticii, pagina 74)

MIEZONOPTICA

1. Miezonoptica de duminică

Miezonoptica se face după rânduiala din Ceaslov. Venind, deci, preotul în biserică, se închină, intră în Sfântul Altar şi sărută Sfânta Masă, urmând în toate acestea rânduiala însemnată mai înainte, la Ceasul al nouălea. Punând apoi epitrahilul, iese din Altar pe uşa dinspre miazănoapte, dvera fiind închisă, şi, stând în fața Uşilor Împărăteşti, se închină o dată şi face începutul, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Citeţul: Amin. Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție!

Împărate ceresc, Mângâietorule..., Sfinte Dumnezeule... (de trei ori), Slavă..., Şi acum..., Preasfântă Treime..., Doamne, miluieşte (de trei ori), Slavă..., Şi acum..., Tatăl nostru...

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Cititul: Amin. Doamne, miluiește (de 12 ori). Slavă... Și acum... Veniți să ne închinăm... Preotul face trei închinăciuni și intră în Sfântul Altar. La strană se citește Psalmul 50 și Canonul treimic. Se cântă Troparele treimice, apoi se zice: Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...

Preotul: Că a Ta este împărăția...

Cititul: Amin. Ipacoi al glasului, Doamne miluiește (de 40 de ori), Ceea ce ești mai cinstită..., Întru numele Domnului binecuvintează, părinte!

Iar preotul zice:

Dumnezeule, milostivește-Te spre noi și ne binecuvintează, luminează fața Ta peste noi și ne miluiește.

Luându-și apoi Liturghierul, preotul iese pe ușa dinspre miazănoapte și, venind în fața Ușilor Împărătești, citește cu voce tare:

Rugăciunea lui Marcu Monahul

Întru tot puternică și de viață făcătoare și începătoare de lumină, Preasfântă Treime, Care, pentru bunătate, toată făptura lumii și pe cea mai presus de lume dintru neființă ai adus-o și cu purtarea de grijă o și stăpânești; Care, după alte nespuse binefaceri ale Tale față de neamul omenesc, pentru neputința trupească, ne-ai dăruit nouă pocăință până în clipa morții; nu ne lăsa pe

noi, ticăloșii, să murim în faptele noastre cele rele, nici pe începătorul răutății și pizmuitorul și pierzătorul să-și râdă de noi. Că știi, Îndurate, câtă pizmuire și vrajbă are asupra noastră și câtă este și pătimirea și slăbiciunea și nepurtarea noastră de grijă. Ci, Te rugăm, nu ne lipsi de bunătățile Tale pe noi, care Te mâniem în toată ziua și în tot ceasul, prin călcarea cinstitelor și de viață făcătoarelor Tale porunci. Și toate greșelile noastre, pe care le-am făcut în toată viața noastră, până în ceasul de acum, cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, iartă-ni-le nouă. Și ne învrednicește ca cealaltă vreme a vieții noastre să o săvârșim întru pocăință și umilință și întru paza sfintelor Tale porunci. Și, cu orice fel de dezmierdare înșelându-ne, în multe chipuri am greșit și, cu urâte pofte nefolositoare și vătămătoare amăgindu-ne, ne-am purtat; sau, cu mânie și cu iuțeală dobitocește pornindu-ne, am mâhnit pe vreun frate al nostru sau cu limbă slobodă și neînfrânată în tari curse ne-am prins; sau cu vreunul din simțurile noastre sau cu toate, de voie sau fără de voie, cu știință sau cu neștiință, din întârâtare sau din deprindere, nebunește am alunecat; sau cu gânduri viclene și cu ușurință deșartă ne-am întinat; sau cu orice chip de greșeală am păcătuit, din aducere aminte și din obiceiul cel rău și cumplit; iartă-ne nouă, întru tot îndurate,

preabunule şi mult-milostive. Şi ne dăruieşte, Bunule, deşteptare şi putere, ca să facem voia Ta cu bună plăcere, în chip desăvârşit; ca, din răutatea cea din noapte şi întunecată, cu vederea luminii, prin pocăinţă, să ne schimbăm şi în lumină cu bună-cuviinţă să umblăm şi, curaţi faţă de iubirea Ta de oameni arătându-ne noi, nevrednicii, să Te lăudăm şi să Te slăvim, în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Sfârşind rugăciunea, preotul se întoarce cu faţa spre credincioşi şi zice: Slavă Ţie, Hristoase, Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie!

Apoi, face otpustul cel mic:

Cel ce a înviat din morţi, Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Strana: Amin.

Se pleacă apoi către strane, cerându-şi obişnuita iertare şi, întorcându-se din nou cu faţa spre răsărit, zice:

Să ne rugăm pentru pacea lumii.

Strana: Doamne, miluieşte.

Pentru buna sporire şi întărire a dreptslăvitorilor creştini.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt-) Preasfinţitul

(Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)] şi pentru toţi fraţii noştri cei întru Hristos*.

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai marii oraşelor şi ai satelor şi iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*.

Pentru cei ce ne urăsc şi pentru cei ce ne iubesc pe noi.

Pentru cei ce ne miluiesc şi ne ajută nouă.

Pentru cei care ne-au cerut nouă, nevrednicilor, să ne rugăm pentru dânşii.

Pentru izbăvirea celor robiţi.

Pentru părinţii şi fraţii noştri care sunt departe.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer.

Pentru cei ce zac în boli şi neputinţe.

Să ne rugăm şi pentru îmbelşugarea roadelor pământului.

Şi pentru toţi creştinii ortodocşi.

Pentru ctitorii acestui sfânt locaş.

Pentru părinţii şi învăţătorii noştri.

Pentru toţi cei mai înainte adormiţi părinţi şi fraţi ai noştri, dreptslăvitori creştini, care odihnesc aici şi pretutindeni. Să zicem şi pentru aceştia.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).

Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi.

---

* În mănăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniţi starețul (starea) sau egumenul (egumena) cu obştea monahală, după rânduială.

Strana. **Amin.**

Făcând apoi o închinăciune, preotul intră în Sfântul Altar, pe uşa dinspre miazăzi, pentru a începe slujba Utreniei.

2. Miezonoptica zilelor de rând şi cea de sâmbătă

Preotul dă binecuvântare din faţa Uşilor Împărăteşti, precum s-a arătat mai sus, la Miezonoptica de duminică. De fiecare dată când la strană se rosteşte **Tatăl nostru...**, preotul va rosti ecfonisul: **Că a Ta este Împărăţia...**, iar când la strană se rosteşte: **Întru numele Domnului binecuvintează părinte!** preotul va rosti: **Dumnezeule, milostiveşte-te spre noi...** (în Postul Mare - în afară de sâmbătă - după acest ecfonis se va rosti rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, precum s-a arătat la Pavecernița Mare, pagina 69). La sfârşit, după troparele de umilință, preotul va rosti ectenia: **Miluieşte-ne pe noi..., Încă ne rugăm pentru ca să se păzească...** (dacă s-a rostit rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, troparele de umilință şi ectenia nu se mai pun, ci se face îndată otpustul), apoi otpustul, obişnuita iertare (precum s-a arătat la Pavecernița Mică, pagina 67), şi ectenia de obşte: **Să ne rugăm pentru pacea lumii...** (vezi mai sus, la Miezonoptica de duminică, pagina 74).

Se cuvine iarăşi a şti că, la slujba cu Priveghere de noapte, nu se săvârşeşte Miezonoptica, ci, îndată după Vecernie şi Litie, se începe Utrenia.

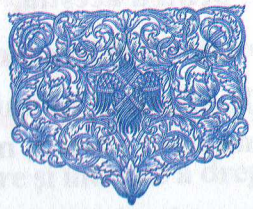

UTRENIA
DIN ZILELE DE DUMINICĂ ŞI DE SĂRBĂTORI*

Preotul, din faţa Sfintei Mese, cu epitrahilul pe grumaz, deschide dvera şi, cădind, zice:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin. Împărate ceresc..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru..., Doamne, miluieşte** (de 12 ori). **Slavă..., Şi acum...**, Veniţi să ne închinăm...** (de trei ori) şi psalmii 19 (**Să te audă Domnul...**) şi 20 (**Doamne, întru puterea Ta...**); în acest

---

* La deniile din Săptămâna Sfintelor Pătimiri, în Duminica Sfintei Învieri, precum şi în zilele Săptămânii Luminate, slujba Utreniei urmează rânduiala arătată în *Tipicul bisericesc*, în *Triod* şi în *Penticostar*. Ecfonisele ce se zic în Sfânta şi Marea Vineri (Joi seara) după ectenia mică, înaintea Evangheliilor Sfintelor Pătimiri, precum şi cele ce se zic după fiecare cântare a Canonului, în Duminica luminată a Paştilor, se află aşezate mai departe în *Liturghier* şi anume, după *Otpustul zilelor de peste săptămână (pagina 384-388)*.

** Dacă nu s-a făcut înainte Miezonoptica se începe Utrenia cu **Împărate ceresc... Sfinte Dumnezeule...** iar dacă ne aflăm în afara Postului Mare şi s-a făcut Miezonoptica, începem cu **Veniţi să ne închinăm...**

timp, preotul face cădire mare. După psalmi, se zice: Slavă..., Şi acum..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru... Strana trebuie să aibă grijă să nu termine citirea până ce preotul nu s-a înapoiat cu cădirea în mijlocul bisericii, unde, stând cu faţa spre răsărit, zice ecfonisul: Că a Ta este împărăţia...., cădind de trei ori spre răsărit, când zice: ... a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh. Preotul continuă cădirea în Sfântul Altar şi aşteaptă înaintea Sfintei Mese până ce se citesc la strană cele trei tropare. Iar când aude sfârşitul celui de al treilea tropar: ...ceea ce eşti una binecuvântată, preotul zice ectenia (cădind de câte trei ori înaintea Sfintei Mese, la fiecare cerere, afară de ecfonis):

Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea şi mântuirea lui*.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai-marii oraşelor şi ai satelor şi pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea şi pentru mântuirea lor.

Încă ne rugăm pentru toţi fraţii noştri şi pentru toţi cucernicii şi dreptslăvitorii creştini, pentru sănătatea şi mântuirea lor.

Ecfonisul:

Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

* În mănăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniţi starețul (stareţa) sau egumenul (egumena) cu obştea monahală, după rânduială.

Strana: Amin. Întru numele Domnului, binecuvintează, părinte.

Iar preotul, cu glas mai înalt şi cădind de trei ori cruciş în faţa Sfintei Mese, zice:

Slavă Sfintei şi Celei de o fiinţă şi de viaţă făcătoarei şi nedespărţitei Treimi, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Apoi: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire (de trei ori) şi Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta (de două ori).

SE CUVINE A ŞTI CĂ, atunci când este slujbă cu Priveghere de noapte, această parte de la începutul Utreniei nu se zice, ci cel mai mare dintre fraţi zice îndată: Amin. Slavă întru cei de sus... (de trei ori), Doamne, buzele mele... (de două ori), aşa precum s-a arătat mai înainte.

De asemenea, în perioada de la Duminica Tomei până la Înălţarea Domnului, această parte se omite, începându-se astfel: după binecuvântarea Slavă Sfintei şi celei de o fiinţă..., rostită de preot, se cântă Hristos a înviat..., de trei ori, timp în care se face cădirea.

După aceea, se citesc la strană cei şase psalmi, cu toată umilinţa şi cu frică de Dumnezeu.

În acest timp preotul, stând în Altar, îşi descoperă capul şi începe să citească rugăciunile Utreniei, iar când aude: Slavă..., Şi acum..., Aliluia (de trei ori), de la sfârşitul celui de-al treilea psalm, iese din Sfântul Altar pe uşa dinspre miazănoapte şi, venind înaintea Uşilor Împărăteşti, face o închinăciune şi continuă rugăciunile până la sfârşit, cu capul descoperit.

Rugăciunea întâi

Mulţumim Ţie, Doamne, Dumnezeul nostru, Care ne-ai ridicat pe noi din aşternuturile noastre şi ai pus cuvânt de laudă în gura noastră, ca să ne închinăm şi să chemăm numele

Tău cel sfânt; şi ne rugăm îndurărilor Tale, pe care pururea le ai pentru viaţa noastră: Trimite şi acum ajutorul Tău peste cei care stau înaintea feţei slavei Tale celei sfinte şi nădăjduiesc în mila Ta cea multă. Şi le dă lor, întotdeauna, cu frică şi cu dragoste să slujească, laude să aducă, să cânte şi să se închine bunătăţii Tale celei negrăite. Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a doua

Ie noapte mânecă duhul nostru către Tine, Dumnezeul nostru, pentru că lumină sunt poruncile Tale pe pământ; înţeleptşte-ne să săvârşim dreptate şi sfinţenie întru frica Ta; că pe Tine Te slăvim, Cel ce eşti cu adevărat Dumnezeul nostru. Pleacă urechea Ta şi ne auzi pe noi; pomeneşte, Doamne, pe cei ce sunt aici şi se roagă împreună cu noi, pe fiecare după numele său, şi-i mântuieşte pe ei, cu puterea Ta. Binecuvintează poporul Tău şi sfinţeşte moştenirea Ta. Pace lumii Tale dăruieşte, bisericilor Tale, preoţilor, cârmuitorilor noştri şi la tot poporul Tău. Că s-a binecuvântat şi s-a preaslăvit preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a treia

Ie noapte mânecă duhul nostru către Tine, Dumnezeule, pentru că lumină sunt poruncile Tale; învaţă-ne pe noi, Dumnezeule, dreptatea Ta, poruncile Tale şi îndreptările Tale; luminează ochii gândurilor noastre, ca nu cumva să adormim în păcate, spre moarte; risipeşte orice negură de la inimile noastre; dăruieşte-ne Soarele dreptăţii şi păzeşte fără de ispită viaţa noastră, cu pecetea Sfântului Tău Duh; îndreptează paşii noştri în calea păcii, dă-ne dimineaţa şi ziua aceasta întru bucurie, ca să-Ţi înălţăm rugăciuni de dimineaţă. Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a patra

Stăpâne Dumnezeule, Cel sfânt şi necuprins, Care ai zis să strălucească lumină din întuneric, Cel ce ne-ai odihnit pe noi în somnul de noapte şi ne-ai ridicat spre doxologia şi ruga bunătăţii Tale, înduplecându-Te de însăşi milostivirea Ta; primeşte-ne şi acum pe noi, care ne închinăm Ţie şi după putere îţi mulţumim, şi ne împlineşte toate cererile spre mântuire. Arată-ne fii ai luminii şi ai zilei şi moştenitori ai bunătăţilor

Tale celor veşnice. Adu-Ţi aminte, Doamne, după mulţimea îndurărilor Tale, şi de tot poporul Tău, de cei ce sunt aici şi se roagă împreună cu noi şi de toţi fraţii noştri, care sunt pe uscat, pe mare, în aer şi în tot locul stăpânirii Tale, şi care au trebuinţă de iubirea Ta de oameni şi de ajutorul Tău, şi dăruieşte tuturor mila Ta cea mare. Ca totdeauna fiind mântuiţi cu sufletul şi cu trupul, cu îndrăzneală să slăvim numele Tău cel minunat şi binecuvântat, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a cincea

Vistierul bunătăţilor, Izvorule nesecat, Părinte Sfinte, Făcătorule de minuni, Atotputernice şi Atotţiitorule, toţi ne închinăm şi ne rugăm Ţie, chemând milele şi îndurările Tale, spre ajutorul şi ocrotirea smereniei noastre. Adu-Ţi aminte, Doamne, de robii Tăi; primeşte rugăciunile noastre cele de dimineaţă, ale tuturor, ca tămâia înaintea Ta şi să nu ne îndepărtezi pe niciunul dintre noi de la Tine, ci ne păzeşte pe toţi cu îndurările Tale. Adu-Ţi aminte, Doamne, de cei ce priveghează şi cântă spre slava Ta şi a Unuia-Născut Fiului Tău şi Dumnezeului nostru şi a Sfântului Tău Duh; fii lor ajutător şi ocrotitor; primeşte

rugăciunile lor în cel mai presus de ceruri şi duhovnicescul Tău jertfelnic. Că tu eşti Dumnezeul nostru şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a şasea

Mulţumim Ţie, Doamne, Dumnezeul mântuirii noastre, că toate le faci spre binele vieţii noastre, pentru ca totdeauna să privim la Tine, Mântuitorul şi Binefăcătorul sufletelor noastre. Că ne-ai odihnit pe noi în cursul nopţii trecute şi ne-ai sculat din aşternuturile noastre şi ne-ai ridicat spre a ne închina cinstitului Tău nume. Pentru aceasta, ne rugăm Ţie, Doamne: Dă-ne har şi putere, ca să ne învrednicim a cânta Ţie cu înţelegere şi a Te ruga neîncetat, lucrând cu frică şi cu cutremur la a noastră mântuire, cu ocrotirea Hristosului Tău. Adu-Ţi aminte, Doamne, şi de cei ce strigă către Tine noaptea; auzi-i pe dânşii, miluieşte-i şi zdrobeşte sub picioarele lor pe nevăzuţii şi luptătorii vrăjmaşi. Că Tu eşti împăratul păcii şi Mântuitorul sufletelor noastre şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a şaptea

Dumnezeule şi Părinte al Domnului nostru Iisus Hristos, Care ne-ai ridicat pe noi din aşternuturile noastre şi ne-ai adunat laolaltă, în ceasul rugăciunii, dă-ne har întru deschiderea gurii noastre şi primeşte ale noastre mulţumiri, după putere; învaţă-ne îndreptările Tale, căci a ne ruga precum se cuvine nu ştim, de nu ne vei îndruma Tu, Doamne, cu Duhul Tău cel Sfânt. Pentru aceasta ne rugăm Ţie: Orice am greşit până în ceasul de acum, cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, de voie sau fără de voie, dezleagă, lasă, iartă; că, de vei căuta la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va putea răbda? Că la Tine este izbăvirea; Tu singur eşti sfânt, ajutător şi păzitor puternic al vieţii noastre şi Ţie totdeauna cântăm. Fie stăpânirea împărăţiei Tale binecuvântată şi preaslăvită, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a opta

Doamne, Dumnezeul nostru, Care ai depărtat de la noi trândăvia somnului şi ne-ai chemat cu chemare sfântă, ca şi noaptea să ridicăm mâinile noastre şi să ne mărturisim Ţie după judecăţile dreptăţii Tale; primeşte rugăciunile noastre, cererile, mărturisirile şi slujbele de noapte şi ne dăruieşte, Dumnezeule, credinţă neînfruntată, nădejde tare şi dragoste nefăţarnică. Binecuvintează intrările şi ieşirile noastre, faptele, lucrurile, cuvintele, gândurile, şi ne dă nouă să ajungem la începutul zilei, lăudând, cântând şi binecuvântând bunătatea milostivirii Tale celei negrăite. Că s-a binecuvântat preasfânt numele Tău şi s-a preaslăvit împărăţia Ta, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a noua

Străluceşte în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoaşterii Dumnezeirii Tale şi deschide ochii gândului nostru spre înţelegerea evangheliceloor Tale propovăduiri. Pune în noi şi frica fericitelor Tale porunci, ca, toate poftele trupului călcând, să vieţuim duhovniceşte, cugetând şi făcând toate cele ce sunt spre bună plăcerea Ta. Că Tu eşti sfinţirea noastră şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a zecea

Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce prin pocăință ai dăruit iertare oamenilor şi ne-ai arătat chip de recunoaştere a păcatelor şi de mărturisire, spre iertare, pocăința proorocului David; Însuți, Stăpâne, pe noi, cei căzuți în multe şi mari păcate, miluieşte-ne după mare mila Ta şi, după mulțimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegile noastre; că Ție am greşit, Doamne, Cel ce cunoşti şi cele nearătate şi cele ascunse ale inimii oamenilor şi Care singur ai putere a ierta păcatele. Inimă curată zidind întru noi şi cu duh stăpânitor întărindu-ne şi bucuria mântuirii Tale arătându-ne, nu ne lepăda de la fața Ta, ci binevoieşte, ca un bun şi iubitor de oameni, până la suflarea noastră cea mai de pe urmă, să-Ți aducem jertfa dreptății şi prinos în sfintele Tale altare. Cu mila şi cu îndurările şi cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi Bunul şi de viață Făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a unsprezecea

Dumnezeule, Dumnezeul nostru, Cel ce cu vrerea Ta ai aşezat Puterile înțelegătoare şi cuvântătoare, Ție ne rugăm şi cu umilință cădem înaintea Ta: Primeşte doxologia noastră, cea

după putere, împreună cu a tuturor făpturilor Tale, şi ne răsplăteşte cu darurile cele bogate ale bunătății Tale; că înaintea Ta se pleacă tot genunchiul, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt, şi toată suflarea şi făptura laudă slava Ta cea neajunsă, că Tu singur eşti Dumnezeu Adevărat şi Mult-milostiv. Că pe Tine Te laudă toate puterile cereşti şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a douăsprezecea

Lăudăm, cântăm, binecuvântăm şi mulțumim Ție, Dumnezeul părinților noştri, că ai făcut să treacă umbra nopții şi ne-ai arătat iarăşi lumina zilei. Şi rugăm bunătatea Ta: Curățeşte păcatele noastre şi primeşte rugăciunea noastră întru mare milostivirea Ta. Că la Tine scăpăm, Dumnezeule cel Milostiv şi Atotputernic. Străluceşte în inimile noastre Soarele cel adevărat al dreptății Tale; luminează mintea noastră şi simțurile toate ni le păzeşte, ca, umblând în lumina zilei cu bună-cuviință, pe calea poruncilor Tale, să ajungem la viața cea de veci - că la Tine este izvorul vieții - şi să ne învrednicim a fi întru desfătarea luminii Tale celei neapropiate. Că Tu eşti Dumnezeul nostru şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi

Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Sfârşind de citit rugăciunile, preotul îşi acoperă capul şi aşteaptă până ce se termină la strană citirea psalmilor. Apoi, dacă nu este diacon, preotul zice ectenia mare; iar dacă este diacon, la sfârşitul psalmilor, acesta iese din Sfântul Altar pe uşa dinspre miazănoapte, vine în stânga preotului şi, când cititul rosteşte: **Slavă... Şi acum...**, după psalmi, amândoi se închină de trei ori, în faţa Uşilor Împărăteşti şi apoi se înclină, fără închinăciune, unul către altul. Preotul intră în Sfântul Altar pe uşa dinspre miazăzi, iar diaconul merge în mijlocul naosului, sub policandru, face o închinăciune şi rosteşte ectenia mare:

Cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Pentru pacea de sus şi pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici şi pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta şi pentru cei ce cu credinţă, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru: (Înalt) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pentru cinstita preoţime şi cea întru Hristos diaconime, pentru tot clerul şi poporul, Domnului să ne rugăm*.

* În mănăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniţi starețul (starea) sau egumenul (egumena) cu obştea monahală, după rânduială.

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai marii oraşelor şi ai satelor şi iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfânt locaşul acesta, ţara aceasta, pentru toate oraşele şi satele şi pentru cei ce cu credinţă locuiesc într-însele, Domnului să ne rugăm.

Pentru buna întocmire a văzduhului, pentru îmbelşugarea roadelor pământului şi pentru vremuri paşnice, Domnului să ne rugăm.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiţi şi pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuinţe, care sunt tipărite la sfârşitul cărţii acesteia, paginile 433-482).

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: **Preasfântă Născătoare ...**

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul rosteşte ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

După ectenie, diaconul se închină şi intră în Sfântul Altar. Se cântă apoi, pe rând, la amândouă stranele: Dumnezeu este Domnul... (de patru ori), pe glasul de rând şi cu stihurile obişnuite.

Iar îndată după aceasta, se cântă troparele, după rânduială, precum se arată în cărţile de slujbă.

Când Utrenia se săvârşeşte dimineaţa, înaintea Sfintei Liturghii, atunci, în timp ce se cântă troparele, în Altar se rânduiesc sfintele veşminte spre îmbrăcarea sfinţiţilor slujitori pentru Sfânta Liturghie. Terminându-se troparele, se închide dvera Uşilor Împărăteşti*, rămânând astfel până ce se sfârşesc de citit catismele de rând ale Psaltirii; iar preotul, lăsând epitrahilul, iese împreună cu diaconul pentru a se închina, după rânduiala care se va arăta la începutul Proscomidiei. Şi, venind iarăşi în Sfântul Altar, se îmbracă, urmând în toate acestea rânduiala însemnată la începutul dumnezeieştii Proscomidii.

După Catisma întâi, se zice ectenia mică:

Iară şi iară cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: Preasfântă Născătoare...

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ţie, Doamne.

---

* Amintim aici, ca practică alternativă, rânduiala din Tipicul cel Mare, potrivit căreia, la Vecernie şi Utrenie, dvera rămâne deschisă pe toată durata slujbei.

Preotul, rosteşte ecfonisul:

Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Se cântă primul rând de sedelne. După Catisma a doua, iarăşi ectenia mică: Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta, curata...

Preotul zice ecfonisul:

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Se cântă al doilea rând de sedelne. Iar duminica, după Catisma a şaptesprezecea (Psalmul 118: Fericiţi cei fără prihană...), la strane se cântă Binecuvântările Învierii (Binecuvântat eşti, Doamne, învaţă-ne îndreptările Tale)*. Dacă este praznic ori sărbătoarea unui sfânt cu Polieleu, se cântă Polieleul cu Mărimurile. Preotul îşi ia felonul şi face cădire mare; la praznice cădirea se face la Mărimuri, iar duminica la Binecuvântările Învierii. Dacă este diacon, acesta îl însoţeşte pe preot, cu lumânarea.

Apoi ectenia mică: Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta, curata...

Ecfonisul:

Că s-a binecuvântat numele Tău şi s-a preaslăvit împărăţia Ta, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

---

* În bisericile de parohii, după tropare, nu se mai închide dvera, ci se zice ectenia mică şi ecfonisul: Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia... Apoi sedelnele, la rând, şi, după aceea, Binecuvântările Învierii.

Urmează apoi, duminica, Ipacoi şi Antifoanele glasului de rând, iar la sărbători, ultimul rând de sedelne şi antifonul întâi al glasului al patrulea (Din tinereţile mele...).

Sfârşindu-se Antifoanele, se deschid Uşile Împărăteşti, iar preotul sau diaconul (când este) zice, cu faţa spre apus:

Înţelepciune! Să luăm aminte!

La strană se cântă Prochimenul cu stihurile lui, făcându-se apoi sfârşit după obicei.

Preotul, în faţa Sfintei Mese, ori diaconul, dacă este, zice:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Preotul zice ecfonisul:

Că sfânt eşti Dumnezeul nostru şi întru sfinţi Te odihneşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Şi, numai când este diacon, acesta zice dintre Uşile Împărăteşti:

Toată suflarea să laude pe Domnul (*Psalm* 150, 6).

Strana întâi: **Toată suflarea să laude pe Domnul.**

Diaconul:

Lăudaţi pe Dumnezeu întru sfinţii Lui (*Psalm* 150, 1).

Strana a doua: **Toată suflarea să laude pe Domnul.**

Diaconul:

Lăudaţi-L pe El întru tăria puterii Lui (*Psalm* 150, 1).

Apoi stranele: **Suflarea toată şi toată făptura să laude sfânt numele Domnului, pe Domnul.**

Iar dacă nu este diacon, preotul nu zice acestea, ci stihurile se cântă numai la strane.

După aceasta, preotul sau diaconul, dintre Uşile Împărăteşti şi cu faţa spre credincioşi, zice:

Şi, pentru ca să ne învrednicim noi a asculta Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeul nostru să-L rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori).

Diaconul:

Înţelepciune! Drepţi! Să ascultăm Sfânta Evanghelie.

Preotul:

Pace tuturor!

Strana: **Şi duhului tău.**

Preotul:

Din Sfânta Evanghelie după (N) citire.

Strana: **Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie.**

Diaconul:

Să luăm aminte!

Iar preotul, luând Sfânta Evanghelie de pe Sfântul Antimis şi aşezând, în locul ei, Sfânta Cruce, dacă este duminică, trece pe latura dinspre miazănoapte a Sfintei Mese, cu faţa spre miazăzi, şi citeşte aici Sfânta Evanghelie a Utreniei, care va fi de rând în duminica aceea, din cele 11 Evanghelii ale Învierii. În timpul citirii Evangheliei Învierii, diaconul (sau paraclisierul) stă în partea de miazăzi a Sfintei Mese, purtând o lumânare aprinsă, cu care va ieşi înaintea preotului după sfârşitul Evangheliei. Iar dacă nu este duminică, Sfânta Evanghelie se citeşte dintre Uşile Împărăteşti. Sfârşindu-se citirea Sfintei Evanghelii, strana zice: **Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie.** După aceea, duminica, se cântă:

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia Celui fără de păcat. Crucii Tale ne

închinăm, Hristoase, şi sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim, că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele Tău numim. Veniţi, toţi credincioşii, să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos, că, iată, a venit prin Cruce bucurie la toată lumea. Totdeauna, binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat.

Dacă nu o cântă preotul în altar, atunci o zic cântăreţii, în timp ce preotul îşi acoperă capul şi, luând Sfânta Evanghelie, iese printre Uşile Împărăteşti, mergând înaintea lui paracliserul cu sfeşnicul sau diaconul (dacă este) cu lumânarea aprinsă. Şi, ajungând în mijlocul bisericii, preotul aşează Sfânta Evanghelie pe analog şi, făcând apoi, împreună cu diaconul, două închinăciuni, descoperindu-şi capetele, o sărută, iar după aceasta, mai fac o a treia închinăciune şi se pleacă amândoi spre strana din dreapta mai întâi, apoi spre cea din stânga şi unul către altul, după care intră în Sfântul Altar printre Uşile Împărăteşti, închizându-le. Iar după cântarea Învierea lui Hristos..., cântăreţii citesc îndată psalmul 50.

La praznice şi la sărbătorile sfinţilor, nu se zice Învierea lui Hristos... şi nu se scoate Sfânta Evanghelie pe analog, ci, după ce s-a citit, preotul o pune la locul ei pe Sfânta Masă, iar strana, după Slavă Ţie, Doamne..., zice:

Psalmul 50

Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta şi după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea. Spală-mă întru totul de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curăţeşte. Că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea. Ţie unuia am greşit şi rău înaintea Ta am făcut, aşa încât drept eşti Tu întru cuvintele Tale şi biruitor când vei judeca Tu. Că, iată, întru fărădelegi

m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea. Că, iată, adevărul ai iubit; cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale mi-ai arătat mie. Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi; spăla-mă-vei şi mai mult decât zăpada mă voi albi. Auzului meu vei da bucurie şi veselie; bucura-se-vor oasele cele smerite; întoarce faţa Ta de la păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele. Nu mă lepăda de la faţa Ta şi Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua de la mine. Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale şi cu duh stăpânitor mă întăreşte; învăţa-voi pe cei fără de lege căile Tale şi cei necredincioşi la Tine se vor întoarce. Izbăveşte-mă de vărsarea de sânge, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele; bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta. Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta. Că, de-ai fi voit jertfă, Ţi-aş fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi. Jertfa lui Dumnezeu este duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi. Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta, Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului. Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot; atunci vor pune pe altarul Tău viţei.

Mai departe, strana:

Slavă..., Pentru rugăciunile Apostolilor Tăi..., Şi acum...

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Milostive...

Stih: Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta şi, după mulţimea îndurărilor Tale, curăţeşte fărădelegea mea.

Înviind Iisus din mormânt, precum a zis mai înainte, ne-a dăruit viaţă veşnică, şi mare milă.

În duminicile Triodului: Slavă..., Uşile pocăinţei... şi celelalte, iar la praznice şi la sărbătorile sfinţilor, se cântă stihira arătată în cărţile de slujbă.

Sfârşindu-se acestea, preotul, din Altar, sau diaconul, înaintea icoanei Mântuitorului, zice: Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău... (caută la Litie). Strana: Doamne, miluieşte (de 12 ori).

Dacă seara s-a făcut Litie sau biserica nu are diacon, preotul poate lăsa această rugăciune, zicând numai:

Ecfonisul:

Cu mila şi cu îndurările şi cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi bunul şi de viaţă făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin. Se închide dvera.

Apoi se citesc canoanele arătate în cărţile de slujbă.

După Cântarea a treia, ectenia mică*: Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta, curata...

Preotul zice ecfonisul:

Că Tu eşti Dumnezeul nostru şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

După aceea se citesc: Condacul, Icosul şi Sedealna sărbătorii (sau a Sfântului) din Minei.

---

* Se obişnuieşte în unele părţi, să se cânte numai Catavasiile, fără ectenii, iar, după Cântarea a opta, preotul (diaconul) zice, după obicei: Pe Născătoarea de Dumnezeu...

După Cântarea a şasea, ectenia mică: Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta, curata...

Preotul zice ecfonisul:

Că Tu eşti împăratul păcii şi Mântuitorul sufletelor noastre şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Apoi, se cântă Condacul şi se citeşte Icosul zilei, după care Sinaxarul zilei din Minei.

După Cântarea a opta, diaconul sau preotul deschide dvera şi zice, cădind înaintea Sfintei Mese:

Pe Născătoarea de Dumnezeu şi Maica Luminii, întru cântări cinstind-o, să o mărim.

În duminici şi la sărbătorile sfinţilor, stranele cântă alternativ, cu stihurile rânduite:

Ceea ce eşti mai cinstită decât heruvimii...

Se cântă apoi catavasia a noua, iar la praznicele împărăteşti se pun troparele Cântării a noua de la Canonul sărbătorii, cu stihurile arătate acolo; în acest timp, diaconul sau, în lipsa lui, preotul, tămâiază Sfântul Altar şi toată biserica, după obicei. Iar după Cântarea a noua, ectenia mică: Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta, curata...

Preotul zice ecfonisul:

Că pe Tine Te laudă toate Puterile cereşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor*.

Strana: Amin.

---

* Referitor la forma corectă a acestui ecfonis, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

Duminica, diaconul, stând înaintea Uşilor Împărăteşti, cu faţa spre credincioşi, zice:

Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru! (*Psalm* 98, 10).

Stih 1: **Că Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru!**

Stih 2: **Peste tot poporul, Dumnezeul nostru!**

Iar strana cântă **Sfânt este Domnul...**, după fiecare rostire a diaconului, şi începe luminânda învierii. La sărbătorile din cursul săptămânii nu se mai cântă stihurile: **Sfânt este Domnul...**, ci, după **Amin**, îndată se cântă la strană luminândele sărbătorii.

La Laude, duminica, se pun 8 stihiri. La celelalte sărbători, se pun, de regulă, 4 sau 6 stihiri.

Tot duminica, pe lângă cele 6 stihuri din Psalmii 149 şi 150, care însoţesc stihirile Laudelor, se mai adaugă şi aceste două stihuri ale Învierii:

Stih 1: **Scoală-Te, Doamne, Dumnezeul meu; înalţă-se mâna Ta; nu uita pe săracii Tăi până în sfârşit.**

Stih 2: **Mărturisi-mă-voi Ţie, Doamne, cu toată inima mea; spune-voi toate minunile Tale.**

Slavă... Stihira Evangheliei de rând (Voscreasna).

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preabinecuvântată eşti, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, că, prin Cel ce S-a întrupat din tine, iadul s-a robit, Adam s-a chemat, blestemul s-a pierdut, Eva s-a izbăvit, moartea s-a omorât şi noi am înviat. Pentru aceasta, cântând, strigăm: Binecuvântat eşti, Hristoase Dumnezeule, Cel ce ai binevoit aşa, slavă Ţie.

Apoi îndată diaconul (preotul) deschizând Uşile Împărăteşti, zice:

Slavă Ţie, Celui ce ne-ai arătat nouă lumina.

Iar cântăreţii, coborând din strane, cântă Doxologia mare. Şi, când cântarea a ajuns la **Sfinte Dumnezeule...**, preotul iese printre uşile Împărăteşti, mergând înaintea lui diaconul, cu lumânarea; şi, ajungând în faţa analogului din mijlocul bisericii, fac amândoi o închinăciune, iar preotul, luând Sfânta Evanghelie de pe analog, vine în faţa Uşilor Împărăteşti şi, întorcându-se apoi către apus, o înalţă, făcând semnul Sfintei Cruci cu ea, iar după aceea intră în Altar şi o aşează pe Sfântul Antimis.

După Doxologie, în duminicile în care este de rând unul din glasurile 1, 2, 3 sau 4, se cântă troparul pe glasul al 4-lea:

Astăzi, mântuirea a toată lumea s-a făcut; să cântăm Celui ce a înviat din mormânt şi începătorului vieţii noastre; că, stricând cu moartea pe moarte, biruinţă ne-a dăruit nouă şi mare milă.

Iar în duminicile în care este de rând unul din glasurile 5, 6, 7 sau 8, se cântă troparul pe glasul al 8-lea:

Înviat-ai din mormânt şi legăturile iadului ai rupt; stricat-ai osânda morţii, Doamne, pe toţi din cursele vrăjmaşului izbăvindu-i. Arătându-Te pe Tine Apostolilor Tăi, trimisu-i-ai pe dânşii la propovăduire şi, printr-înşii, pacea Ta ai dăruit lumii, Unule Mult-milostive.

Apoi, diaconul (dacă este), ieşind în mijlocul bisericii, sau preotul, stând înaintea Sfintei Mese, zice ectenia întreită (a cererii stăruitoare):

Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori).

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt)

Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea şi mântuirea lui*.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai-marii oraşelor şi ai satelor şi pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea şi pentru mântuirea lor.

Încă ne rugăm pentru fraţii noştri: ieromonahi, preoţi, ierodiaconi, diaconi, monahi şi monahii şi pentru toţi cei întru Hristos fraţi ai noştri.

Încă ne rugăm pentru fericiţii şi pururea pomeniţii ctitori ai acestei sfinte biserici (mănăstiri) şi pentru toţi cei mai înainte adormiţi părinţi şi fraţi ai noştri, dreptslăvitori creştini, care odihnesc aici şi pretutindeni.

Încă ne rugăm pentru mila, viaţa, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea şi iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu enoriaşi, ctitori şi binefăcători ai acestui sfânt locaş.

Încă ne rugăm pentru cei ce aduc daruri şi fac bine în sfântă şi întru tot cinstită biserica aceasta, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei ce cântă şi pentru poporul care stă înainte şi aşteaptă de la Tine mare şi bogată milă.

Preotul zice ecfonisul:

Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

---

* În mănăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniţi starețul (starețа) sau egumenul (egumena), cu obştea monahală, după rânduială.

Strana: **Amin.**

Apoi preotul (sau diaconul) zice ectenia cererilor:

Să plinim rugăciunea noastră cea de dimineaţă Domnului.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Ziua toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: **Dă, Doamne.**

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor)*, păzitor al sufletelor şi al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă şi iertare de păcatele şi de greşelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune şi de folos sufletelor noastre şi pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieţii noastre, în pace şi întru pocăinţă a o săvârşi, de la Domnul să cerem.

Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos, să cerem.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul zice ecfonisul:

Că Dumnezeul milei şi al îndurărilor şi al iubirii de oameni eşti şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul, întorcându-se spre apus:

Pace tuturor!

Strana: Şi duhului tău.

Preotul (sau diaconul):

Capetele noastre Domnului să le plecăm.

Strana: Ție, Doamne.

Iar preotul, plecându-şi capul, citeşte rugăciunea aceasta în taină:

Stăpâne Sfinte, Care întru cele de sus locuieşti şi spre cei smeriți priveşti şi, cu ochiul Tău cel a toate văzător, priveşti peste toată făptura, Ție am plecat grumajii sufletului şi ai trupului nostru şi ne rugăm Ție, Sfinte al sfinților: Întinde mâna Ta cea nevăzută, din sfânt locaşul Tău, şi ne binecuvintează pe toți; şi orice am greşit, cu voie sau fără de voie, ca un Dumnezeu bun şi iubitor de oameni, iartă, dăruindu-ne bunătățile Tale cele din lume şi cele mai presus de lume.

Preotul zice ecfonisul:

Că al Tău este a ne milui şi a ne mântui pe noi, Dumnezeul nostru, şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Diaconul (preotul):

Înțelepciune!

Strana: Binecuvintează.

Preotul, venind între Uşile Împărăteşti, cu fața spre apus, zice:

Cel ce este binecuvântat, Hristos, Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin. Întăreşte, Dumnezeule, sfânta şi dreapta credință a dreptslăvitorilor creştini şi Sfântă Biserica Ta o păzeşte în veacul veacului.

Preotul, plecându-se către icoana Maicii Domnului, zice:

Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Strana: Ceea ce eşti mai cinstită decât heruvimii şi mai slăvită, fără de asemănare, decât serafimii, care, fără stricăciune, pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim.

Preotul, plecându-se către icoana Mântuitorului:

Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ție.

Strana: Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. Doamne, miluieşte (de trei ori). Părinte, binecuvintează.

Preotul face apolisul duminicii:

Cel ce a înviat din morți, Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinților, slăviților şi întru tot lăudaților Apostoli, ale Sfântului (N), (al cărui hram îl poartă biserica), ale Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârşim, ale Sfinților şi drepților dumnezeieşti Părinți Ioachim şi Ana şi pentru ale tuturor sfinților, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Strana: **Amin.**

Iar la sărbătorile din celelalte zile de peste săptămână, se zice pentru fiecare din ele apolisul de la Vecernia zilei, aşa cum se arată mai departe, în Liturghier, la învățătura pentru otpusturi. În acelaşi loc se găsesc, de asemenea, şi Otpusturile la praznicele împărăteşti şi pentru zilele din săptămâna Sfintelor Pătimiri (paginile 375-383).

RÂNDUIALA UTRENIEI
DIN ZILELE DE RÂND DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

În zilele de peste săptămână, când nu este sărbătoare, Utrenia se face aşa: Terminându-se slujba Miezonopticii de toate zilele, după rânduiala din Ceaslov, preotul intră în Altar şi face începutul Utreniei ca duminica, urmând mai departe, tot aşa, până ce s-au cântat troparele de la **Dumnezeu este Domnul...**

În zilele de rând din Sfântul şi Marele Post, în loc de **Dumnezeu este Domnul...** se cântă **Aliluia** (de patru ori), pe glasul de rând de la Octoih şi cu stihurile rânduite pentru vremea Postului, iar în loc de tropare, Cântările treimice.

După acestea, se citesc Catismele din Psaltire, fără ectenii, şi Sedelnele de la Minei (dacă sunt) sau de la Octoih, apoi Psalmul 50 şi îndată Canoanele (fără ecfonisul **Cu mila şi cu îndurările...**), închizându-se dvera. În Postul Mare, după Psalmul 50, preotul zice, din Sfântul Altar, rugăciunea **Mântuieşte Dumnezeule...** şi ecfonisul: **Cu mila şi cu îndurările....** La Canoane, preotul zice ectenia mică după Cântările a treia, a şasea şi a noua; după Cântarea a opta, deschizând dvera Uşilor Împărăteşti, preotul zice: **Pe Născătoarea de Dumnezeu...,** şi face cădire mare, în timp ce la strană se cântă stihurile: **Măreşte suflete al meu pe Domnul...** şi **Ceea ce eşti mai cinstită...** Urmează la strană Luminândele şi apoi Laudele, iar dacă la Minei nu sunt stihiri pentru sfinții zilei, se citesc Psalmii laudelor (148, 149 şi 150), din Ceaslov. Şi, sfârşindu-se acestea, preotul zice din Altar, Uşile Împărăteşti fiind închise: **Slavă Ție, Celui ce ne-ai arătat nouă lumina,** după care se citeşte la strană Doxologia: **Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu...** şi **Învredniceşte-ne Doamne, în ziua aceasta...**

După aceasta, dacă nu urmează Liturghia după Utrenie, preotul iese cu capul acoperit în fața Uşilor Împărăteşti (iar dacă este îmbrăcat pentru Liturghie, stă înaintea Sfintei Mese) şi zice ectenia: **Să plinim rugăciunea noastră cea de dimineață...** Şi, după ecfonis, strana: **Amin,** iar preotul, întorcându-se cu fața spre apus: **Pace tuturor!,** strana: **Şi duhului tău,** iar preotul, revenind cu fața spre răsărit, zice: **Capetele noastre Domnului să le plecăm,** după care citeşte în taină, cu capul descoperit, rugăciunea plecării capetelor, din Liturghier, în timp ce strana cântă pe larg: **Ție, Doamne.** Şi, dacă a zis ectenia în fața Uşilor Împărăteşti, preotul intră în Altar, după ecfonis, iar la strană se începe îndată Stihoavna Laudelor (din Minei sau Octoih) şi apoi: **Bine este a ne mărturisi Domnului... Sfinte Dumnezeule...** (de trei ori), **Slavă..., Şi acum..., Preasfântă Treime..., Doamne, miluieşte** (de trei ori), **Slavă..., Şi acum..., Tatăl nostru...,** iar preotul: **Că a Ta este împărăția...**

La strană urmează troparele, după care preotul, dacă nu face Liturghie, ieşind în fața Uşilor Împărăteşti (iar de face, stând în fața Sfintei Mese), zice ectenia: **Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după**

mare mila Ta... După ecfonis, preotul, întorcându-se cu faţa spre apus (şi de este în Altar, deschizând Uşile Împărăteşti): Înţelepciune! Strana: Binecuvintează! Preotul: Cel ce este binecuvântat... Strana: Amin. şi apoi Întăreşte, Dumnezeule, sfânta şi dreapta credinţă... În mănăstiri, se citeşte acum Ceasul întâi. Iar dacă nu se citeşte Ceasul întâi, preotul, plecându-se către icoana Maicii Domnului: Preasfântă Născătoare de Dumnezeu..., iar strana: Ceea ce eşti mai cinstită... Şi, plecându-se către icoana Mântuitorului, preotul zice: Slavă Ţie, Hristoase..., iar strana: Slavă..., Şi acum..., Doamne, miluieşte (de trei ori), Părinte, binecuvintează! Preotul face otpustul zilei: Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu nostru... (caută mai departe la *Învăţătura despre otpusturi, paginile 375-383).* Strana: Amin.

După aceasta, preotul intră în Sfântul Altar.

SLUJBA SFINTEI LITURGHII

Tu eşti Cel ce aduci şi Cel ce Te aduci,
Cel ce primeşti şi Cel ce Te împarţi,
Hristoase Dumnezeul nostru.
(Rugăciunea Heruvicului)

RÂNDUIALA PREGĂTIRII SFINȚIȚILOR SLUJITORI ÎNAINTE DE ÎNCEPEREA PROSCOMIDIEI

Rânduiala închinării

Având să slujească Dumnezeiasca Liturghie, preotul este dator mai întâi să fie mărturisit şi împăcat cu toți, să nu aibă ceva asupra cuiva, să-şi păzească inima, pe cât va putea, de gânduri rele, să se înfrâneze de cu seară, să privegheze până la timpul slujbei şi să citească rugăciunile rânduite, după tipic. Iar sosind timpul (la troparele de la *Dumnezeu este Domnul...*, în zilele în care Liturghia urmează îndată după Utrenia din cursul dimineții), lăsând epitrahilul, preotul, împreună cu diaconul (dacă este), fac o închinăciune înaintea Sfintei Mese şi ies, având capetele acoperite, preotul pe uşa dinspre miazănoapte, iar diaconul pe cea dinspre miazăzi. Şi, venind în mijlocul bisericii, merg la arhiereu pentru binecuvântare – iar dacă acesta lipseşte, fac metanie la tronul arhieresc, fără să se închine –

după care, întorcându-se iarăşi în mijlocul bisericii, cu faţa spre Altar, fac trei închinăciuni, apoi diaconul, stând în dreapta preotului, zice:

Binecuvintează, părinte!

Preotul (tot încet):

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul: **Amin.**

Preotul începe a zice: **Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie!**

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care pretutindenea eşti şi pe toate le plineşti. Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi Te sălăşluieşte întru noi şi ne curăţeşte pe noi de toată întinăciunea şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.

Apoi continuă diaconul, zicând:

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi (de trei ori).

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluieşte-ne pe noi. Doamne, curăţeşte păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău.

Doamne, miluieşte (de trei ori), **Slavă..., Şi acum...**

Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă

astăzi. Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri, şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean.

Preotul:

Că a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul: **Amin.**

După aceea zic, pe rând, troparele de umilinţă, glasul al 6-lea:

Miluieşte-ne pe noi, Doamne, miluieşte-ne, că, nepricepându-ne de nici un răspuns, această rugăciune aducem Ţie, ca unui Stăpân, noi, păcătoşii robii Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Slavă...

Doamne, miluieşte-ne, că întru Tine am nădăjduit; nu Te mânia pe noi foarte, nici pomeni fărădelegile noastre, ci caută şi acum ca un Milostiv şi ne izbăveşte de vrăjmaşii noştri, că Tu eşti Dumnezeul nostru şi noi suntem poporul Tău; toţi lucrul mâinilor Tale şi numele Tău chemăm.

Şi acum...

Uşa milostivirii deschide-o nouă, binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne izbăvim prin tine din nevoi, că tu eşti mântuirea neamului creştinesc.

Apoi merg la icoana Mântuitorului, zicând:

Preacuratului Tău chip ne închinăm, Bunule, cerând iertare greşelilor noastre, Hristoase Dumnezeule; că de

voie ai binevoit a Te sui cu Trupul pe Cruce, ca să izbăveşti din robia vrăjmaşului pe cei pe care i-ai zidit. Pentru aceasta, cu mulţumire strigăm Ţie: Toate le-ai umplut de bucurie, Mântuitorul nostru, Cel ce ai venit să mântuieşti lumea.

Şi, închinându-se, îşi descoperă capul şi sărută icoana. După aceea, trec la icoana Născătoarei de Dumnezeu, zicând troparul:

Ceea ce eşti izvorul milei, învredniceşte-ne pe noi milostivirii, Născătoare de Dumnezeu; caută spre poporul cel păcătos; arată, precum de-a pururea, puterea ta, că, întru tine nădăjduind, strigăm ţie: Bucură-te, ca şi oarecând Gavriil, mai-marele voievod al celor fără de trup.

Se închină şi sărută icoana, având capul descoperit. Şi trecând apoi la celelalte icoane, care se găsesc de o parte şi de alta a Uşilor Împărăteşti, şi anume: întâi la icoana hramului şi la cele ce s-ar mai afla spre miazăzi de ea, apoi la icoanele dinspre miazănoapte de icoana Născătoarei de Dumnezeu zic la fiecare troparul sau condacul sfântului sau al sfintei care va fi acolo, se închină şi le sărută. După aceea, trece la icoana Învierii de pe iconostas şi zice:

Învierea Ta, Hristoase, Mântuitorule, îngerii o laudă în ceruri şi pe noi, pe pământ, ne învredniceşte, cu inimă curată să Te slăvim.

Dacă pe iconostas se află altă icoană - a praznicului sau a sfântului sărbătorit - atunci se va rosti troparul sau condacul respectiv. Apoi, trecând la Axioniţă (icoana Maicii Domnului din stânga tetrapodului), se închină după aceeaşi rânduială, zicând: Cuvine-se cu adevărat..., şi, mergând în mijlocul bisericii, diaconul zice: Domnului să ne rugăm, iar preotul zice rugăciunea aceasta:

Doamne, trimite mâna Ta dintru înălţimea sfântului Tău locaş şi mă întăreşte spre slujba ce-mi este pusă

înainte, ca, neosândit stând înaintea înfricoşătorului Tău altar, să săvârşesc Jertfa cea fără sânge. Că a Ta este puterea, şi slava, în vecii vecilor. Amin.

Apoi, ridicându-şi capetele şi acoperindu-le, preotul zice:

Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Diaconul: Slavă..., Şi acum..., Doamne, miluieşte (de trei ori), Părinte, binecuvintează.

Iar preotul face apolisul cel mic astfel:

Dacă este duminică:

Cel ce a înviat din morţi, Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale celui între sfinţi Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului (sau: Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei), a cărui Dumnezeiască Liturghie vom săvârşi, şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Iar dacă este altă zi din cursul săptămânii: Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu...

După săvârşirea apolisului mic, se pleacă spre dreapta şi spre stânga şi intră în altar: preotul pe uşa dinspre miazăzi, iar diaconul pe uşa dinspre miazănoapte, zicând fiecare în taină:

Intra-voi în casa Ta, închina-mă-voi în biserica Ta cea sfântă, întru frica Ta. Doamne, povăţuieşte-mă întru dreptatea Ta, iar pentru vrăjmaşii mei, îndreptează înaintea Ta calea mea (*Psalm* 5, 7-8).

Intrând în Sfântul Altar, fac trei închinăciuni înaintea Sfintei Mese, apoi preotul sărută Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce şi Sfânta Masă, iar diaconul, numai marginea Sfintei Mese.

Îmbrăcarea sfinţitelor veşminte

După aceasta, fiecare, luând în mâini veşmintele sale, face trei închinăciuni către răsărit, zicând în taină:

Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine, păcătosul, şi mă miluieşte.

După aceea, diaconul, ţinând veşmintele în dreapta sa, merge la preot şi, plecându-şi capul, cere binecuvântarea, zicând:

Binecuvintează, părinte, stiharul dimpreună cu orarul şi mânecuţele!

Iar preotul, binecuvântând, zice:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

După aceasta, diaconul sărută mâna preotului şi veşmintele, apoi, retrăgându-se la o parte, se îmbracă în stihar, rugându-se astfel:

Bucura-se-va sufletul meu întru Domnul că m-a îmbrăcat în veşmântul mântuirii şi cu haina veseliei m-a împodobit; ca unui mire mi-a pus cunună şi ca pe o mireasă m-a împodobit cu podoabă (*Isaia* 61, 10).

După aceasta, sărutând semnul Sfintei Cruci de pe orar, zice:

Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot! Plin este cerul, şi pământul, de slava Ta (*Isaia* 6, 3).

Pune orarul pe umărul stâng şi, petrecând capătul din faţă pe sub mâna dreaptă, îl aduce prin spate iarăşi peste umărul stâng, în faţă, celălalt capăt rămânând spre spate.

Când pune mânecuţele, sărută de asemenea semnul Sfintei Cruci de pe ele, spunând la cea pe care o pune la mâna dreaptă:

Dreapta Ta, Doamne, s-a preaslăvit întru tărie; mâna Ta cea dreaptă, Doamne, a sfărâmat pe vrăjmaşi şi, cu

mulţimea slavei Tale, ai zdrobit pe cei potrivnici (*Ieşire* 15, 6-7).

Iar la mânecuţa pentru mâna stângă zice:

Mâinile Tale m-au făcut şi m-au zidit; înţelepţeşte-mă şi voi învăţa poruncile Tale (*Psalm* 118, 73).

Apoi diaconul, mergând la Proscomidiar, pregăteşte Sfintele Vase, punând Sfântul Disc în stânga lui şi Sfântul Potir în dreapta lui, iar pe celelalte, cu bună rânduială, le aşează de o parte.

Preotul se îmbracă în acelaşi timp cu diaconul, în acest chip: luând stiharul în mâna stângă şi închinându-se de trei ori spre răsărit, precum s-a spus, îl binecuvintează, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Şi sărutând semnul Sfintei Cruci de pe el, se îmbracă, zicând: **Bucura-se-va sufletul meu...**, până la sfârşit.

După aceea, dacă este protosinghel sau are vreun oarecare alt rang bisericesc (după îmbrăcarea stiharului), luând bederniţa, o binecuvintează şi o sărută, după care o pune, zicând:

Încinge sabia Ta peste coapsa Ta, Puternice, cu podoaba Ta şi cu frumuseţea Ta şi încordează şi bine sporeşte şi stăpâneşte pentru adevăr, blândeţe şi dreptate; şi minunat Te va povăţui dreapta Ta (*Psalm* 44, 4-6).

După aceea, luând epitrahilul, îl binecuvintează şi, după ce sărută semnul Sfintei Cruci de pe el, îl pune pe grumaz, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeu, Cel ce varsă harul Său peste preoţii Săi, ca mirul pe cap, ce se pogoară pe barbă, pe barba lui Aaron, ce se pogoară pe marginea veşmintelor lui (*Psalm* 132, 2).

Apoi ia brâul, îl binecuvintează şi, după ce sărută semnul Sfintei Cruci de la mijlocul lui, se încinge cu el, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeu, Cel ce mă încinge cu putere şi a făcut fără prihană calea mea, Cel ce întocmeşte picioarele mele ca ale cerbului şi peste cele înalte mă pune (*Psalm* 17, 35-36).

Iar la mânecuțe, după ce le binecuvintează şi le sărută după rânduiala de mai sus, zice la fel ca diaconul.

Luând apoi felonul (sfita), îl binecuvintează şi, sărutându-l după rânduială, se îmbracă, zicând:

Preoții Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate şi cuvioşii Tăi întru bucurie se vor bucura (*Psalm* 131, 9).

Dacă preotul are rangul bisericesc ce-i dă dreptul să poarte crucea pectorală (iconom stavrofor, protosinghel sau arhimandrit), acesta, sărutând crucea, o pune pe grumaz, zicând:

Zis-a Domnul: Cel ce voieşte să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea sa şi să-mi urmeze Mie (*Marcu* 8, 34).

După aceea, mergând la spălător, atât preotul cât şi diaconul, îşi spală mâinile, zicând:

Spăla-voi între cei nevinovați mâinile mele şi voi înconjura altarul Tău, Doamne, ca să aud glasul laudei Tale şi să spun toate minunile Tale. Doamne, iubit-am bunăcuviința casei Tale şi locul sălăşluirii slavei Tale. Să nu pierzi cu cei necredincioşi sufletul meu şi cu vărsătorii de sânge viața mea, în mâinile cărora sunt fărădelegi; dreapta lor s-a umplut de daruri, iar eu întru nerăutatea mea am umblat. Izbăveşte-mă, Doamne, şi mă miluieşte. Piciorul meu a stat întru dreptate; în biserici Te voi binecuvânta, Doamne (*Psalm* 25, 6-12).

RÂNDUIALA DUMNEZEIEŞTII PROSCOMIDII

Preotul vine la Proscomidiar cu capul descoperit, îmbrăcat în toate veşmintele*, şi, închinându-se de trei ori, împreună cu diaconul (dacă este), zice:

Dumnezeule, curățeşte-mă pe mine păcătosul şi mă miluieşte (de trei ori).

După aceasta, preotul, luând prima prescură şi copia cu amândouă mâinile, le ridică până în dreptul frunții şi zice:

Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blestemul Legii cu scumpul Tău Sânge. Pe Cruce fiind răstignit şi cu sulița împuns, nemurire ai izvorât oamenilor, Mântuitorul nostru, slavă Ție.

Apoi diaconul zice:

Binecuvintează, părinte!**

---

* Nu este îngăduit preotului să săvârşească Proscomidia fără a fi îmbrăcat în toate veşmintele.

** Dacă va sluji preotul fără diacon atunci cuvintele diaconului, adică: **Binecuvintează părinte...** şi: **Împunge, părinte...** şi **Vremea este a face...** şi celelalte, să nu le zică.

Şi preotul, trecând prescura şi copia în mâna stângă, le binecuvintează cu dreapta, în chipul crucii, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul: **Amin.**

Apoi diaconul zice:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluieşte.

Iar preotul, având prescura în mâna stângă şi copia în mâna dreaptă, însemnează cu copia, cruciş, de trei ori, deasupra peceţii de pe prescură şi zice de fiecare dată:

Întru pomenirea Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Şi, punând îndată prescura pe talerul de lemn, preotul înfige copia vertical în partea dreaptă a peceţii (cea cu literele **IIS** şi **NI**) şi, tăind, zice:

Ca o oaie spre junghiere S-a adus*.

Apoi, tăind în partea stângă a peceţii (cea cu literele **HS** şi **KA**), zice:

Şi ca un miel nevinovat, fără de glas, înaintea celui ce-l tunde, aşa nu Şi-a deschis gura Sa.

Tăind în partea de sus a peceţii, zice:

Întru smerenia Lui, judecata Lui s-a ridicat.

Şi, tăind în partea de jos a peceţii, zice:

Iar neamul Lui cine-l va spune?

După aceasta, diaconul zice:

Ridică, părinte.

* Referitor la forma acestui verset, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

Iar preotul, înfigând copia orizontal, între miez şi coaja de jos a prescurii, dinspre dreapta sa, ridică Sfântul Agneţ, zicând:

Că s-a luat de pe pământ viaţa Lui (*Isaia* 53, 7-8).

Şi îndată, preotul pune Sfântul Agneţ cu faţa în jos pe Sfântul Disc, iar diaconul zice:

Jertfeşte, părinte.

Iar preotul, tăind cruciş miezul Sfântului Agneţ, până aproape de coaja cu pecete, zice:

Se jertfeşte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii, pentru viaţa şi mântuirea lumii.

Apoi preotul întoarce Sfântul Agneţ cu faţa în sus (partea cu pecetea pe ea), iar diaconul zice:

Împunge *(străpunge)*, părinte.

Preotul împunge cu copia Sfântul Agneţ, în partea dreaptă, sub literele **IIS**, şi zice:

Şi unul dintre ostaşi, cu sulița, coasta Lui a împuns *(străpuns)*.

Apoi diaconul sau, în lipsa lui, preotul, luând în mâna dreaptă vasul cu vin şi în stânga vasul cu apă, toarnă în Sfântul Potir vin şi puţină apă*, în acelaşi timp, zicând:

Şi îndată a ieşit sânge şi apă; şi cel ce a văzut a mărturisit şi adevărată este mărturia lui (*Ioan* 19, 34-35).

Apoi, diaconul zice:

Binecuvintează, părinte această unire!**

* Dacă vor fi mai mulţi preoţi şi diaconi împreună-slujitori, precum şi credincioşi de împărtăşit, trebuie să se scoată, la vremea Proscomidiei, Sfântul Agneţ mai mare decât de obicei. De asemenea, şi când se toarnă în sfântul potir vinul şi apa, să se toarne mai mult ca de obicei.

** Cuvântul *unire* este mai potrivit decât *amestecare*. A se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

Iar preotul, binecuvântând cu mâna peste Sfântul Potir, zice:

Binecuvântată este unirea Sfintelor Tale, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Acoperind apoi Sfântul Potir cu acoperământul său, împăturit, preotul ia în mână a doua prescură şi, tăind din ea o părticică, în formă triunghiulară, zice:

Întru cinstea şi pomenirea Preabinecuvântatei, slăvitei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, pentru ale cărei rugăciuni primeşte, Doamne, jertfa aceasta întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri.

Şi scoţând părticica, o pune de-a dreapta Sfântului Agneţ, aproape de mijlocul lui, şi zice:

De faţă a stat împărăteasa, de-a dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată şi preaînfrumuseţată (*Psalm* 44, 11).

Apoi, luând a treia prescură, scoate dintr-însa părticele pentru cele nouă cete, mai mici decât părticica pentru Sfânta Fecioară. Luând întâia părticică, zice:

1. Întru cinstea şi pomenirea sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil şi a tuturor cereştilor şi netrupeştilor puteri. O aşează sus, în partea stângă a Sfântului Agneţ.

Luând *a doua părticică,* zice:

2. A cinstitului şi slăvitului Prooroc, Înaintemergătorul şi Botezătorul Ioan; a sfinţilor şi slăviţilor prooroci: Moise şi Aaron, Ilie şi Elisei, David al lui Iesei, a Sfinţilor trei tineri, a lui Daniel proorocul şi a tuturor sfinţilor prooroci. O aşează sub cea dintâi.

Apoi, iarăşi la *a treia părticică,* zice:

3. A Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli Petru şi Pavel, a celor doisprezece, a celor şaptezeci şi a

tuturor sfinţilor apostoli şi a celor întocmai cu apostolii. Şi o aşează sub a doua, încheind prima coloană.

Luând *a patra părticică,* zice:

4. A celor între sfinţi Părinţii noştri, mari dascăli ai lumii şi Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul şi Ioan Gură de Aur, Atanasie, Chiril şi Ioan cel milostiv, patriarhii Alexandriei, Nicolae al Mirelor Lichiei şi Spiridon al Trimitundei, Nifon al Constantinopolului, Calinic de la Cernica, Antim Ivireanul, Iosif cel Nou de la Partoş, Iorest şi Sava, Iosif Mărturisitorul, Ghelasie de la Râmeţ, Leontie de la Rădăuţi, Petru Movilă şi a tuturor sfinţilor ierarhi. O aşează lângă părticica cea dintâi, începând astfel a doua coloană, de sus în jos.

La *a cincea părticică,* zice:

5. A sfântului întâi Mucenic şi Arhidiacon Ştefan, a Sfinţilor Mari Mucenici Gheorghe, purtătorul de biruinţă, Dimitrie, izvorâtorul de mir, Teodor Tiron, Teodor Stratilat, Mina şi Ioan cel Nou, a Sfinţilor Mucenici Serghie şi Vah, Ioan Valahul şi Oprea, Constantin Brâncoveanu cu fiii săi şi a tuturor sfinţilor mucenici; a Sfintelor Mucenițe: Tecla, Varvara, Paraschevi, Ecaterina, Filofteia de la Argeş şi a tuturor sfintelor mucenițe. O aşează sub cea dintâi din coloana a doua.

La *a şasea părticică,* zice:

6. A Sfinţilor Cuvioşi şi de Dumnezeu purtători Părinţi ai noştri: Antonie, Eftimie, Sava, Onufrie, Atanasie Atonitul, Dimitrie cel Nou, Ioan Casian, Gherman, Grigorie Decapolitul, Nicodim de la Tismana, Visarion şi Sofronie, Ioan de la Prislop, Daniil Sihastrul, Paisie şi Ioan de la

Neamț și a tuturor sfinților cuvioși părinți; a Sfintelor Cuvioase Maici: Pelaghia, Teodosia, Anastasia, Eupraxia, Fevronia, Teodula, Eufrosina, Maria Egipteanca, Parascheva de la Iași, Teodora de la Sihla și a tuturor sfintelor cuvioase maici. O așează sub cea dinaintea ei, adică lângă a treia din prima coloană, împlinind astfel a doua coloană.

Iar după aceasta, la *a șaptea părticică*, zice:

7. A Sfinților făcători de minuni și doctori fără de arginți: Cosma și Damian, Chir și Ioan, Pantelimon și Ermolae, și a tuturor sfinților tămăduitori fără de arginți. O așează deasupra, începând a treia coloană.

La *a opta părticică*, zice:

8. A Sfinților și drepților dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana, a Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârșim, și a tuturor sfinților, pentru ale căror rugăciuni, cercetează-ne pe noi, Dumnezeule. O așează sub cea dinaintea ei.

Luând *a noua părticică*, zice:

9. A celui între sfinți Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului (iar dacă se face Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, zice: A celui între sfinți Părintele nostru Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei). O așează la urmă, împlinind a treia coloană.

Luând preotul a patra prescură și scoțând o părticică din ea, mai mică decât mirida pentru Născătoarea de Dumnezeu, dar mai mare decât cele ale sfinților, zice:

Pomenește, Stăpâne, Iubitorule de oameni, pe toți episcopii ortodocși și pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, [pe (Înalt-) Preasfin-

țitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pe (arhiereul care a hirotonit pe cel ce pomenește, dacă este în viață) (N), [în mănăstiri: și pe starețul nostru (N)], cinstita preoțime și cea întru Hristos diaconime, toată ceata preoțească, pe frații împreună slujitori cu noi, preoți (N) și diaconi (N), și pe toți frații noștri pe care i-ai chemat la împărtășirea Ta, prin milostivirea Ta, Preabunule Stăpâne. Așează părticica sub Sfântul Agneț, spre colțul din dreapta acestuia, adică la stânga preotului, începând astfel rândul de sub Sfântul Agneț.

Felul cum trebuie așezate Sfântul Agneț și celelalte părticele pe Sfântul Disc

După aceasta, preotul scoate, din aceeași prescură, o părticică și o așează în dreapta celei dintâi, sub Sfântul Agneț, zicând:

Pomenește, Doamne, pe binecredinciosul popor român de pretutindeni, pe conducătorii țării noastre, pe mai marii orașelor și ai satelor și pe iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*.

Apoi, preotul scoate o părticică din prescura a patra pentru ctitorii şi binefăcătorii în viaţă ai bisericii şi, aşezând-o sub Sfântul Agneţ, în dreapta celorlalte două, zice:

Pomeneşte, Doamne, pe ctitorii şi binefăcătorii acestui sfânt locaş (N).

Dacă ctitorii sunt morţi, preotul va scoate părticica pentru ei din prescura a cincea (cea pentru cei răposaţi).

Apoi, scoţând părticele mai mici, tot pentru vii, din a patra prescură, şi punându-le pe Sfântul Disc, toate la un loc, sub părticica pentru arhiereu, zice:

Primeşte, Doamne, jertfa aceasta pentru iertarea păcatelor tuturor fraţilor întru Hristos şi pentru tot sufletul creştinesc cel necăjit şi întristat, care are trebuinţă de mila şi de ajutorul Tău; pentru apărarea ţării acesteia şi a celor ce vieţuiesc în ea; pentru pacea şi buna aşezare a întregii lumi; pentru buna stare *(statornicia)* sfintelor lui Dumnezeu Biserici; pentru mântuirea şi ajutorul celor care, cu osârdie şi cu frică de Dumnezeu, se ostenesc şi slujesc, părinţi şi fraţi ai noştri; pentru cei trimişi; pentru cei ce sunt în călătorie; pentru tămăduirea celor ce zac în boli; pentru izbăvirea celor robiţi; pentru cei ce sunt în judecăţi, în închisori, în prigoniri, în necazuri şi în strâmtorări; pentru cei ce ne urăsc şi pentru cei ce ne iubesc pe noi; pentru cei ce ne miluiesc şi ne ajută nouă; pentru cei care ne-au cerut nouă, nevrednicilor, să ne rugăm pentru dânşii; pentru fraţii noştri

care sunt în slujbe şi pentru toţi cei ce slujesc şi au slujit în sfânt locaşul acesta.

După aceea, pomeneşte numele credincioşilor vii, scoţând miride cu copia şi zicând: **Pomeneşte, Doamne, pe robii Tăi (N).** Şi aşa, luând părticelele, le pune la un loc cu cele scoase mai înainte pentru cei vii.

După aceea, preotul ia a cincea prescură, scoate cu copia părticele pentru morţi şi le pune pe Sfântul Disc, toate la un loc, sub părticica pentru ctitori, şi zice:

Pentru pomenirea şi iertarea păcatelor tuturor celor din veac adormiţi întru dreapta credinţă: ale strămoşilor, ale moşilor, ale părinţilor, ale maicilor, ale fraţilor, ale surorilor, ale fiilor şi fiicelor, ale celor dintr-o rudenie şi dintr-o seminţie cu noi şi ale tuturor celor ce au adormit întru nădejdea învierii şi a vieţii veşnice; ale ctitorilor sfântului locaşului acestuia (aici pomeneşte pe ctitorii răposaţi), ale miluitorilor şi binefăcătorilor, ale tuturor celor ce s-au ostenit şi au slujit în sfânt locaşul acesta: arhierei, ieromonahi, preoţi, ierodiaconi, diaconi, monahi, monahii şi ostenitori; ale fericiţilor patriarhi, ale ortodocşilor arhierei şi preoţi; ale dreptmăritorilor creştini [pe care apa, marea, râurile, izvoarele, lacurile, fântânile i-au înecat sau războiul i-a secerat, sau cutremurul i-a cuprins, sau tâlharii i-au ucis, sau focul i-a ars, sau fiarele, sau păsările, sau animalele din mare i-au omorât; ale celor morţi fără de veste, de moarte năprasnică sau în accidente; ale celor loviţi de trăsnete şi ale celor înghemţaţi în munţi, pe cale, în loc pustiu şi în

sihăstrie; ale celor sfârşiţi de întristare sau de bucurie; ale celor care au pătimit în zile bune şi în nenorocire, în închisori şi lagăre; ale celor pe care i-a ucis calul, căruţa sau orice fel de vehicul, grindina, zăpada, revărsarea apelor; sau zidul ori pământul i-a ucis, surpându-se; ale celor pe care i-au omorât băuturile otrăvitoare, înecările cu oase; ale celor loviţi de tot felul de aruncare: a fierului, a lemnului sau a pietrei; ale celor sfârşiţi de chiotul tare, de alergarea grabnică, de palmă, de pumn, de lovitură cu piciorul, de ciumă sau de alte boli, de foame, de sete, de muşcături înveninate, de înghiţirea şerpilor, de călcarea animalelor, de sugrumare de cel de aproape; sau marea sau pământul deschizându-se, i-a înghiţit; bătrâni, adulţi, tineri, copilandri, prunci născuţi fără de vreme], **parte bărbătească şi femeiască, de toate vârstele, care au murit în felurite chipuri şi pe care nu i-am pomenit din neştiinţă sau din uitare sau din pricina mulţimii numelor. Tu Însuţi îi pomeneşte, Dumnezeule, Cel ce ştii numele şi vârsta fiecăruia.**

Apoi, preotul, scoţând miride cu copia, pomeneşte numele credincioşilor răposaţi înscrişi pe pomelnice, începând cu arhiereul care l-a hirotonit (dacă a trecut la Domnul), pe care le pune pe Sfântul Disc, la un loc cu cele scoase mai înainte pentru cei adormiţi, şi zice:

Pomeneşte, Doamne, pe robii Tăi (N).

Şi, terminând pomenirea celor răposaţi, zice:

Şi pe toţi care, întru nădejdea învierii şi a vieţii de veci, cu împărtăşirea Ta au adormit, drept-slăvitori părinţi şi fraţi ai noştri, Iubitorule de oameni, Doamne.

La sfârşit, preotul, luând a patra prescură, din care a proscomidit pentru vii, scoate o părticică pentru sine şi, punând-o la cele pentru vii, zice:

Pomeneşte, Doamne, după mulţimea îndurărilor Tale, şi a mea nevrednicie; iartă-mi toată greşeala cea de voie şi cea fără de voie.

Şi, după aceasta, preotul, luând buretele, strânge cu grijă părticelele de pe marginea Sfântului Disc, astfel încât să nu cadă vreuna din ele.

Dacă este diacon, acesta ia cădelniţa, pune tămâie în ea şi zice către preot:

Binecuvintează, părinte, tămâia!

Iar preotul binecuvintează tămâia, zicând:

Tămâie îţi aducem Ţie, Hristoase Dumnezeul nostru, întru miros de bună mireasmă duhovnicească, pe care primind-o întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri, trimite-ne nouă harul Preasfântului Tău Duh.

Diaconul:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluieşte.

Preotul tămâiază Steluţa şi o pune deasupra Sfântului Disc, zicând:

Şi venind steaua, a stat deasupra, unde era Pruncul (*Matei* 2, 9).

Diaconul:

Acoperă, părinte!

Iar preotul, apropiind acoperământul mic de fumul tămâii, acoperă Sfântul Disc, zicând:

Domnul a împărățit, întru podoabă S-a îmbrăcat; îmbrăcatu-S-a Domnul întru putere şi S-a încins, pentru că a întărit lumea, care nu se va clătina. Gata este Tronul Tău de atunci, din veac eşti Tu. Ridicat-au râurile, Doamne, ridicat-au râurile glasurile lor; ridica-vor râurile valurile lor cu glasuri de ape multe. Minunate sunt înălțările mării, minunat este întru cele înalte Domnul. Mărturiile Tale s-au adeverit foarte. Casei Tale se cuvine sfințenie, Doamne, întru lungime de zile (*Psalmul* 92).

Diaconul:

Acoperă, părinte!

Iar preotul, apropiind al doilea acoperământ de fumul tămâii, acoperă Sfântul Potir, zicând:

Acoperit-a cerurile bunătatea Ta, Hristoase, şi de lauda Ta este plin pământul (*Avacum* 3, 3).

Diaconul:

Acoperă, părinte!

Iar preotul, tămâind acoperământul mare (adică Aerul), acoperă cu el Sfântul Disc şi Sfântul Potir laolaltă, zicând:

Acoperă-ne pe noi cu acoperământul aripilor Tale; depărtează de la noi pe tot vrăjmaşul şi potrivnicul; împacă viața noastră, Doamne; miluieşte-ne pe noi şi lumea Ta şi mântuieşte sufletele noastre, ca un bun şi de oameni iubitor.

După aceea, preotul, luând cădelnița, tămâiază Darurile aşezate la Proscomidiar, zicând de trei ori:

Binecuvântat eşti, Dumnezeul nostru, Cel ce ai binevoit aşa, slavă Ție.

Iar diaconul, de fiecare dată, zice:

Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Şi se închină amândoi cu toată cucernicia de trei ori. Apoi diaconul, luând cădelnița de la preot, zice:

Pentru punerea înainte a Cinstitelor Daruri, Domnului să ne rugăm. Doamne, miluieşte.

Iar preotul zice:

Rugăciunea Proscomidiei

Dumnezeule, Dumnezeul nostru, Cel ce pe Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos, pâinea cea cerească, hrana a toată lumea, L-ai trimis mântuitor şi răscumpărător şi binefăcător, Care ne binecuvintează şi ne sfinteşte pe noi, Însuți binecuvintează (preotul binecuvintează cu mâna Cinstitele Daruri) această punere înainte şi o primeşte întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri. Pomeneşte, ca un bun şi de oameni iubitor, pe cei care au adus-o şi pe cei pentru care s-a adus, iar pe noi ne păzeşte neosândiți întru sfințita lucrare a dumnezeieştilor Tale Taine. Că s-a sfințit şi s-a preaslăvit preacinstitul şi de mare cuviință numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Şi, după aceasta, face acolo apolisul, zicând:

Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ție.

Diaconul: Slavă... Şi acum... Doamne, miluieşte (de trei ori), Părinte, binecuvintează. Duminica, preotul începe apolisul aşa: Cel

ce a înviat din morţi... Dacă se săvârşeşte Dumnezeiasca Liturghie în altă zi din cursul săptămânii, zice numai:

Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale celui între sfinţi Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului (iar dacă se face Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, zice: **ale celui între sfinţi Părintele nostru Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei) şi ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.**

Diaconul: **Amin.**

Cădirea pregătitoare

Diaconul sau, în lipsă, preotul, tămâiază Sfânta Masă împrejur, zicând încet:

În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul şi pe tron împreună cu Tatăl şi cu Duhul ai fost, Hristoase, pe toate umplându-le, Cel ce eşti necuprins.

Apoi, continuă cădirea mare - rostind în taină (cu voce înceată) Psalmul 50 – adică tămâiază icoanele împărăteşti şi toată biserica, în vederea începerii Sfintei Liturghii.

Această cădire mare nu este legată neapărat de terminarea Proscomidiei, ci ea constituie o pregătire pentru începerea Dumnezeieştii Liturghii. Ea se săvârşeşte în mănăstiri, în timpul Ceasului al şaselea, iar la parohii se săvârşeşte, în unele locuri, în timpul Doxologiei mari (sau se identifică cu ultima cădire mare a Utreniei, cea de la Cântarea a noua).

RÂNDUIALA PREGĂTIRII SFINŢIŢILOR SLUJITORI

PENTRU ÎNCEPUTUL DUMNEZEIEŞTII LITURGHII

După otpustul Utreniei sau al Ceasurilor, fiind vremea a se începe Dumnezeiasca Liturghie, preotul şi diaconul (dacă este) vin în faţa Sfintei Mese, cu capul descoperit, diaconul stând în dreapta preotului, şi se închină de trei ori, zicând:

Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine, păcătosul şi mă miluieşte!

Apoi, preotul se roagă cu mâinile ridicate, rostind cu voce înceată:

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care pretutindeni eşti şi pe toate le plineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi Te sălăşluieşte întru noi şi ne curăţeşte de toată întinăciunea şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre (o dată).

Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire (de două ori), făcând două închinăciuni, după care preotul sărută Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce şi Sfânta Masă, iar diaconul numai Sfânta Masă. Apoi, mai fac o închinăciune, zicând:

Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta (o dată).

Din Duminica Învierii şi până la sărbătoarea Înălţării Domnului, în loc de **Împărate ceresc...**, se zice de trei ori (fără a ridica mâinile):

Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le. Slavă întru cei de sus... Doamne buzele mele...

Iar de la sărbătoarea Înălţării Domnului şi până la Duminica Pogorârii Sfântului Duh, se zice numai: **Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu...** (de două ori) şi **Doamne, buzele mele vei deschide...** (o dată), fără a se ridica mâinile, ci doar închinându-se. Apoi, dacă sunt mai mulţi preoţi, vin şi aceştia, doi câte doi, şi sărută Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce şi Sfânta Masă. Dacă este diacon, acesta, plecându-şi capul său către preot şi ţinând orarul cu trei degete ale mâinii drepte, zice:

Vremea este a sluji Domnului. Binecuvintează, părinte!

Preotul:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Şi diaconul zice:

Amin. Roagă-te pentru mine, părinte!

Preotul zice:

Să îndrepteze Domnul paşii tăi spre tot lucrul bun.

Şi iarăşi diaconul:

Pomeneşte-mă, părinte!

Preotul, binecuvântând pe diacon pe cap, zice:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul: **Amin.**

Apoi, diaconul, sărutând mâna preotului şi închinându-se, iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, stând în mijlocul bisericii (sub policandrul mare), cu faţa spre Sfântul Altar, se închină cu cucernicie de trei ori, zicând întru sine:

Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta.

Şi, după aceasta, se începe Dumnezeiasca Liturghie.

DVMNEZEIASCA LITVRGHIE
A SFÂNTVLVI
IOAN GVRĂ DE AVR
ARHIEPISCOPVL
CONSTANTINOPOLVLVI

DUMNEZEIASCA LITURGHIE

A CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELE NOSTRU

IOAN GURĂ DE AUR,

ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLULUI

Uşile Împărăteşti fiind deschise şi dvera ridicată, diaconul zice de la locul său, din mijlocul bisericii:

Binecuvintează, părinte!

Preotul, având capul descoperit, ia Sfânta Evanghelie cu amândouă mâinile şi, făcând semnul Sfintei Cruci peste Sfântul Antimis, zice cu glas tare:

Binecuvântată este împărăția Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Apoi aşează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis.

Strana: Amin.

Preotul închide Uşile Împărăteşti*, iar diaconul zice ectenia mare. Dacă nu este diacon, această ectenie o zice preotul, din faţa Sfintei Mese.

Cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Pentru pacea de sus şi pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici şi pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta şi pentru cei ce cu credinţă, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru: (Înalt) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pentru cinstita preoţime şi cea întru Hristos diaconime, pentru tot clerul şi poporul, Domnului să ne rugăm.**

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai marii oraşelor şi ai satelor şi iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfânt locaşul acesta, ţara aceasta, pentru toate oraşele şi satele şi pentru cei ce cu credinţă locuiesc într-însele, Domnului să ne rugăm.

---

* În Săptămâna Luminată şi la Odovania Paştilor, după Binecuvântare, preotul cântă Hristos a înviat şi rosteşte stihurile Paştilor, cădind, cum se arată la pagina 386, apoi închide Uşile Împărăteşti.

* În mănăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniţi starețul (starețа) sau egumenul (egumena), cu obştea monahală, după rânduială.

Pentru buna întocmire a văzduhului, pentru îmbelşugarea roadelor pământului şi pentru vremuri paşnice, Domnului să ne rugăm.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiţi şi pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuinţe, care sunt tipărite la sfârşitul cărţii acesteia, paginile 433-482).

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: **Preasfântă Născătoare ...**

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citeşte în taină:

Rugăciunea Antifonului întâi*

Doamne, Dumnezeul nostru, a Cărui stăpânire este neasemănată şi slavă neajunsă, a Cărui milă este nemăsurată şi iubire de oameni negrăită, Însuţi Stăpâne, după milostivirea Ta,

---

* Când preotul slujeşte cu diacon, va rosti această rugăciune, în taină, în timpul ecteniei; dacă va sluji Sfânta Liturghie singur, va rosti respectiva rugăciune în timpul cântării, la strană, a Antifonului.

caută spre noi şi spre această sfântă biserică şi fă bogate milele Tale şi îndurările Tale cu noi şi cu cei ce se roagă împreună cu noi.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Şi se cântă Antifonul întâi.

După ecfonis, diaconul se închină şi merge înaintea icoanei Mântuitorului, ţinând orarul la piept cu trei degete ale mâinii drepte; după sfârşitul antifonului, diaconul merge înaintea Uşilor Împărăteşti şi, închinându-se, zice ectenia mică. Dacă nu este diacon, o zice preotul din faţa Sfintei Mese:

Iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: **Preasfântă Născătoare...**

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citeşte în taină:

Rugăciunea Antifonului al doilea*

Doamne, Dumnezeul nostru, mântuieşte poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta; plinătatea Bisericii Tale o păzeşte; sfinţeşte-i pe cei ce iubesc frumuseţea *(bună-cuviinţa)* casei Tale. Tu, pe aceştia, îi răsplăteşte, preamărindu-i cu dumnezeiasca Ta putere, şi nu ne părăsi pe noi, cei ce nădăjduim întru Tine.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Şi se cântă Antifonul al doilea.

După ecfonis, diaconul, închinându-se, merge în faţa icoanei Născătoarei de Dumnezeu, ţinând orarul la piept cu trei degete ale mâinii drepte, după care, sfârşindu-se de cântat Antifonul al doilea, merge înaintea Uşilor Împărăteşti şi zice ectenia mică, iar dacă nu este diacon, o zice preotul, din faţa Sfintei Mese: **Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta..., Pe noi înşine...** Preotul citeşte în taină:

Rugăciunea Antifonului al treilea*

Cel ce ne-ai dăruit aceste rugăciuni obşteşti şi împreună-glăsuite, Cel ce şi la doi şi la trei, care se unesc întru numele Tău, ai făgăduit să le împlineşti cererile, Însuţi, şi acum, împlineşte

* Când preotul slujeşte cu diacon, va rosti această rugăciune, în taină, în timpul ecteniei; dacă va sluji Sfânta Liturghie singur, va rosti respectiva rugăciune în timpul cântării, la strană, a Antifonului.

cererile cele de folos ale robilor Tăi, dându-ne, în veacul de acum, cunoştinţa adevărului Tău, şi în cel ce va să fie, viaţă veşnică dăruindu-ne.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Şi se cântă Antifonul al treilea: Fericirile sau antifoane speciale, potrivit rânduielii tipiconale. Diaconul se închină şi intră în Sfântul Altar, pe uşa dinspre miazăzi.

Când se începe cântarea Antifonului al treilea, se deschid Uşile Împărăteşti şi se face Vohodul Mic, adică intrarea cu Sfânta Evanghelie. Preotul şi diaconul, stând înaintea Sfintei Mese, fac trei închinăciuni. Apoi, preotul ia Sfânta Evanghelie, cu icoana Învierii înainte, şi o dă diaconului, care îi sărută mâna. Preotul aşează Sfânta Cruce în locul Sfintei Evanghelii, pe Sfântul Antimis; apoi ocolesc Sfânta Masă pe partea dreaptă, preotul mergând după diacon şi ies pe uşa dinspre miazănoapte; înaintea diaconului, merge paraclisierul ţinând în mâini un sfeşnic cu lumânare aprinsă. Venind şi oprindu-se în mijlocul bisericii, diaconul stând în dreapta preotului, îşi pleacă amândoi capetele, iar diaconul zice încet:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluieşte.

Iar preotul protos zice în taină:

Rugăciunea intrării

Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, Cel Ce ai aşezat în ceruri cetele şi oştile îngerilor şi ale arhanghelilor spre slujba slavei Tale, fă ca, împreună cu intrarea noastră, să fie şi intrarea sfinţilor îngeri, care slujesc împreună cu noi şi împreună slăvesc bunătatea Ta.

Apoi, ridicându-şi capetele, se închină, zicând cel mai mare, tot încet, ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

După sfârşitul rugăciunii, diaconul, arătând către Sfântul Altar cu mâna dreaptă, în care ţine orarul cu trei degete, zice încet către preot:

Binecuvintează, părinte, sfânta intrare!

Iar preotul, binecuvântând, zice încet:

Binecuvântată este intrarea sfinţilor Tăi, Doamne, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

După aceasta, diaconul vine cu Sfânta Evanghelie în faţa preotului, care o sărută. Dacă în biserică este arhiereu (la mănăstire, starețul), atunci diaconul îi duce Sfânta Evanghelie să o sărute, sărutându-i şi el în acelaşi timp mâna. La sfârşitul antifonului al treilea, diaconul merge, ţinând Sfânta Evanghelie cu icoana Învierii îndreptată spre popor şi, stând înaintea Uşilor Împărăteşti, înalţă puţin Sfânta Evanghelie, făcând cu ea semnul Sfintei Cruci, şi zice cu glas tare:

Înţelepciune! Drepţi!

Apoi, diaconul intră cu Sfânta Evanghelie în Sfântul Altar şi o aşează la locul ei, pe Sfântul Antimis, în locul Sfintei Cruci.

Strana cântă: **Veniţi să ne închinăm…**

Preotul se închină de trei ori, apoi se pleacă spre strane şi intră în Sfântul Altar.

Iar dacă nu este duminică, în loc de ... *Cel ce ai înviat din morţi...* se zice: ... *Cel ce eşti minunat întru sfinţi...*, iar la praznicele împărăteşti, în loc de *Veniţi să ne închinăm...*, se cântă stihurile speciale (isodicoanele) arătate mai departe în Liturghier, la rubrica *Stihurile ce se cântă la sărbătorile împărăteşti (pagina 389).*

Vohodul mic, când slujește preotul singur

Când preotul slujește fără diacon, atunci ia el însuși Sfânta Evanghelie, iar când ajunge în mijlocul bisericii, se întoarce cu fața spre răsărit trece Sfânta Evanghelie în mâna stângă și, plecându-și capul, zice rugăciunea Intrării. La ecfonis se închină o dată, binecuvintează Intrarea, zicând: **Binecuvântată este intrarea sfinților Tăi...,** și sărută Sfânta Evanghelie. Apoi înaintează pe solee și, înălțând Sfânta Evanghelie, face cu ea semnul Sfintei Cruci, zicând: **Înțelepciune! Drepți!** Preotul intră în Sfântul Altar și așează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis.

Vohodul mic, în sobor de preoți fără diacon

De vor fi mai mulți preoți împreună-slujitori, fără diaconi, Sfânta Evanghelie o poartă protosul, urmat de ceilalți, în ordinea descrescătoare a rangului. Și, ajungând în mijlocul bisericii, preoții se așează de-a dreapta și de-a stânga celui dintâi dintre ei, în ordinea rangurilor și a vechimii în hirotonie, așa cum stau în jurul Sfintei Mese din Sfântul Altar. Protosul (stând în mijlocul bisericii, împreună cu ceilalți preoți slujitori) binecuvintează intrarea și sărută doar el Sfânta Evanghelie și tot el zice: **Înțelepciune! Drepți!** Dacă se slujește în sobor, atunci ***Veniți să ne închinăm...*** este cântat de preoți, iar atunci când au ajuns la: ***...mântuiește-ne pe noi, Fiul lui Dumnezeu...,*** protosul, urmat de ceilalți preoți slujitori, intră în Sfântul Altar și se așează fiecare la locul lui.

Vohodul mic, în sobor de preoți cu diacon

Dacă preoții vor sluji în sobor cu diacon, Sfânta Evanghelie o poartă diaconul, care o primește de la protos. Dacă sunt mai mulți diaconi, Sfânta Evanghelie o poartă primul dintre diaconi, iar ceilalți iau cădelnițele. Apoi preoții, începând cu cei mai mici în rang, fac câte o închinăciune, doi câte doi, în fața Sfintei Mese, se pleacă spre protos, ocolesc prin partea dreaptă Sfânta Masă și ies după diacon pe ușa de miazănoapte. Și, venind în mijlocul bisericii, diaconul cu Sfânta Evanghelie se așează în apropierea iconostasului, iar preoții de-a dreapta și de-a stânga protosului, așa cum stau în jurul Sfintei Mese din Sfântul Altar. Diaconul zice încet: **Domnului să ne rugăm.**

Doamne, miluiește. Protosul zice, în taină, rugăciunea Intrării. După terminarea rugăciunii, diaconul zice încet către protos: **Binecuvintează, părinte, sfânta Intrare.** Protosul, binecuvântând, zice încet: **Binecuvântată este intrarea...** Diaconul îi dă protosului Sfânta Evanghelie să o sărute, merge în fața Ușilor Împărătești și zice cu glas tare: **Înțelepciune! Drepți!** Apoi, diaconul intră cu Sfânta Evanghelie în Sfântul Altar și o așează pe Sfântul Antimis. Dacă sunt mai mulți diaconi, aceștia vin pe solee, în fața icoanelor împărătești, și, când primul dintre diaconi înalță Sfânta Evanghelie, cădesc spre aceasta, apoi se întorc și îi cădesc pe preoții care intră în Sfântul Altar. Soborul cântă: **Veniți să ne închinăm....** La Praznicele Împărătești se cântă stihul praznicului (isodiconul). Când ajung la: **Mântuiește-ne pe noi, Fiul lui Dumnezeu...,** ultimii doi preoți, înaintând puțin către Altar, fac o închinăciune, se întorc și se pleacă spre protos, după care intră în Sfântul Altar, printre Ușile Împărătești, așezându-se fiecare la locul lui. Ceilalți fac și ei asemenea, iar la sfârșit și protosul, plecându-se spre popor, la dreapta și la stânga. Dacă asistă arhiereul, plecăciunile se fac numai către el.

Apoi, la strană, se cântă obișnuitele tropare și condace.

În acest timp, preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea cântării întreit-sfinte*

Dumnezeule Cel Sfânt, Care întru sfinți Te odihnești, Cel ce cu glas întreit-sfânt ești lăudat de serafimi și slăvit de heruvimi și de toată puterea cerească închinat; Cel ce din neființă întru ființă ai adus toate; Cel ce ai zidit pe om după chipul și asemănarea Ta și cu tot harul Tău

---

* Asemenea rugăciunilor antifoanelor, această rugăciune se citește înaintea ecfonisului: **Că sfânt ești Dumnezeul nostru...,** în vreme ce strana cântă troparele și condacele zilei, potrivit rânduielii tipiconale.

l-ai împodobit; Cel ce dai înțelepciune şi pricepere celui care cere şi nu treci cu vederea pe cel care greşeşte, ci pui pocăința spre mântuire; Cel ce ne-ai învrednicit pe noi, smeriții şi nevrednicii Tăi robi, şi în ceasul acesta, a sta înaintea slavei sfântului Tău jertfelnic şi a-Ți aduce datorita închinare şi preaslăvire, Însuți Stăpâne, primeşte şi din gurile noastre, ale păcătoşilor, întreit-sfânta cântare şi ne cercetează întru bunătatea Ta. Iartă-ne toată greşeala cea de voie şi cea fără de voie; sfinţeşte sufletele şi trupurile noastre şi ne dă să slujim Ție întru cuvioşie în toate zilele vieții noastre, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi ale tuturor sfinților care din veac au bineplăcut Ție.

Sfârşindu-se troparele şi condacele, diaconul zice cu glas tare:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **D**oamne, miluieşte.

Diaconul, plecându-şi capul pe marginea Sfintei Mese, zice încet:

Binecuvintează, părinte, vremea cântării întreit-sfinte!

Preotul, binecuvântându-l pe cap, zice ecfonisul:

Că sfânt eşti Dumnezeul nostru şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea...

Diaconul, ieşind pe solee, printre Uşile Împărăteşti, zice: ... şi în vecii vecilor!

La sărbătorile mai însemnate şi, mai cu seamă, când slujba se face în sobor cu diacon, preotul se opreşte după cuvintele: ...acum şi pururea, iar diaconul iese printre Uşile Împărăteşti şi, arătând cu orarul spre icoana Mântuitorului, zice:

Doamne, mântuieşte pe cei binecredincioşi!, arătând în acelaşi timp cu orarul către popor, de la stânga la dreapta, după care intră în Sfântul Altar.

Prima oară **D**oamne, mântuieşte... se cântă de către preoți, în Sfântul Altar.

Apoi diaconul (sau preotul) zice tot aşa, a doua oară şi a treia oară:

Doamne, mântuieşte pe cei binecredincioşi.

Aceasta se cântă, apoi, de către cei de la strane.

După aceasta, diaconul, ieşind printre Uşile Împărăteşti, face o închinăciune în fața icoanei Mântuitorului şi zice:

Şi ne auzi pe noi.

Este obiceiul ca **Ş**i ne auzi pe noi să fie cântat de slujitori, în Sfântul Altar.

După aceasta, diaconul, întorcându-se iarăşi către credincioşi şi, înălțând orarul, zice:

Şi în vecii vecilor.

Strana: **A**min. Şi cântă: **S**finte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi (de trei ori)*.

---

* La Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie) şi la 1 august se cântă **C**rucii Tale ne închinăm, Hristoase, şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim. La Naşterea şi Botezul Domnului, în Sâmbăta lui Lazăr, la Învierea Domnului şi în toată Săptămâna Luminată, în Duminica Pogorârii Sfântului Duh şi la Praznicul Sfintei Treimi se cântă **C**âți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați şi-mbrăcat. Aliluia.

Preotul şi diaconul zic în taină: **Sfinte Dumnezeule...** (de trei ori), făcând împreună, de fiecare dată, câte o închinăciune înaintea Sfintei Mese, iar la **Slavă... Şi acum... Sfinte fără de moarte...**, diaconul, de la locul lui, arătând cu orarul spre Proscomidiar, zice încet către preot:

Porunceşte, părinte!

Mergând, apoi, spre Proscomidiar şi, plecându-se, preotul zice:

Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului.

Diaconul, arătând cu orarul, zice: **Binecuvintează, părinte, Tronul cel de sus!**

Iar preotul, întorcându-se prin faţa Sfintei Mese, merge prin partea dreaptă a Sfintei Mese, către Tronul cel de sus şi, plecându-se, zice:

Binecuvântat eşti pe Tronul slavei împărăţiei Tale, Cel ce şezi pe heruvimi, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Apoi, preotul stă cu faţa spre apus, lângă colţul dinspre răsărit-miazăzi al Sfintei Mese. (Dacă slujesc preoţi în sobor, în acest moment, preoţii din partea de miazăzi trec, unul după altul, prin faţa Sfintei Mese şi vin în dreapta protosului, iar cei din partea de miazănoapte vin, tot prin faţa Sfintei Mese şi se aşează de-a stânga protosului. Când trec prin faţa Sfintei Mese, fac semnul Sfintei Cruci, cu închinăciune, apoi merg în spatele Sfintei Mese, fac o plecăciune către Tronul cel de sus şi se întorc cu faţa către credincioşi).

SE CUVINE A ŞTI: preotului nu-i este îngăduit să se urce în Tronul cel de sus, nici să şadă în el, dar poate şedea în strana de lângă Tronul cel de sus, în timpul citirii Apostolului (dacă nu cădeşte).

După **Slavă... Şi acum... Sfinte fără de moarte...**, diaconul zice dintre Uşile Împărăteşti:

Puternic!

Iar strana cântă din nou: **Sfinte Dumnezeule...**

După încheierea cântării celei întreit-sfinte, diaconul, venind între Uşile Împărăteşti, cu faţa spre credincioşi, zice:

Să luăm aminte!

Iar preotul:

Pace tuturor!

Citeţul: **Şi duhului tău.** şi zice prochimenul Apostolului.

Diaconul:

Înţelepciune!

Citeţul: **Din *Epistola către...***

Diaconul:

Să luăm aminte!

După aceea, diaconul ia cădelniţa cu tămâie şi, venind către preot, după ce primeşte binecuvântarea de la el, cădeşte lin Sfânta Masă în cele patru laturi, Sfântul Altar şi pe preot, apoi iese din Sfântul Altar şi cădeşte, după rânduială, icoanele, tronul arhieresc, stranele, pe citeţ şi pe ceilalţi credincioşi, după care intră în Sfântul Altar, cădind fără zgomot, ca să nu acopere vocea celui ce citeşte *Apostolul**.

Dacă nu este diacon, cădirea o face preotul sau unul dintre preoţii slujitori, în cazul în care se slujeşte în sobor; în timp ce diaconul cădeşte, preotul revine în faţa Sfintei Mese şi citeşte în taină:

Rugăciunea dinainte de Evanghelie

Străluceşte în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoaşterii Dumnezeirii Tale şi deschide ochii gândului nostru spre înţelegerea evanghelicelor

* În vechime, această cădire mică se făcea în timpul cântării **Aliluia,** (pe larg) cu stihurile lui, după citirea Apostolului.

Tale propovăduiri. Pune în noi şi frica fericitelor Tale porunci, ca, toate poftele trupeşti călcând, să vieţuim duhovniceşte, cugetând şi făcând toate cele ce sunt spre bună-plăcerea Ta. Că Tu eşti luminarea sufletelor şi a trupurilor noastre, Hristoase Dumnezeule, şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi bunului şi de viaţă făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Diaconul, terminând de cădit, pune cădelniţa la locul ei şi, apropiindu-se de preot, primeşte de la el Sfânta Evanghelie şi, închinându-se înaintea ei, luând-o cu amândouă mâinile, pune capătul orarului peste ea şi se pregăteşte pentru citire. (Dacă slujeşte sobor de preoţi, fără diacon, după ce preotul care a cădit revine în Sfântul Altar, încheind cădirea, ceilalţi preoţi se întorc la locurile lor, prin partea de răsărit a Sfintei Mese, trecând cei de la stânga la dreapta şi invers, după ce fac o plecăciune către Tronul cel de sus, apoi citesc, împreună cu protosul, Rugăciunea de dinainte de Evanghelie).

Şi, sfârşindu-se de citit Apostolul, preotul, stând înaintea Sfintei Mese, se întoarce cu faţa spre credincioşi şi zice dintre Uşile Împărăteşti:

Pace ţie, cititorule!*

Cititul: **Şi duhului tău.** Iar strana cântă: **Aliluia.**

Diaconul iese cu Sfânta Evanghelie printre Uşile Împărăteşti, având înaintea sa două sfeşnice cu lumânări aprinse (sau o lumânare aprinsă) şi se îndreaptă spre amvon sau la locul cel obişnuit din mijlocul bisericii. Apoi zice:

Binecuvintează, părinte, pe binevestitorul Sfântului Apostol şi Evanghelist (N).

* Când citeşte unul dintre clerici Apostolul, se spune: **Pace ţie, sfinţite cititorule.**

Iar preotul, binecuvântându-l, zice:

Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului, slăvitului, întru tot lăudatului Apostol şi Evanghelist (N), să-ţi dea ţie, celui ce binevesteşti, cuvânt cu putere multă, spre plinirea Evangheliei iubitului Său Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos.

Diaconul răspunde:

Fie mie după cuvântul tău, părinte.

(În zilele de rând, şi ori de câte ori doreşte protosul, rostindu-se în taină dialogul arătat mai sus, la Sfânta Masă, preotul îl binecuvintează pe diacon şi îi dă Evanghelia, iar când acesta a ajuns la locul cuvenit pentru citire, se trece direct la rostirea formulelor de mai jos):

După aceasta, al doilea diacon (sau preotul) zice, cu glas tare:

Înţelepciune! Drepţi! Să ascultăm Sfânta Evanghelie!

Şi preotul zice îndată:

Pace tuturor!

(Preotul rămâne între Uşile Împărăteşti până ce diaconul termină citirea Sfintei Evanghelii).

Strana: **Şi duhului tău.** Diaconul care citeşte Sfânta Evanghelie:

Din Sfânta Evanghelie după (N) citire.

Strana: **Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie.**

Preotul sau diaconul al doilea, dacă este, zice:

Să luăm aminte!

(Iar dacă nu este diacon, Sfânta Evanghelie se citeşte de preot, dintre Uşile Împărăteşti, punându-se, de-a dreapta şi de-a stânga, câte un sfeşnic cu lumânare aprinsă).

Şi, sfârşindu-se Sfânta Evanghelie, zice preotul către diacon:

Pace ţie, celui ce ai binevestit.

Strana: **Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie.**

Şi, venind diaconul pe solee, îi dă preotului Sfânta Evanghelie, apoi trece în dreptul icoanei Mântuitorului. Preotul sărută Sfânta Evanghelie, o înalţă, făcând cu ea semnul Sfintei Cruci spre credincioşi, cu partea care are pe ea icoana Învierii, după care, intrând cu ea în Sfântul Altar, o aşează pe Sfânta Masă, în latura de sus a Sfântului Antimis, cu partea care se deschide către răsărit.

În acest moment, se poate rosti predica, potrivit tradiţiei.

După rostirea predicii (sau după citirea Sfintei Evanghelii), preotul închide Uşile Împărăteşti şi, venind în faţa Sfintei Mese, desface ilitonul (acoperământul Sfântului Antimis). În acest timp, diaconul vine la locul cel obişnuit, din mijlocul bisericii, iar, dacă nu este diacon, preotul, stând în faţa Sfintei Mese, zice

Ectenia întreită (a cererii stăruitoare):

Să zicem toţi, din tot sufletul şi din tot cugetul nostru, să zicem.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Doamne, Atotstăpânitorule, Dumnezeul părinţilor noştri, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori).

Preotul sau diaconul:

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea şi mântuirea lui*.

---

* În mănăstiri şi schituri, aici se pomeneşte starețul (starea) sau egumenul (egumena) cu soborul.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai-marii oraşelor şi ai satelor şi pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea şi pentru mântuirea lor.

Încă ne rugăm pentru fraţii noştri: ieromonahi, preoţi, ierodiaconi, diaconi, monahi şi monahii, şi pentru toţi cei întru Hristos fraţi ai noştri.

Încă ne rugăm pentru mila, viaţa, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea şi iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu enoriaşi *(închinători)*, ctitori şi binefăcători ai acestui sfânt locaş.

Încă ne rugăm pentru fericiţii şi pururea pomeniţii ctitori ai acestei sfinte biserici *(mănăstiri)* şi pentru toţi cei mai înainte adormiţi părinţi şi fraţi ai noştri, dreptslăvitori creştini, care odihnesc aici şi pretutindeni.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuinţe, care sunt tipărite la sfârşitul cărţii acesteia, paginile 433-482).

Încă ne rugăm pentru cei ce aduc daruri şi fac bine în sfântă şi întru tot cinstită biserica aceasta, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei ce cântă şi pentru poporul care stă înainte şi aşteaptă de la Tine mare şi bogată milă.

În timpul ecteniei preotul zice în taină:

Rugăciunea cererii stăruitoare*

Doamne, Dumnezeul nostru, primeşte această rugăciune stăruitoare de la noi, robii Tăi, şi ne miluieşte, după mulţimea milei Tale, şi trimite îndurările Tale peste noi şi peste tot poporul Tău, care aşteaptă de la Tine mare şi bogată milă.

---

* Asemenea rugăciunilor antifoanelor, şi această rugăciune se citeşte înaintea ecfonisului: **Că milostiv şi iubitor de oameni...**

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas mare ecfonisul:

Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Iar când se face pomenire pentru adormiţi*, diaconul (dacă este) sau preotul, zice şi

Ectenia pentru cei adormiţi

Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori),

Încă ne rugăm pentru odihna sufletelor adormiţilor robilor lui Dumnezeu (N) şi pentru ca să li se ierte toată greşeala cea de voie şi cea fără de voie.

Ca Domnul Dumnezeu să aşeze sufletele lor unde drepţii se odihnesc.

Mila lui Dumnezeu, împărăţia cerurilor şi iertarea păcatelor lor, de la Hristos, Împăratul Cel fără de moarte şi Dumnezeul nostru, să cerem.

Strana: **Dă, Doamne.**

Diaconul: **Domnului să ne rugăm.**

Strana: **Doamne, miluieşte.**

* Potrivit rânduielii Bisericii Ortodoxe, pomenirea morţilor nu se face în zilele de duminică, la praznice împărăteşti, în Săptămâna Patimilor şi Săptămâna Luminată, precum şi între 20 decembrie şi 6 ianuarie; prin urmare, în aceste zile nu se rosteşte nici ectenia pentru morţi în cadrul Sfintei Liturghii.

Preotul rosteşte rugăciunea:

Dumnezeul duhurilor şi a tot trupul, Care ai călcat moartea şi pe diavol l-ai surpat şi ai dăruit viaţă lumii Tale, Însuţi, Doamne, şi sufletele adormiţilor robilor Tăi (N) odihneşte-le în loc luminat, în loc cu verdeaţă, în loc de odihnă, de unde au fugit toată durerea, întristarea şi suspinul. Şi orice greşeală au săvârşit ei cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, ca un Dumnezeu bun şi iubitor de oameni, iartă-le. Că nu este om, care să fie viu şi să nu greşească; numai Tu singur eşti fără de păcat; dreptatea Ta este dreptate în veac şi cuvântul Tău este adevărul.

Şi îndată, preotul rosteşte, cu glas mai înalt, ecfonisul*:

Că Tu eşti învierea şi viaţa şi odihna adormiţilor robilor Tăi (N), Hristoase, Dumnezeul nostru, şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi bunului şi de viaţă făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Acolo unde este obiceiul, diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, zice şi următoarele:

Întru fericită adormire, veşnică odihnă dă, Doamne, sufletelor adormiţilor robilor Tăi, care s-au pomenit, şi le fă lor veşnică pomenire.

* Despre forma corectă a ecteniei şi rugăciunii pentru cei adormiţi, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

Şi se cântă, în Sfântul Altar o dată, apoi la strană, de două ori: Veşnică pomenire*.

Apoi, preotul desface Sfântul Antimis, în timp ce diaconul (dacă este) zice:

Ectenia pentru cei chemaţi

Rugaţi-vă, cei chemaţi, Domnului (se desface partea dinspre miazănoapte a Sfântului Antimis).

Strana: Doamne, miluieşte.

Cei credincioşi, pentru cei chemaţi să ne rugăm, ca Domnul să-i miluiască pe dânşii (se desface partea dinspre miazăzi).

Să-i înveţe pe dânşii cuvântul adevărului (se desface partea dinspre apus).

Să le descopere lor Evanghelia dreptăţii (se desface partea dinspre răsărit).

Apoi preotul începe să şteargă cu buretele Sfântul Antimis, din toate părţile, spre răsărit.

Să-i unească pe dânşii cu sfânta Sa, sobornicească şi apostolească *(apostolică)* Biserică.

Mântuieşte, miluieşte, apără şi-i păzeşte pe dânşii, Dumnezeule, cu harul Tău.

Cei chemaţi, capetele voastre Domnului să le plecaţi.

Strana: Ţie, Doamne.

Preotul citeşte în taină:

Rugăciunea pentru cei chemaţi

(La desfacerea Sfântului Antimis)

Stăpâne Dumnezeul nostru, Care întru cele de sus locuieşti şi spre cei smeriţi priveşti, Cel ce ai trimis mântuire neamului omenesc pe Unul-Născut Fiul Tău şi Dumnezeu, pe Domnul

* Se obişnuieşte ca, în perioada dintre Învierea şi Înălţarea Domnului, să se cânte de două ori Veşnică pomenire, iar a treia oară Hristos a înviat.

nostru Iisus Hristos, caută spre robii Tăi cei chemaţi, care şi-au plecat grumajii înaintea Ta, şi învredniceşte-i, la vremea cuvenită, de baia naşterii celei de a doua, de iertarea păcatelor şi de veşmântul nestricăciunii; uneşte-i cu sfânta Ta sobornicească şi apostolească *(apostolică)* Biserică şi numără-i cu turma Ta cea aleasă.

În timpul ecfonisului, preotul face semnul Sfintei Cruci cu buretele deasupra Sfântului Antimis, îl sărută şi îl pune la locul lui, în partea de sus a Antimisului, zicând cu glas tare ecfonisul:

Ca şi aceştia, împreună cu noi, să slăvească preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Diaconul zice din mijlocul bisericii:

Câţi sunteţi chemaţi, ieşiţi!

Iar dacă este şi un al doilea diacon, zice şi acesta:

Cei chemaţi, ieşiţi!

Apoi iarăşi diaconul, din mijlocul bisericii:

Câţi sunteţi chemaţi, ieşiţi!

Al doilea diacon:

Ca nimeni din cei chemaţi să nu rămână.

Diaconul, din mijlocul bisericii:

Câţi suntem credincioşi, iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

Dacă slujeşte preotul singur, zice:

Câţi sunteţi chemaţi, ieşiţi! Cei chemaţi, ieşiţi! Câţi sunteţi chemaţi, ieşiţi! Ca nimeni din cei chemaţi să nu rămână. Câţi suntem credincioşi, iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Şi se închide dvera de la Uşile Împărăteşti.

Strana: Doamne, miluieşte.

La nevoie, ecteniile şi rugăciunile pentru cei chemaţi, începând de la Rugaţi-vă cei chemaţi Domnului… până la Câţi sunteţi chemaţi ieşiţi... (inclusiv), nu se mai pun sau se zic în taină. În acest caz, Sfântul Antimis urmează să fie desfăcut înainte de ecfonisul ecteniei întreite: Că milostiv şi iubitor de oameni…, iar după acest ecfonis, închizându-se dvera, diaconul sau preotul începe ectenia mică: Iară şi iară...

Diaconul sau preotul:

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Strana: Doamne, miluieşte.

În timpul ecteniei, preotul citeşte, în taină:

Rugăciunea întâi pentru credincioşi

(După desfacerea Sfântului Antimis)

Mulţumim Ţie, Doamne, Dumnezeul Puterilor, Care ne-ai învrednicit a sta şi acum înaintea sfântului Tău jertfelnic şi a cădea la îndurările Tale, pentru păcatele noastre şi pentru cele din neştiinţă ale poporului. Primeşte Dumnezeule, rugăciunea noastră; fă-ne să fim vrednici a-Ţi aduce rugăciuni, cereri şi jertfe fără de sânge pentru tot

poporul Tău; şi ne învredniceşte pe noi, pe care ne-ai pus întru această slujbă a Ta, cu puterea Duhului Tău celui Sfânt, ca fără de osândă şi fără de sminteală, întru mărturisirea curată a cugetului nostru, să Te chemăm în toată vremea şi în tot locul şi, auzindu-ne, milostiv să ne fii, pentru mulţimea bunătăţii Tale.

Diaconul:

Înţelepciune!

Preotul zice ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Diaconul sau preotul:

Iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

[În unele locuri, numai când slujeşte şi diacon, se obişnuieşte să se rostească şi cererile de mai jos:

Pentru pacea de sus şi pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici şi pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta şi pentru cei ce cu credinţă, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.]

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Dacă nu este diacon, sau nu este obiceiul rostirii acestor cereri, se zice îndată:

Iară și iară..., Apără, mântuiește...

În timpul rostirii ecteniei, preotul citește în taină:

Rugăciunea a doua pentru credincioși

Iarăși și de multe ori cădem înaintea Ta și ne rugăm Ție, Bunule și Iubitorule de oameni, ca, privind spre rugăciunea noastră, să curățești sufletele și trupurile noastre de toată necurăția trupului și a duhului și să ne dai nouă să stăm nevinovați și fără de osândă înaintea Sfântului Tău jertfelnic. Și dăruiește, Dumnezeule, și celor ce se roagă împreună cu noi, spor în viață, în credință și în înțelegerea cea duhovnicească. Dă-le lor să-Ți slujească totdeauna, cu frică și cu dragoste, și, în nevinovăție și fără osândă, să se împărtășească cu Sfintele Tale Taine și să se învrednicească de cereasca Ta împărăție.

Diaconul:

Înțelepciune!

Diaconul intră în Sfântul Altar pe ușa dinspre miazănoapte, iar preotul zice ecfonisul:

Ca, sub stăpânirea Ta totdeauna fiind păziți, Ție slavă să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Și începe să cânte îndată cântarea heruvimică: Noi, care pe Heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit-sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească, acum, să o lepădăm... (până la: Ca pe Împăratul...).

Iar preotul, stând înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea din timpul cântării heruvimice

Nimeni din cei legați cu pofte și cu desfătări trupești nu este vrednic să vină, să se apropie sau să slujească Ție, Împărate al slavei; căci a sluji Ție este lucru mare și înfricoșător chiar pentru puterile cerești. Dar, totuși, pentru iubirea Ta de oameni cea de negrăit și nemăsurată, fără mutare și fără schimbare Te-ai făcut om, și Arhiereu al nostru Te-ai făcut și, ca un Stăpân a toate, ne-ai dat slujba sfântă a acestei jertfe liturgice și fără de sânge; că numai Tu, Doamne Dumnezeul nostru, stăpânești peste cele cerești și cele pământești, Cel ce șezi pe Tronul Heruvimilor și ești Domnul serafimilor și Împăratul lui Israel, Cel ce singur ești Sfânt și întru sfinți Te odihnești. Deci, pe Tine Te rog, Cel ce singur ești bun și binevoitor, caută spre mine, păcătosul și netrebnicul Tău rob, și-mi curățește sufletul și inima de cugete viclene; și pe mine, cel ce sunt îmbrăcat cu harul preoției, învrednicește-mă, cu puterea Sfântului Tău Duh, să stau înaintea acestei sfinte mese a Tale și să jertfesc Sfântul și preacuratul Tău Trup și scumpul Tău

Sânge. Că la Tine vin, plecându-mi grumajii, şi mă rog Ţie: Să nu întorci faţa Ta de la mine, nici să mă lepezi dintre slujitorii Tăi, ci binevoieşte să-Ţi fie aduse darurile acestea de mine, păcătosul şi nevrednicul Tău rob. Că Tu eşti Cel ce aduci şi Cel ce Te aduci, Cel ce primeşti şi Cel ce Te împarţi, Hristoase, Dumnezeul nostru, şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi bunului şi de viaţă făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Iar, după terminarea rugăciunii, preotul zice cu voce înceată cântarea heruvimică, de trei ori, făcând câte o închinăciune la fiecare sfârşit (fără să ridice mâinile).

Preotul:

Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim şi făcătoarei de viaţă Treimi întreit-sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească acum să o lepădăm...

Iar diaconul continuă, înălţând orarul cu mâna dreaptă:

Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel înconjurat, în chip nevăzut, de cetele îngereşti. Aliluia, Aliluia, Aliluia.

Şi, dacă nu s-a făcut mai înainte acoperirea Cinstitelor Daruri la Proscomidiar, se face acum.

Se ridică apoi dvera şi se deschid Uşile Împărăteşti, iar diaconul, pregătind cădelniţa, o dă preotului, care binecuvintează tămâia; mergând înainte diaconul, cu lumânarea aprinsă, preotul tămâiază Sfânta Masă în cele patru laturi (zicând troparul: **În mormânt cu trupul...**), Sfântul Altar şi, ieşind printre Uşile Împărăteşti, cădeşte icoanele şi pe credincioşi ca la Apostol, zicând psalmul 50 şi troparele

de umilinţă. (Când sunt mai mulţi preoţi împreună-slujitori, tămâiază protosul). Intrând în Altar şi tămâind după obicei, preotul dă cădelniţa diaconului (sau, în lipsa lui, paracliserului) şi, mergând înaintea Sfintei Mese, face două închinăciuni, zicând:

Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine păcătosul şi mă miluieşte!

După aceea, preotul sărută Sfântul Antimis, Sfânta Cruce şi Sfânta Masă, iar diaconul numai colţul Sfintei Mese; mai fac apoi o închinăciune şi, întorcându-se cu faţa către credincioşi şi plecându-se spre aceştia, îşi cer iertare dintre Uşile Împărăteşti. Preotul binecuvintează pe credincioşi dintre Uşile Împărăteşti; la slujba în sobor, îşi cer iertare şi binecuvintează toţi preoţii pe rând, doi câte doi, în ordine descrescătoare; dacă este arhiereu, binecuvintează numai acesta, însă toţi îşi cer iertare de la credincioşi, doi câte doi. Merg după aceea la Proscomidiar şi, închinându-se de trei ori, zic:

Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine păcătosul şi mă miluieşte!

Apoi diaconul zice către preot:

Ridică, părinte!

Preotul, luând acoperământul cel mare, îl pune pe umerii diaconului, zicând:

Ridicaţi mâinile voastre la cele sfinte şi binecuvântaţi pe Domnul! *(Psalm* 133, 2)

După aceasta, luând Sfântul Disc, îl dă diaconului, care îl ţine în dreptul frunţii, cu toată grija şi evlavia. Preotul ia Sfântul Potir şi amândoi ies pe uşa dinspre miazănoapte, diaconul mai întâi şi preotul după el, purtându-se înaintea lor două sfeşnice sau lumânarea aprinsă şi cădelniţa, şi aşa ies în mijlocul bisericii, făcând Vohodul Mare, adică Intrarea cu Cinstitele Daruri.

Dacă slujeşte numai preotul, face el singur vohodul cu Cinstitele Daruri, având Acoperământul mare pe umeri, Sfântul Potir în mâna dreaptă şi Sfântul Disc în mâna stângă.

Când slujesc mai mulţi preoţi şi diaconi, după ce s-a închinat protosul împreună cu diaconii şi s-au plecat către credincioşi, vin apoi şi ceilalţi preoţi, doi câte doi, începând de la cei cu rang mai mare, se închină după rânduială şi, plecându-se către credincioşi, trec spre Proscomidiar.

Protosul merge la Proscomidiar şi dă Sfântul Disc diaconului, iar el ia Sfântul Potir în mâna dreaptă. Ceilalţi preoţi, luând fiecare în mâna dreaptă câte o cruce, iar preotul care a săvârşit Proscomidia, copia şi linguriţa, fac Vohodul cu Cinstitele Daruri , mergând unul după altul, în urma protosului, cel cu rang mai mic fiind la urmă. Iar când au ajuns în mijlocul bisericii, stau cu faţa spre credincioşi, unul în dreapta celuilalt, în rând cu primul dintre împreună-slujitori*.

Când nu sunt diaconi, atât Sfântul Disc, cât şi Sfântul Potir sunt luate de întâiul dintre împreună-slujitori, iar ceilalţi merg după el, în ordine descrescătoare, până la cel din urmă, purtând în mâini câte o cruce, iar cel ce a săvârşit proscomidia, copia şi linguriţa; ajungând în mijloc, se aşează unul de-a dreapta altuia, în rând cu protosul.

Ieşind, deci, din Sfântul Altar, primul dintre diaconi zice cu glas tare:

Pe voi, pe toţi, dreptmăritorilor creştini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Şi terminând, când a ajuns în mijlocul bisericii, cu faţa spre credincioşi, primul dintre diaconi se întoarce în Altar printre Uşile Împărăteşti şi, stând în partea dreaptă a Sfintei Mese, aşteaptă să intre preotul cu Sfântul Potir. Diaconul al doilea, mergând înaintea

* Nu se aşează în dreapta şi stânga protosului, deoarece s-ar pierde simbolismul liturgic al vohodului (procesiunea de îngropare) la acest moment al Dumnezeieştii Liturghii.

celui dintâi până la Uşile Împărăteşti, se opreşte lângă icoana Maicii Domnului, iar când vine preotul cu Sfântul Potir, cădeşte înaintea lui, până când preotul intră printre Uşile Împărăteşti, după care intră şi el, în Sfântul Altar, printre Uşile Împărăteşti.

Dacă va sluji numai un preot, acesta zice singur toate cele ce urmează, iar dacă vor sluji mai mulţi, le rostesc pe rând:

Pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pe (Înalt-) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], să-l pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa*.

Pe poporul român cel binecredincios de pretutindeni şi pe conducătorii ţării noastre, pe mai marii oraşelor şi ai satelor şi pe iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe fraţii noştri ieromonahi, preoţi, ierodiaconi, diaconi, monahi şi monahii şi pe tot clerul bisericesc şi cinul monahal, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.**

Pe adormiţii întru fericire patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române: Miron, Nicodim, Iustinian, Iustin şi Teoctist, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe fericiţii şi pururea pomeniţii ctitori ai acestui sfânt locaş şi pe alţi ctitori, miluitori şi binefăcători, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe fericiţii întru adormire eroi, ostaşi şi luptători români, din toate timpurile şi din toate locurile, care s-au

* În mănăstiri şi schituri, aici, se adaugă pomenirea stareţului sau a egumenului cu obştea, după rânduială.

** În şcolile teologice, aici se pomenesc, de asemenea, profesorii şi elevii sau studenţii. În spitale, în unităţile militare sau penitenciare şi în instituţiile de învăţământ, se pomenesc, aici, ostenitorii instituţiilor respective, însă nu se pomenesc nominal persoanele din conducere sau angajaţii. De exemplu: Pe profesorii, studenţii şi ostenitorii acestei universităţi… sau Pe medicii, asistenţii şi toţi cei ce ostenesc în acest spital…

jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre şi în închisori, pentru apărarea patriei şi a credinţei (ortodoxe) strămoşeşti, pentru întregirea neamului, pentru libertatea şi demnitatea poporului român, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe cei ce au adus aceste Cinstite Daruri şi pe cei pentru care s-au adus, vii şi adormiţi în Domnul, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe toţi cei adormiţi din neamurile noastre: strămoşi, moşi, părinţi, fraţi, surori, fii şi fiice, şi pe toţi cei dintr-o rudenie cu noi, pe fiecare după numele său, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

(Nu se citesc pomelnice şi nu se ating capetele credincioşilor cu Sfântul Potir)

Apoi, primul dintre împreună-slujitori, făcând semnul Sfintei Cruci cu Sfântul Potir spre credincioşi, zice:

Şi pe voi, pe toţi, dreptmăritorilor creştini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Şi se cântă în continuare cântarea heruvimică: Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel înconjurat, în chip nevăzut, de cetele îngereşti. Aliluia, Aliluia, Aliluia.

Se întorc apoi în Altar, printre Uşile Împărăteşti, în ordinea în care au ieşit, iar când intră preotul cu Sfântul Potir, primul dintre diaconi zice către dânsul:

Preoţia voastră să o pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Iar preotul zice către diacon:

Diaconia ta să o pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul răspunde: Amin.

Preotul pune Sfântul Potir pe Sfântul Antimis, desfăcut pe Sfânta Masă. Asemenea, luând şi Sfântul Disc de la diacon, îl aşează lângă Sfântul Potir, întocmai ca la Proscomidiar, zicând:

Iosif cel cu bun chip, de pe lemn luând preacurat trupul Tău, cu giulgiu curat înfăşurându-l şi cu miresme, în mormânt nou îngropându-l, l-a pus.

În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul şi pe tron împreună cu Tatăl şi cu Duhul ai fost, Hristoase, toate umplându-le, Cel ce eşti necuprins.

Ca un purtător de viaţă şi mai înfrumuseţat decât raiul, cu adevărat, şi decât toată cămara împărătească mai luminat s-a arătat, Hristoase, mormântul Tău, izvorul învierii noastre.

Se închid Uşile Împărăteşti şi se închide dvera; apoi preotul, luând acoperămintele de pe Sfântul Disc şi de pe Sfântul Potir, le pune de o parte pe Sfânta Masă. Luând după aceasta Acoperământul mare de pe umerii diaconului şi tămâindu-l, acoperă cu el Cinstitele Daruri; apoi, luând cădelniţa, le tămâiază de trei ori, zicând o singură dată:

Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta, Sionului, şi să se zidească zidurile Ierusalimului (*Psalm* 50, 19).

Diaconul continuă:

Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot, atunci vor pune pe altarul Tău viţei (*Psalm* 50, 20).

Apoi preotul, întorcându-se către diacon, zice:*

Roagă-te pentru mine, frate şi împreună slujitorule!

Diaconul:

Duhul Sfânt să vină peste tine şi puterea Celui preaînalt să te umbrească.

Preotul:

Acelaşi Duh să lucreze împreună cu noi în toate zilele vieţii noastre.

Diaconul, plecându-şi capul pe colţul drept al Sfintei Mese, ţine orarul cu trei degete ale mâinii drepte şi zice către preot:

Pomeneşte-mă, părinte!

Preotul, binecuvântându-l pe cap, zice:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul răspunde: **Amin.**

Diaconul, sărutând mâna dreaptă a preotului, iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, stând în mijlocul bisericii, zice:

Ectenia cererilor

Să plinim rugăciunea noastră Domnului.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Pentru Cinstitele Daruri ce sunt puse înainte, Domnului să ne rugăm.

---

* Aceasta este forma corectă a dialogului dintre preot şi diacon la acest moment al Dumnezeieştii Liturghii. Pentru precizări, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi (pagina 603).

Pentru sfântă biserica aceasta şi pentru cei ce cu credinţă, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Ziua toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: **Dă, Doamne!**

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor),* păzitor al sufletelor şi al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă şi iertare de păcatele şi de greşelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune şi de folos sufletelor noastre şi pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieţii noastre, în pace şi întru pocăinţă a o săvârşi, de la Domnul să cerem.

Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos, să cerem.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

După aşezarea Cinstitelor Daruri pe Sfânta Masă, în timp ce diaconul rosteşte ectenia, preotul zice în taină:

Rugăciunea punerii-înainte

Doamne, Dumnezeule, Atottțiitorule, Cel ce singur eşti Sfânt, Care primeşti jertfă de laudă de la cei ce Te cheamă pe Tine cu toată inima, primeşte şi rugăciunea noastră, a păcătoşilor, şi o du la sfântul Tău jertfelnic; fă-ne vrednici a-Ţi aduce daruri şi jertfe duhovniceşti, pentru păcatele noastre şi pentru cele din neştiinţă ale poporului. Şi ne învredniceşte să aflăm har înaintea Ta, ca să fie bine primită jertfa noastră şi să se sălăşluiască Duhul cel bun al harului Tău peste noi, peste aceste Daruri ce sunt puse înainte şi peste tot poporul Tău.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Cu îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi bunul şi de viaţă făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul (cu faţa spre credincioşi, binecuvântându-i):

Pace tuturor!

Strana: Şi duhului tău.

Diaconul:

Să ne iubim unii pe alţii, ca, într-un gând, să mărturisim.

Strana: Pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită.

În vremea aceasta, preotul, închinându-se de trei ori, zice în taină, de fiecare dată:

Iubi-Te-voi, Doamne, vârtutea mea, Domnul este întărirea mea şi scăparea mea şi izbăvitorul meu *(Psalm* 17, 1). Această rugăciune poate fi şi cântată, de slujitori în Sfântul Altar sau de cântăreţ la strană ori de către cor*.

Sărută apoi Cinstitele Daruri, aşa cum sunt acoperite: întâi Sfântul Disc, apoi Sfântul Potir şi marginea Sfintei Mese. Diaconul, la locul unde stă, se închină şi sărută Sfânta Cruce de pe orarul său.

Dacă vor sluji mai mulţi preoţi, protosul sărută cel dintâi Cinstitele Daruri, apoi trece mai la o parte, spre miazăzi. Iar ceilalţi, venind pe rând pe partea de miazănoapte a Sfintei Mese, se închină şi sărută şi ei Cinstitele Daruri; apoi, mergând la protos, acesta zice către cel de-al doilea şi următorii:

Hristos în mijlocul nostru, iar cel de-al doilea răspunde:

Este şi va fi. Şi se sărută unul pe altul pe umeri, încheind cel dintâi:

Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Şi, trecând la dreapta celui mai mare, aşteaptă împreună până ce sărută şi ceilalţi Cinstitele Daruri şi vin pentru sărutarea păcii la cei dinaintea lor, cum s-a arătat.

Dacă sunt mai mulţi diaconi, ei nu sărută Cinstitele Daruri, ci fiecare Sfânta Cruce de pe orarul său şi apoi, unul pe altul, pe umeri, rostind aceleaşi cuvinte ca şi preoţii.

După ce la strană se termină cântarea: Pe Tatăl..., diaconul de la locul său, zice cu glas tare:

Uşile, uşile! Cu înţelepciune, să luăm aminte!

Se deschide dvera Uşilor Împărăteşti, iar preotul, ridicând Aerul deasupra Cinstitelor Daruri şi clătinându-l, singur ori cu ceilalţi preoţi împreună-slujitori, dacă sunt mai mulţi, zice, împreună cu toţi credincioşii:

---

* Atunci când este sobor de preoţi, acest stih se recomandă să fie cântat de strană pentru a acoperi timpul în care sfinţiţii slujitori îşi dau sărutarea frăţească, săvârşită la vremea ei.

SIMBOLUL CREDINȚEI

Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute.

Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut, mai înainte de toți vecii: Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut, Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut;

Care, pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara şi S-a făcut om;

Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat;

Şi a înviat a treia zi, după Scripturi (ajungând aici, preotul încetează clătinarea Sfântului Aer, îl sărută şi, întocmindu-l, îl așează pe Sfânta Masă. Dacă sunt mai mulți preoți, protosul îl dă spre sărutare tuturor);

Şi S-a înălțat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui;

Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârşit.

Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel ce, împreună cu

Tatăl şi cu Fiul, este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci.

Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică;

Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor;

Aştept învierea morților;

Şi viața veacului ce va să fie. Amin.

Apoi diaconul zice:

Să stăm bine! Să stăm cu frică! Să luăm aminte! Sfânta Jertfă în pace a o aduce!

Strana: Mila păcii, jertfa laudei *(Milă, pace, jertfă de laudă)**.

Iar diaconul, închinându-se, intră în Sfântul Altar şi, luând ripida sau un acoperământ, apără cu evlavie Cinstitele Daruri. Se deschid Uşile Împărăteşti, iar preotul, luând o Cruce de pe Sfânta Masă, se întoarce cu fața către credincioşi şi, binecuvântându-i cu Sfânta Cruce, zice dintre Uşile Împărăteşti:

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea** Sfântului Duh să fie cu voi cu toți *(II Cor.* 13, 13).

Strana: Şi cu duhul tău.

Preotul, înălțând Sfânta Cruce, zice, tot cu fața spre credincioşi:

Sus să avem inimile!

Strana: Avem către Domnul.

---

* Forma corectă a răspunsului dat de popor este *Milă, pace, jertfă de laudă*. A se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărți.

** Traducerea mai exactă: *părtăşia*.

Preotul, întorcându-se cu faţa spre răsărit şi plecându-se spre icoana Mântuitorului, zice:

Să mulţumim Domnului!

Intră apoi în Sfântul Altar, după care se închid Uşile Împărăteşti şi se închide dvera.

Strana: **Cu vrednicie şi cu dreptate este a ne închina Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită.**

Iar, în acest timp, preotul se roagă în taină, rostind:

Rugăciunea Sfintei Jertfe (Anaforaua)

Cu vrednicie şi cu dreptate este a-Ţi cânta Ţie, pe Tine a Te binecuvânta, pe Tine a Te lăuda, Ţie a-Ţi mulţumi, Ţie a ne închina, în tot locul stăpânirii Tale; că Tu eşti Dumnezeu negrăit şi necuprins cu gândul, nevăzut, neajuns, pururea fiind şi acelaşi fiind: Tu şi Unul-Născut Fiul Tău şi Duhul Tău cel Sfânt. Tu din nefiinţă la fiinţă ne-ai adus pe noi şi, căzând noi, iarăşi ne-ai ridicat şi nu Te-ai depărtat, pe toate făcându-le, până ce ne-ai suit la cer şi ne-ai dăruit împărăţia Ta ce va să fie. Pentru toate acestea mulţumim Ţie şi Unuia-Născut Fiului Tău şi Duhului Tău celui Sfânt, pentru toate pe care le ştim şi pe care nu le ştim, pentru binefacerile Tale arătate şi nearătate, ce ni s-au făcut nouă. Mulţumim Ţie şi pentru Liturghia aceasta, pe care ai binevoit a o primi din mâinile noastre, deşi stau înaintea Ta mii de arhangheli şi zeci de mii de îngeri, heruvimii cei cu ochi mulţi şi serafimii cei cu câte şase aripi, care se înalţă zburând...

Diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, luând Steluţa de pe Sfântul Disc, face cu ea semnul Sfintei Cruci deasupra acestuia, lovind uşor cu ea în cele patru părţi ale Sfântului Disc, iar preotul zice cu glas tare ecfonisul:

Cântarea de biruinţă, cântând, strigând, glas înălţând şi grăind:

(Sărutând apoi Steluţa, o pune pe Sfântul Antimis, în partea de sus. Dacă slujeşte preotul singur, el ridică Steluţa şi zice ecfonisul. Dacă slujesc numai preoţi, fără diacon, Steluţa o ridică protosul, o sărută numai el, iar ecfonisul se rosteşte de către preotul de rând).

Strana: **Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot! Plin este cerul, şi pământul, de slava Ta. Osana întru cei de sus. Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului. Osana întru cei de sus!**

În această vreme, diaconul, stând în dreapta, apără încetişor cu ripida sau cu un acoperământ, cu toată luarea-aminte şi cu frică, Cinstitele Daruri, făcând semnul Sfintei Cruci deasupra lor, ca să nu cadă ceva în ele.

Preotul se roagă mai departe în taină:

Cu aceste fericite Puteri şi noi, Iubitorule de oameni, Stăpâne, strigăm şi grăim: Sfânt eşti şi Preasfânt, Tu şi Unul-Născut Fiul Tău şi Duhul Tău cel Sfânt. Sfânt eşti şi Preasfânt şi slava Ta este plină de măreţie. Că Tu ai iubit lumea Ta atât de mult, încât pe Unul-Născut Fiul Tău L-ai dat, ca tot cel ce crede într-însul să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică. Şi Acesta, venind şi toată rânduiala cea pentru noi plinind, în noaptea în care a fost vândut – sau, mai degrabă, când El Însuşi S-a dat pe Sine pentru viaţa lumii –, luând pâinea cu sfintele şi preacuratele şi fără prihană mâinile Sale, mulţumind şi binecuvântând, sfinţind şi

frângând, a dat Sfinților Săi Ucenici şi Apostoli, zicând:

Diaconul, ținând orarul cu trei degete de la mâna dreaptă, arată spre Sfântul Disc, iar preotul, arătând cu dreapta spre Sfântul Agneț, zice cu glas tare:

Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, Care se frânge pentru voi, spre iertarea păcatelor.

Apoi, plecându-se, se închină împreună cu diaconul.

Strana: Amin

Preotul zice în taină:

Asemenea şi paharul, după cină, zicând:

Iar diaconul arată, de asemenea, cu orarul spre Sfântul Potir, în timp ce preotul, arătând cu dreapta spre Sfântul Potir, zice cu glas tare ecfonisul:

Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi*, Care pentru voi şi pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor.

Apoi, se închină, împreună cu diaconul.

Strana: Amin.

Preotul zice în taină:

Aducându-ne aminte, aşadar, de această poruncă mântuitoare şi de toate cele ce s-au făcut pentru noi: de cruce, de mormânt, de învierea cea de a treia zi, de înălțarea la ceruri, de şederea cea de-a dreapta şi de cea de-a doua slăvită iarăşi venire.

* Traducerea mai exactă: *al Legământului celui nou.*

Apoi, preotul rosteşte cu glas tare:

Ale Tale dintru ale Tale, Ție Îți aducem de toate şi pentru toate.

Când preotul zice aceasta, diaconul lasă ripida sau acoperământul pe Sfânta Masă şi, punând mâinile în chipul crucii (mâna dreaptă peste cea stângă), ia Sfântul Disc cu mâna dreaptă, iar Sfântul Potir cu cea stângă şi, înălțându-le puțin, le mişcă în semnul Sfintei Cruci deasupra Sfântului Antimis, la ...Ție Îți aducem... Dacă nu este diacon, ridicarea Sfântului Disc şi a Sfântului Potir o face preotul.

Strana: Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție Îți mulțumim, Doamne, şi ne rugăm Ție, Dumnezeul nostru.

În timpul acestei cântări, diaconul vine aproape de preot şi se închină amândoi, de trei ori, înaintea Sfintei Mese, zicând încet:

Dumnezeule, curățeşte-mă pe mine, păcătosul, şi mă miluieşte!

Apoi preotul zice încet, cu mâinile ridicate, troparul Ceasului al treilea:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acesta, Bunule, nu-L lua de la noi, ci Îl înnoieşte întru noi, cei ce ne rugăm Ție.

Diaconul:

Stih 1: Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi Duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele (*Psalm* 50, 11).

Şi închinându-se, preotul zice iarăşi, cu mâinile ridicate:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh...

Diaconul:

Stih 2: Nu mă lepăda de la fața Ta şi Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua de la mine (*Psalm* 50, 12).

Şi iarăşi preotul, ca mai înainte:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh...

Diaconul:

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preotul protos se roagă în taină, zicând epicleza:

Încă*, aducem Ţie această slujire cuvântătoare şi fără de sânge şi Te chemăm şi Te rugăm şi cu umilinţă la Tine cădem: Trimite pe Duhul Tău cel Sfânt peste noi şi peste aceste Daruri, ce sunt puse înainte.**

Apoi diaconul, plecându-şi capul şi arătând cu orarul spre Sfântul Agneţ, zice încet:

Binecuvintează, părinte, sfânta pâine!

Iar preotul, stând drept, binecuvintează peste Sfântul Agneţ, zicând cu glas scăzut:

Şi fă, adică, pâinea aceasta, Cinstitul Trup al Hristosului Tău.

Diaconul: **Amin.** Şi arătând spre Sfântul Potir:

Binecuvintează, părinte, Sfântul Potir!

Preotul, binecuvântând Sfântul Potir, zice cu glas scăzut:

Iar ceea ce este în potirul acesta, Cinstitul Sânge al Hristosului Tău.

Diaconul: **Amin.** Şi, arătând cu orarul spre amândouă Sfintele, zice:

Binecuvintează, părinte, amândouă Sfintele!

---

* *Încă* are înţelesul: *de asemenea.*

** Aceasta este traducerea corectă, care arată că slujirea liturgică se realizează prin cuvânt, după cum arată Sfântul Nicolae Cabasila în comentariul său liturgic. A se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

Iar preotul, binecuvântându-le pe amândouă, zice:

Prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt.

Diaconul: **Amin, Amin, Amin.**

SE CUVINE A ŞTI: dacă sunt mai mulţi preoţi împreună-slujitori, troparul Ceasului al treilea se zice de către protos şi alţi doi preoţi slujitori, iar stihurile, de către diaconi. Sfinţirea dumnezeieştilor Daruri o face însă numai protosul, care rosteşte, în auzul celorlalţi preoţi, cuvintele de sfinţire. După rostirea întreitului **Amin**, toţi preoţii îngenunchează şi se roagă în taină.

După aceasta, diaconul, plecându-şi capul către preot, zice:

Pomeneşte-mă, părinte, pe mine, păcătosul!

Preotul:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul: **Amin.**

Apoi, preotul acoperă Sfântul Potir cu un acoperământ mic, împăturit, după care, îngenunchind* împreună cu diaconul, se roagă în taină, zicând:

Pentru ca să fie celor care se vor împărtăşi, spre trezirea *(trezvia)* sufletului, spre iertarea păcatelor, spre împărtăşirea *(părtăşia)* cu Sfântul Tău Duh, spre plinirea împărăţiei cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă.

Încă, aducem Ţie această slujire cuvântătoare pentru cei adormiţi întru credinţă: strămoşi, pă-

---

* De la Învierea Domnului şi până la Rusalii, precum şi în perioada 25 decembrie – 6 ianuarie, preotul şi diaconul nu vor îngenunchea la acest moment, ci doar se vor închina până la pământ.

rinți, patriarhi, prooroci, apostoli, propovăduitori, evanghelişti, mucenici, mărturisitori, pustnici şi pentru tot sufletul cel drept, care s-a săvârşit întru credință.

Terminându-se la strană cântarea: **Pe Tine Te lăudăm...** se ridică dvera Uşilor Împărăteşti, iar preotul, tămâind Sfintele Taine, zice cu glas tare:

Mai ales pentru Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria...

La strană se cântă Axionul: **Cuvine-se cu adevărat...** sau cel al praznicului.

Preotul dă cădelnița diaconului, iar acesta tămâiază mai întâi Sfânta Masă împrejur, Proscomidiarul (unde pomeneşte pomelnicul bisericii pentru cei adormiți), Tronul cel de sus, Altarul, pe preot şi pe cei din Altar, iar dacă nu este diacon, preotul cădeşte numai în fața Sfintei Mese. Lăsând apoi cădelnița, diaconul merge la Proscomidiar şi citeşte şi pomelnicul bisericii pentru cei vii.

După ce a dat cădelnița, preotul, luând vasul cu anafură de la diacon sau de la paracliser, face cu el semnul Sfintei Cruci înaintea Sfântului Disc şi a Sfântului Potir, zicând:

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, binecuvintează, Doamne, pâinea aceasta, anafura sfinților Tăi*.

Apoi preotul, stând în fața Sfintei Mese, se roagă în taină:

Pentru Sfântul Ioan Proorocul, Înaintemergătorul şi Botezătorul, pentru sfinții, slăviții şi întru

* Privitor la timpul, modul şi formula binecuvântării anafurei, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărți.

tot lăudații Apostoli, pentru Sfântul (N), a cărui pomenire o săvârşim, şi pentru toți Sfinții Tăi; cu ale căror rugăciuni, cercetează-ne, Dumnezeule. Şi pomeneşte pe toți cei adormiți întru nădejdea învierii şi a vieții veşnice şi-i odihneşte pe ei, Dumnezeul nostru, acolo unde străluceşte lumina feței Tale.

Încă, Te rugăm: Pomeneşte, Doamne, pe toți episcopii ortodocşi, care drept învață cuvântul adevărului Tău, toată preoția, cea întru Hristos diaconime, pe tot clerul bisericesc şi cinul monahal.

Încă, aducem Ție această slujire cuvântătoare pentru toată lumea, pentru sfânta sobornicească şi apostolească *(apostolică)* Biserică; pentru cei ce în curăție şi în cinste viețuiesc, pentru binecredincioşul popor român de pretutindeni şi conducătorii țării noastre, pentru mai marii oraşelor şi ai satelor şi pentru înbitoarea de Hristos oaste *(armată)*. Dă-le, Doamne, pașnică ocârmuire, ca şi noi, întru liniştea lor, viață pașnică şi netulburată să trăim, în toată cucernicia şi curăția.

După aceste rugăciuni, dacă este timp, preotul citeşte încet pomelnicele viilor şi morților, ce s-au adus după ieşirea cu Cinstitele Daruri. Pentru cei vii zice:

Pentru mântuirea şi iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu (N).

Iar pentru cei morți, zice:

Pentru iertarea păcatelor şi odihna sufletelor adormiților robilor lui Dumnezeu (N), în loc luminat, de unde a fugit toată durerea, întristarea şi suspinarea; odihneşte-i, Dumnezeul nostru, şi-i sălăşlueşte pe dânşii unde străluceşte lumina feței Tale.

Preotul merge apoi la spălător şi îşi spală mâinile; asemenea face şi diaconul. Iar după cântarea Axionului, preotul zice:

Întâi pomeneşte, Doamne, pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pe (Înalt-) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul şi (Mitropolitul) nostru (N)], pe care-l dăruieşte sfintelor Tale Biserici în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învăţând cuvântul adevărului Tău*.

Strana cântă: **Pe toţi şi pe toate.**

Iar preotul se roagă în taină:

Adu-Ţi aminte, Doamne, de oraşul (satul sau mănăstirea aceasta) acesta, în care vieţuim, şi de toate oraşele şi satele şi de cei ce cu credinţă locuiesc într-însele. Adu-Ţi aminte, Doamne, de cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer, de cei bolnavi, de cei ce pătimesc, de cei robiţi şi de mântuirea lor. Pomeneşte, Doamne, pe cei ce aduc daruri şi fac bine în sfintele Tale biserici şi îşi aduc aminte de cei săraci; şi trimite peste noi toţi milele Tale.

Ecfonisul Anaforalei (cu glas tare):

Şi ne dă nouă, cu o gură şi o inimă, a slăvi şi a cânta preacinstitul şi de mare cuviinţă numele

* Preotul va pomeni aici un singur nume, acela al ierarhului care ocârmuieşte canonic eparhia în care se săvârşeşte Sfânta Liturghie.

Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Când preotul zice acest ecfonis, diaconul vine în dreapta lui şi, plecându-şi capul, preotul îl binecuvintează pe creştet, după care diaconul iese pe uşa dinspre miazănoapte şi merge în mijlocul bisericii pentru rostirea ecteniei.

Preotul se întoarce către credincioşi şi, binecuvântându-i cu mâna dreaptă, din dreptul Uşilor Împărăteşti, zice ecfonisul:

Şi să fie milele marelui Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu voi cu toţi.

Strana: **Şi cu duhul tău.**

După aceasta, se lasă dvera, iar diaconul, aflându-se la locul obişnuit din mijlocul bisericii (dacă nu este diacon, preotul, din Sfântul Altar), zice:

Pe toţi sfinţii pomenindu-i, iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Pentru Cinstitele Daruri ce s-au adus şi s-au sfinţit, Domnului să ne rugăm.

Ca Iubitorul de oameni, Dumnezeul nostru, Cel ce le-a primit pe ele în sfântul, cel mai presus de ceruri şi duhovnicescul Său jertfelnic întru miros de bună mireasmă duhovnicească, să ne trimită nouă dumnezeiescul har şi darul Sfântului Duh, să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.

În timp ce diaconul rosteşte ectenia, preotul se roagă în taină:

Tie, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Îți încredințăm toată viața şi nădejdea noastră şi cerem şi ne rugăm şi cu umilință cădem înaintea Ta: învredniceşte-ne să ne împărtăşim, având cuget curat, cu cereştile şi înfricoşătoarele Tale Taine ale acestei sfinte şi duhovniceşti mese, spre lăsarea păcatelor, spre iertarea greşelilor, spre împărtăşirea cu Sfântul Duh, spre moştenirea împărăției cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă.

Diaconul sau preotul:

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Strana: Doamne, miluieşte.

Ziua toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: Dă, Doamne.

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor)*, păzitor al sufletelor şi al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă şi iertare de păcatele şi de greşelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune şi de folos sufletelor noastre şi pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieții noastre în pace şi întru pocăință a o săvârşi, de la Domnul să cerem.

Sfârşit creştinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos să cerem.

Unitatea credinței şi împărtăşirea *(părtăşia)* Sfântului Duh cerând, pe noi înşine şi unii pe alții şi toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul zice ecfonisul:

Şi ne învredniceşte pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema pe Tine, Dumnezeu-Tatăl Cel ceresc, şi a zice:

Credincioşii rostesc rar şi desluşit (sau cântă) Rugăciunea Domnească, pe care o zic şi clericii în acelaşi timp:

Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ; pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi, şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiților noştri, şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean.

În timpul rugăciunii, diaconul îşi petrece orarul cruciş, astfel încât în față să atârne amândouă capetele.

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăția, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Şi, ridicându-se dvera, preotul zice:

Pace tuturor!

Strana: Şi duhului tău.

Apoi se închide dvera.

Diaconul:

Capetele noastre, Domnului să le plecăm!

Strana: Ţie, Doamne.

Iar preotul se roagă în taină:

Mulţumim Ţie, Împărate nevăzut, Cel ce pe toate le-ai făcut cu puterea Ta cea nemăsurată şi, cu mulţimea milei Tale, din nefiinţă la fiinţă pe toate le-ai adus. Însuţi, Stăpâne, caută din cer spre cei ce şi-au plecat capetele înaintea Ta; că nu le-au plecat trupului şi sângelui, ci Ţie, înfricoşătorului Dumnezeu. Tu, deci, Stăpâne, pe cele ce stau înaintea noastră, a tuturor, spre bine le întocmeşte, după trebuinţa deosebită a fiecăruia: cu cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer împreună călătoreşte, pe cei bolnavi îi tămăduieşte, Cel ce eşti Doctorul sufletelor şi al trupurilor noastre.

Apoi, preotul (când se slujeşte în sobor, doar cel care a săvârşit Proscomidia) zice, cu glas tare, ecfonisul:

Cu harul şi cu îndurările şi cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi bunul şi de viaţă făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Iar preotul se roagă în taină:

Ia aminte, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, din sfânt locaşul Tău şi de pe tronul slavei împărăţiei Tale şi vino ca să ne sfinţeşti, Cel ce sus împreună cu Tatăl şezi şi aici, în chip nevăzut, împreună cu noi eşti. Şi ne învredniceşte, prin mâna Ta cea puternică, a ni se da Preacuratul Tău Trup şi Scumpul Tău Sânge şi, prin noi, la tot poporul.

Apoi preotul, în Sfântul Altar, iar diaconul în mijlocul bisericii, se închină de trei ori, zicând în taină, de fiecare dată:

Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine, păcătosul, şi mă miluieşte!

După aceasta, diaconul (iar dacă nu este diacon, însuşi preotul) zice cu glas tare:

Să luăm aminte!

Iar preotul, luând Sfântul Trup cu amândouă mâinile, îl înalţă în semnul Sfintei Cruci, deasupra Sfântului Disc, zicând cu glas tare:

Sfintele, sfinţilor!

Strana cântă: Unul Sfânt, unul Domn, Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl. Amin.

Strana cântă chinonicul.

Diaconul intră în Sfântul Altar şi, stând de-a dreapta preotului, care ţine în mâini Sfântul Trup, zice încet:

Sfărâmă *(frânge)*, părinte, Sfântul Trup!

Iar preotul, frângându-l în patru părți, cu luare-aminte și cu evlavie, zice:

Se sfărâmă *(frânge)* și Se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce Se sfărâmă *(frânge)* și nu Se desparte, Cel ce Se mănâncă pururea și niciodată nu Se sfârșește*, ci pe cei ce se împărtășesc îi sfințește.

Și le așează pe Sfântul Disc, în chipul Sfintei Cruci, potrivind să fie spre răsărit partea cu **IIS**, spre apus cea cu **HS**, spre miazănoapte cea cu **NI**, iar spre miazăzi cea cu **KA**.

Apoi diaconul, arătând cu orarul Sfântul Potir, zice încet:

Plinește, părinte, Sfântul Potir!

Iar preotul, luând părticica ce este așezată sus, adică cea cu **IIS**, face cu ea semnul Sfintei Cruci deasupra Sfântului Potir, zicând:

Plinirea Duhului Sfânt.**

Și o pune în Sfântul Potir, ștergându-și apoi degetele cu buretele, iar diaconul zice: **Amin.**

Și, luând diaconul căldura, vine în partea dreaptă a preotului și zice încet:

Binecuvintează, părinte, căldura!

Iar preotul, binecuvântând, zice:

Binecuvântată este căldura Sfintelor Tale (Taine), Doamne, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.**

Diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul zice: **Amin.** Și toarnă apa fierbinte în Sfântul Potir, în chipul Sfintei Cruci, atât cât să încălzească Sfintele, zicând:

Căldura Duhului Sfânt. Amin.**

---

* Sensul formulei este: *Se frânge și Se distribuie Mielul lui Dumnezeu, Cel ce Se frânge și nu Se divide, Cel ce Se consumă pururea, dar niciodată nu Se epuizează...*

** Privitor la aceste formule, a se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul cărții.

După aceasta, diaconul, lăsând vasul de căldură, stă puțin mai deoparte, iar preotul rupe (sau taie cu copia) părticica **HS** în două, pe Sfântul Disc.

Așezarea Sfântului Agneț pe Sfântul Disc, după frângere

Diaconul, stând în dreapta preotului, puțin mai înapoi, face împreună cu el trei închinăciuni adânci și cere apoi iertare de la preot. După care preotul zice:

Apropie-te, diacone!

Iar diaconul, trecând prin partea de răsărit a Sfintei Mese, vine în stânga preotului, ținând palmele întinse cruciș, dreapta peste stânga, și zice:

Iată, mă apropii de Hristos, Împăratul cel nemuritor și Dumnezeul nostru. Dă-mi mie, părinte, nevrednicului dia-

con (N) Cinstitul şi Preasfântul Trup al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Preotul, având buretele între degetele de la mâna stângă, ia cu mâna dreaptă una dintre cele două jumătăţi din părticica HS şi, ţinând-o deasupra buretelui, o dă diaconului, zicând:

Cinstitul şi Preasfântul Trup al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă ţie, diaconului (N), spre iertarea păcatelor tale şi spre viaţa de veci.

Diaconul, primind părticica din Sfântul Trup în palma dreaptă, răspunde:

Amin. Hristos în mijlocul nostru; la care preotul răspunde: Este şi va fi.

Diaconul sărută apoi mâna şi umărul preotului, apoi se duce în partea de răsărit a Sfintei Mese şi, plecându-şi capul, aşteaptă să ia şi preotul părticica din Sfântul Trup. Iar preotul, desfăcând mai întâi palma dreaptă şi aşezând buretele sub degetul mijlociu, între arătător şi inelar, ia cu stânga cealaltă jumătate din părticica HS şi o pune în palma dreaptă, zicând:

Cinstitul şi Preasfântul Trup al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă mie, nevrednicului preot (N), spre iertarea păcatelor mele şi spre viaţa de veci. Amin.

Îşi şterge apoi, deasupra Sfântului Disc, cu buretele, degetele cu care a luat părticica, şi, aşezând mâna stângă sub mâna dreaptă, stă plecat înaintea Sfintei Mese şi se roagă în taină asemenea făcând, în acelaşi timp, şi diaconul, la locul său zicând:

Rugăciunile împărtăşirii

Cred, Doamne, şi mărturisesc că Tu eşti cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel viu, Care ai venit în lume să mântuieşti pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu. De asemenea, cred că acesta este însuşi Preacuratul Tău Trup şi acesta este însuşi Scumpul Tău Sânge. Deci, mă rog Ţie: Miluieşte-mă şi-mi iartă greşelile mele cele de voie şi cele fără de voie, cele săvârşite cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, cele cu ştiinţă şi cu neştiinţă. Şi mă învredniceşte, fără de osândă, să mă împărtăşesc cu Preacuratele Tale Taine, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin.

Cinei Tale celei de taină, astăzi, Fiul lui Dumnezeu, părtaş mă primeşte, că nu voi spune vrăjmaşilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îţi voi da ca Iuda, ci, ca tâlharul mărturisindu-mă, strig Ţie: Pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăţia Ta.

Nu spre judecată sau spre osândă să-mi fie mie împărtăşirea cu Sfintele Tale Taine, Doamne, ci spre tămăduirea sufletului şi a trupului.

Şi aşa, preotul şi diaconul se împărtăşesc în acelaşi timp, cu părticelele pe care le ţin în mâini, cu frică şi cu toată evlavia, ştergându-şi după aceea mâinile cu buretele deasupra Sfântului Antimis. Apoi preotul, închinându-se mai întâi, ia cu amândouă mâinile Sfântul Potir şi, folosindu-se de un procovăţ, se împărtăşeşte de trei ori din el, zicând:

De asemenea, Cinstitul şi Preasfântul Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă mie nevrednicului preot (N), spre iertarea păcatelor mele şi spre viaţa de veci. Amin.

Apoi preotul îşi şterge cu procovăţul buzele şi Sfântul Potir în partea pe unde s-a împărtăşit cu Sfântul Sânge, sărută Sfântul Potir, apoi zice:

Iată, acesta s-a atins de buzele mele şi va şterge fărădelegile mele şi de păcatele mele mă va curăţi *(Isaia* 6, 7).

După aceasta, ţinând Sfântul Potir cu procovăţul, cheamă pe diacon, zicând:

Apropie-te, diacone!

Şi diaconul vine şi se închină, zicând:

Iată, din nou mă apropii de nemuritorul Împărat. Dă-mi mie, părinte, nevrednicului diacon (N), Cinstitul şi Preasfântul Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Diaconul ia cu mâna stângă un colţ al procovăţului, cu care ţine preotul Sfântul Potir, şi îl aşează sub bărbie, iar cu dreapta apucă de marginea de jos a Sfântului Potir, iar preotul îl împărtăşeşte de trei ori, zicând:

Cinstitul şi Preasfântul Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă ţie, diaconului (N), spre iertarea păcatelor tale şi spre viaţa de veci.

Diaconul răspunde: Amin.

Şi, după ce s-a împărtăşit diaconul, preotul zice:

Iată, acesta s-a atins de buzele tale şi va şterge fărădelegile tale şi de păcatele tale te va curăţi *(Isaia* 6, 7).

Diaconul îşi şterge apoi buzele şi marginea Sfântul Potir cu procovăţul.

SE CUVINE A ŞTI: de vor fi mai mulţi preoţi şi diaconi slujind împreună, protosul rupe (sau taie cu copia) părticica HS din Sfântul Trup în atâtea părţi câţi preoţi şi diaconi sunt, iar la vremea împărtăşirii, vin mai întâi preoţii şi stau în rând, după rangul lor, în partea dinspre miazănoapte a Sfintei Mese şi îşi cer iertare unul de la altul. Apoi, după preoţi, urmează în rând diaconii până la cel mai mic şi îşi cer iertare de la preoţi, precum şi între ei.

Retrăgându-se protosul dinaintea Sfintei Mese, ceilalţi preoţi vin cu evlavie şi îşi iau singuri, cu mâna stângă, o părticică din Sfântul Trup şi o pun în palma dreaptă. Îşi şterg degetele cu buretele după rânduială şi, aşezând cruciş palma stângă sub cea dreaptă, se întorc pe unde au venit şi, trecând prin faţa celorlalţi, merg prin spatele Sfintei Mese şi stau în partea dinspre miazăzi a Sfintei Mese, fiecare de-a dreapta celui de dinaintea lui, cu capul plecat şi privirea spre Sfântul Trup.

Vin, apoi, şi diaconii şi primesc de la protos câte o părticică din Sfântul Trup, după rânduială. Iar după aceştia, ia şi protosul o părticică şi, stând la locul său, dinaintea Sfintei Mese, se roagă, împreună cu ceilalţi, zicând, pe rând, rugăciunile împărtăşirii: Cred, Doamne şi mărturisesc... şi celelalte, încet şi cu luare-aminte. Terminând rugăciunile, se împărtăşesc toţi cu Sfântul Trup.

Apoi, cel mai mare, ştergându-şi palma dreaptă cu buretele, ia cu evlavie Sfântul Potir şi se împărtăşeşte cu Sfântul Sânge, iar după ce s-a împărtăşit cu Sfântul Sânge, merge şi îşi spală mâinile, după rânduială. Ceilalţi preoţi, venind unul după altul prin partea dinspre miazăzi, urmează aceeaşi rânduială. Ultimul dintre preoţi împărtăşeşte pe diaconi din Sfântul Potir, cu luare-aminte.

Dacă slujeşte un sobor de preoţi, cu sau fără diaconi, protosul nu va da nici Sfântul Trup şi nici nu va împărtăşi din Sfântul Sânge pe preoţi, indiferent de gradul său administrativ sau didactic, ci numai pe diaconi. Numai arhiereul dă Sfântul Trup şi Sfântul Sânge atât preoţilor, cât şi diaconilor. Dacă în sobor sunt numai preoţi, protosul

își ia cel dintâi părticica din Sfântul Trup și se retrage dinaintea Sfintei Mese, puțin mai la dreapta.

După ce preoții și diaconii s-au împărtășit toți, dacă nu sunt mulți credincioși de cuminecat, atunci diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, ținând buretele sub degetul mijlociu de la mâna dreaptă, între inelar și arătător, ia cu stânga Sfântul Disc și, ridicându-l deasupra Sfântului Potir, pune în el, ajutându-se de burete, cu luare-aminte, mai întâi părțile NI și KA de pe Sfântul Disc, apoi părticica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și miridele celor nouă cete, zicând la fiecare rugăciunea cuvenită. După aceea, pune în Sfântul Potir și celelalte miride, zicând: **Spală, Doamne, păcatele...** Iar la vremea împărtășirii credincioșilor, dacă sunt de cuminecat numai câțiva, preotul care îi împărtășește sfărâmă și ia cu linguriță din cele două sfinte părți NI și KA și din Scumpul Sânge, după trebuință.

SE CUVINE A ȘTI: preotul NU va împărtăși credincioșii din părticelele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu sau a celor nouă cete sau din celelalte care sunt pe Sfântul Disc, pentru vii și morți.

Când sunt mai mulți credincioși de împărtășit, cele două sfinte părți NI și KA se frâng în părticele mici, ca să fie de ajuns pentru toți cei ce vor să se împărtășească (la nevoie se poate împărtăși și din părticica IIS), și așa se pun în Sfântul Potir, cu rânduiala arătată. Părticica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, părticelele celor nouă cete, precum și cele pentru vii și morți se lasă pe Sfântul Disc, până ce se vor cumineca toți credincioșii, atunci când se zice: **Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste apropiați-vă,** ca nu cumva, amestecându-se cu părțile din Sfântul Trup, să se întâmple a împărtăși din ele pe cineva, din nebăgare de seamă.

Punând deci mai întâi părticelele NI și KA, una după alta, în Sfântul Potir, diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, zice:

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, unuia Celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și sfân-

tă Învierea Ta o lăudăm și o slăvim; că Tu ești Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu știm, numele Tău numim. Veniți, toți credincioșii, să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos; că, iată, a venit prin cruce bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui; că, răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat.

Iar când pune în Sfântul Potir părticica Născătoarei de Dumnezeu, diaconul (preotul) zice:

Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit. Saltă acum și te bucură, Sioane, iar tu, Curată Născătoare de Dumnezeu, veselește-te întru Învierea Celui născut al tău.

Când pune în Sfântul Potir miridele pentru cele nouă cete, diaconul (preotul) zice:

O, Paștile cele mari și preasfințite, Hristoase! O, Înțelepciunea și Cuvântul și Puterea lui Dumnezeu! Dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine, mai adevărat, în ziua cea neînserată a împărăției Tale.

Diaconul (preotul) trage după aceea ușor, cu buretele, miridele pentru vii și pentru morți și le pune în Sfântul Potir, zicând:

Spală, Doamne, păcatele celor care s-au pomenit aici, cu Cinstitul Tău Sânge, pentru rugăciunile sfinților Tăi.

Ştergând apoi bine Sfântul Disc şi strângând părticelele de pe Sfântul Antimis, le pune în Sfântul Potir şi aşează după aceea, deasupra lui, acoperământul său. Pune apoi pe Sfântul Disc mai întâi Aerul, împăturit, apoi Steluţa şi Copia, iar peste ea acoperământul împăturit al Sfântului Disc. După aceea, preotul citeşte în taină:

Rugăciunea de mulţumire*

Mulţumim Ţie, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Dătătorule de bine al sufletelor noastre, că şi în ziua de acum ne-ai învrednicit de cereştile şi nemuritoarele Tale Taine. Îndreptează calea noastră, întăreşte-ne pe toţi întru frica Ta; păzeşte viaţa noastră, întăreşte paşii noştri, pentru rugăciunile şi mijlocirile slăvitei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria şi pentru ale tuturor sfinţilor Tăi.

Preotul îşi spală mâinile; asemenea şi diaconul. Şi, sfârşindu-se la strană cântarea chinonicului (sau rostirea predicii), se ridică dvera şi se deschid Uşile Împărăteşti, iar diaconul, închinându-se o dată, primeşte Sfântul Potir de la preot, cu evlavie, şi, venind între Uşile Împărăteşti şi înălţându-l, îl arată credincioşilor, zicând:

Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste, apropiaţi-vă!

Strana: **Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului; Dumnezeu este Domnul şi S-a arătat nouă.** În Săptămâna Luminată: **Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le** (o dată).

---

* Locul firesc al acestei rugăciuni este în timpul ecteniei **Drepţi primind...**, înainte de ecfonisul **Că Tu eşti sfinţirea noastră...**, dar întrucât preotul va fi ocupat atunci cu strângerea Sfântului Antimis, din motive practice rugăciunea a fost aşezată aici.

Întorcându-se spre Sfântul Altar, diaconul dă Sfântul Potir preotului, care vine alături de el între Uşile Împărăteşti. Şi, apropiindu-se credincioşii care vor să se împărtăşească, preotul, stând cu faţa către ei şi ţinând în mâini Sfântul Potir, zice, în auzul tuturor, cu multă evlavie, rar şi desluşit, rugăciunile: **Cred, Doamne, şi mărturisesc..., Cinei Tale celei de taină..., Nu spre judecată sau spre osândă...,** credincioşii rostind şi ei, încet, după preot, aceleaşi rugăciuni. După aceea, vin unul după altul şi primesc Dumnezeştile Taine de la preot; acesta, împărtăşind pe fiecare, zice:

Se împărtăşeşte robul lui Dumnezeu (N), cu Cinstitul Trup şi Sfântul Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin.

În acest timp, strana cântă: **Trupul lui Hristos primiţi...** sau **Cinei Tale celei de taină...,** iar cel împărtăşit îşi şterge buzele cu procovăţul, primeşte anafură şi trece mai departe, închinându-se şi mulţumind lui Dumnezeu. Sfârşindu-se împărtăşirea, preotul, ţinând cu amândouă mâinile Sfântul Potir sau, dacă nu este nimeni de împărtăşit, luându-l de la diacon, după ce acesta a zis: **Cu frică de Dumnezeu...,** binecuvintează pe credincioşi, cu Sfântul Potir, dintre Uşile Împărăteşti, zicând cu glas tare:

Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta (*Psalm* 27, 12).

Strana: **Am văzut Lumina cea adevărată...**

În acest timp, întorcându-se în Altar, preotul pune Sfântul Potir pe Sfântul Antimis de pe Sfânta Masă şi îndată diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul pune în Sfântul Potir, cu rânduiala arătată mai înainte, celelalte părticele de pe Sfântul Disc, ştergându-l cu luare-aminte, dacă aceasta nu s-a făcut deplin după împărtăşirea sfinţiţilor slujitori.

Apoi, preotul tămâiază de trei ori Sfântul Potir, zicând o dată, cu glas scăzut:

Înalță-Te peste ceruri, Dumnezeule..., iar diaconul continuă: **și peste tot pământul slava Ta** *(Psalm* 56, 7; 107, 5).

Apoi, preotul, dând diaconului cădelnița și Sfântul Disc, cu toate cele de pe el, acesta le ține cu multă evlavie la frunte apoi, întorcându-se și plecându-se spre credincioși, dintre Ușile Împărătești, le înalță puțin, după care duce Sfântul Disc la Proscomidiar, prin spatele Sfintei Mese, și-l lasă acolo. Dacă nu este diacon, preotul, închinându-se în fața Sfintei Mese, ia Sfântul Potir în mâna dreaptă, iar în mâna stângă Sfântul Disc și, ținând Sfântul Potir deasupra acoperămintelor de pe Sfântul Disc, face semnul Sfintei Cruci, cu Sfântul Potir, peste Sfântul Antimis, și zice în taină (cu glas scăzut):

Binecuvântat este Dumnezeul nostru...

Și sfârșindu-se de cântat la strană: **Am văzut Lumina cea adevărată...,** preotul se întoarce către credincioși, zicând cu glas tare, dintre Ușile Împărătești:

Totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin. Să se umple gurile noastre...**

Preotul, mergând în acest timp la Proscomidiar, pune Sfântul Potir acolo (iar dacă nu a fost diacon, duce și Sfântul Disc). Și, luând cădelnița de la diacon sau de la paracliser, cădește Sfintele de trei ori, fără să zică nimic. Apoi diaconul, având capul acoperit, iese pe ușa dinspre miazănoapte și, stând în fața Ușilor Împărătești, zice ectenia:

Drepți! Primind dumnezeieștile, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cerești le și de viață făcătoarele, înfricoșătoarele lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulțumim Domnului.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace și fără de păcat cerând, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră, lui Hristos Dumnezeu, să o dăm.

Strana: **Ție, Doamne.**

În timp ce diaconul rostește această ectenie, preotul strânge Sfântul Antimis, începând cu partea de răsărit și continuând cu cea de apus, cea de miazăzi și la urmă cea de miazănoapte.

Dacă nu este diacon, pe toate acestea le zice preotul.

Diaconul merge înaintea icoanei Mântuitorului și așteaptă acolo cu capul plecat, până la sfârșitul rugăciunii amvonului, iar preotul face semnul Sfintei Cruci peste Sfântul Antimis cu Sfânta Evanghelie, zicând ecfonisul:

Că Tu ești sfințirea noastră și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Apoi așează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis, așa cum era la începutul Dumnezeieștii Liturghii.

Strana: **Amin.**

Preotul, acoperindu-și capul și întorcându-se spre credincioși, zice:

Cu pace să ieșim.

Strana: **Întru numele Domnului.**

Diaconul:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Apoi preotul, luând Liturghierul, iese printre Ușile Împărătești, merge în mijlocul bisericii și, făcând o închinăciune spre răsărit, citește cu glas tare:

Rugăciunea Amvonului

Cel ce binecuvintezi pe cei ce Te binecuvintează, Doamne, şi sfinţeşti pe cei ce nădăjduiesc întru Tine, mântuieşte poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta. Plinătatea Bisericii Tale o păzeşte; sfinţeşte-i pe cei ce iubesc frumuseţea *(bună-cuviinţa)* casei Tale; Tu, pe aceştia îi răsplăteşte, preamărindu-i cu dumnezeiasca Ta putere şi nu ne părăsi pe noi, cei ce nădăjduim întru Tine. Pace lumii Tale dăruieşte, Bisericilor Tale, preoţilor, conducătorilor ţării noastre şi întregului Tău popor. Că toată darea cea bună, şi tot darul desăvârşit, de sus este, pogorându-se de la Tine, Părintele luminilor, şi Ţie slavă şi mulţumire şi închinăciune înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Iar dacă sunt aduse daruri sau prinoase în cinstea şi pomenirea Sfântului zilei sau pentru sărbătoare (colivă, brânză şi ouă, struguri, pârgă de poame sau alte prinoase), îndată se cântă la strană troparul şi condacul sărbătorii. Apoi (diaconul) preotul, tămâind prinoasele, zice:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Şi, stând preotul lângă prinoase, zice cu glas tare rugăciunea potrivită cu felul prinoaselor (vezi la paginile 413-420).

Apoi strana: **Amin. Fie numele Domnului binecuvântat de acum şi până în veac...** (de trei ori). În mănăstiri, se poate citi (acum sau după otpust) şi psalmul 33: **Binecuvânta-voi pe Domnul...** În Săptămâna Luminată: **Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din mormânturi viaţă dăruindu-le** (de trei ori).

Preotul se pleacă spre credincioşi, în dreapta şi stânga, şi intră în Sfântul Altar printre Uşile Împărăteşti, iar diaconul pe uşa dinspre miazănoapte, şi, mergând către Proscomidiar, îşi descoperă şi îşi pleacă amândoi capetele, preotul zicând, în taină, rugăciunea aceasta:

Plinirea Legii şi a proorocilor Tu Însuţi fiind, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce ai plinit toată rânduiala Părintelui Tău, umple de bucurie şi de veselie inimile noastre, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preotul, după rugăciune, îşi acoperă capul.

Diaconul, dintre Uşile Împărăteşti:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Preotul binecuvintează pe credincioşi dintre Uşile Împărăteşti:

Binecuvântarea Domnului să fie peste voi, cu al Său har şi cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Preotul, închinându-se către icoana Mântuitorului, zice:

Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Strana: **Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. Doamne, miluieşte** (de trei ori). **Părinte, binecuvintează!**

Preotul - dacă va fi duminică – face otpustul, zicând:

Cel ce a înviat din morţi... iar dacă nu va fi duminică, zice:

Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli, ale Sfântului (N) (al cărui hram îl poartă biserica), **ale celui între Sfinţi Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului, a cărui Dumnezeiască Liturghie am săvârşit, ale Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârşim, ale Sfinţilor şi dreptilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.**

Strana: **Amin.**

La Praznice împărăteşti şi zile de rând, se pun otpusturile corespunzătoare (vezi pag. 375-383).

Preotul se întoarce cu faţa spre icoana Mântuitorului şi, închinându-se, zice:

Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi.

Strana: **Amin.**

După aceea preotul, intrând în Sfântul Altar, închide Uşile Împărăteşti şi dvera. Vine apoi la iconostas unde împarte anafura sau, dacă este obiceiul, miruieşte pe credincioşi, zicând:

Ajutor de la Domnul, Cel ce a făcut cerul şi pământul (*Psalm* 120, 2).

Credincioşii iau apoi anafura. Şi, isprăvind preotul, se întoarce în Sfântul Altar şi, dacă nu este diacon, potriveşte (consumă) Sfintele Taine, cu rânduiala ce se arată aici pentru diacon.

Dacă este diacon, acesta, după ce preotul a zis rugăciunea: **Plinirea Legii...**, îşi descoperă capul şi, mergând la Proscomidiar, potriveşte (consumă) Sfintele Taine rămase în Sfântul Potir, cu toată grija, cu frică şi cu toată paza, ca nu cumva vreo fărâmitură sau părticică, oricât de mică, să cadă sau să rămână în Sfântul Potir. Toarnă, deci, în el vin şi apă, de mai multe ori, şi consumă cele dintr-însul, ştergând, la sfârşit, Sfântul Potir pe dinăuntru cu buretele şi apoi, cu un procovăţ anume rânduit pentru aceasta. Pune, apoi, buretele în procovăţul cu care a şters şi, strângând şi Sfintele Vase împreună, le pune la locul obişnuit. După ce şi-a spălat mâinile, citeşte rugăciunile de mulţumire, după împărtăşire.

Şi, dezbrăcându-se de sfintele veşminte, preotul şi diaconul zic:

Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feţei tuturor popoarelor; lumină spre descoperire neamurilor şi slavă poporului Tău, Israel.

Sfinte Dumnezeule... (de trei ori), **Preasfântă Treime...** şi după **Tatăl nostru...**, troparul Sfântului Ioan Gură de Aur, glasul al 8-lea:

Din gura ta, ca o lumină de foc, strălucind harul, lumea a luminat, vistieriile neiubirii de argint lumii a câştigat, înălţimea gândului smerit nouă ne-a arătat. Dar, prin cuvintele tale învăţându-ne, Părinte Ioane Gură de Aur, roagă pe Cuvântul, Hristos Dumnezeu, să mântuiască sufletele noastre.

Slavă..., Condac, glasul al 6-lea:

Din cer ai primit dumnezeiescul har şi, cu buzele tale, pe toţi îi înveţi să se închine unui Dumnezeu în Treime,

Ioane Gură de Aur, preafericite cuvioase; după vrednicie te lăudăm, deci, pe tine, că eşti învăţat, ca unul care arăţi cele dumnezeieşti.

Şi acum..., a Născătoarei de Dumnezeu (sau condacul praznicului):

Ceea ce eşti creştinilor ocrotitoare neînfruntată şi mijlocitoare stăruitoare către Făcătorul, nu trece cu vederea glasurile cele de rugăciune ale păcătoşilor, ci sârguieşte, ca o bună, spre ajutorul nostru, al celor care, cu credinţă, strigăm către tine: Grăbeşte spre rugăciune şi te nevoieşte spre mijlocire, apărând pururea, Născătoare de Dumnezeu, pe cei ce te cinstesc pe tine.

Doamne, miluieşte... (de 12 ori) Ceea ce eşti mai cinstită... Slavă... Şi acum... şi preotul face apolisul cel mic, pomenind pe Sfântul Ioan Gură de Aur.

Şi, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate, ies din biserică, ducându-se întru ale lor.

DUMNEZEIASCA LITURGHIE A SFÂNTULUI VASILE CEL MARE ARHIEPISCOPUL CEZAREEI CAPADOCIEI